

2011 liepos 18

Nr. 13 / 373

Lietuvos
Katalikų Bažnyčios
informacijos centro
leidinys

ISSN 1392-6098

Bažnyčios žinios

Popiežiaus katechezės

Benediktas XVI
APIE ELIJO MALDĄ 2

Dokumentai

Dvasininkijos kongregacija
KUNIGAS – DIEVIŠKOJO GAILESTINGUMO TARNAUTOJAS
Pagalbinė priemonė nuodėmklausiams ir dvasiniams vadovams 4

Straipsniai

Mons. dr. Algirdas Jurevičius
PAMAŠTYMAI ORDINARINĖS IR EKSTRAORDINARINĖS ROMOS LITURGIJOS
FORMŲ DERMĖS KLAUSIMU 28

Homilijos

VALTIS, BLAŠKOMA BANGŲ
19 eilinis sekmadienis (A) 31

DIDIS TIKĖJIMAS
20 eilinis sekmadienis (A) 32

NUORODA Į GYVENIMĄ
Švč. M. Marijos Ėmimas į dangų (Žolinė) 33

PILYPO CEZARĖJOS APYLINKĖSE
21 eilinis sekmadienis (A) 34

MAŠTYTI DIEVO MINTIMIS
22 eilinis sekmadienis (A) 35

Benediktas XVI

Apie Elijo maldą

2011 m. birželio 15 d.

Brangūs broliai ir seserys!

Senovės Izraelio religinėje istorijoje didelis vaidmuo teko pranašams, jų mokymui ir skelbimui. Tarp jų išsiskiria Elijas, Dievo pašauktas vesti tautą į atsivertimą. Jo vardas reiškia „Viešpats yra mano Dievas“, ir su tuo vardu visiškai dera jo gyvenimas, paskirtas skatinti tautą pripažinti Viešpatį vieninteliu Dievu. Siracidas apie Eliją sako: „Tada pakilo Elijas, pranašas lyg ugnis, jo žodis buvo lyg liepsnojanti krosnis“ (*Sir* 48, 1). Su šia ugnimi Izraelis vėl atranda kelią Dievop. Elijo tarnyba paženklinta maldos: jis meldžia Viešpatį sugrąžinti gyvybę jį priglaudusios našlės sūnui (plg. *1 Kar* 17, 17–24); bėgdamas nuo nužudyti jį trokštančios karalienės Jezabelės į dykumą, šaukia Viešpačiui, kad yra išsekęs ir kamuojamas baimės (plg. *1 Kar* 19, 1–4); bet pirmiausia ant Karmelio kalno pasirodo visa savo kaip užtarėjo galia, viso Izraelio akivaizdoje melddamas, kad Viešpats apsireikštų ir atverstų savo tautos širdis. Šį epizodą, pasakojamą pirmosios Karalių knygos 18-ajame skyriuje, šiandien ir aptarsime.

Esame Šiaurės Karalystėje, IX amžiuje prieš Kristų, karaliaus Ahabo laikais, kai Izraelyje ėmė atvirai reikštis sinkretizmas. Tauta garbino ne tik Viešpatį, bet ir Baalą, padrašinantį stabą; manyta, kad jis dovanoja lietu, todėl jam taip pat buvo priskiriama galia padaryti laukus derlingus ir suteikti gyvybę žmonėms ir galvijams. Dėdamasi, kad seka Viešpačiu, neregimu ir slėpiniu Dievu, tauta ieškojo pagalbos kreipdamasi ir į suprantamą bei prognozuojamą dievą, iš kurio mainais už aukas tikėjosi sulaukti derlingumo ir klestėjimo. Izraelis buvo bepasiduodąs stambeldystės pagundai, nuolatiniam tikinčiojo gundymui, kai klaidingai įsivaizduojama, jog įmanoma „tarnauti dviem šeimininkams“ (plg. *Mt* 6, 24; *Lk* 16, 13) ir neperžvelgiamus tikėjimo į Visagalį kelius pasilengvinti pasitikint bejėgiu, žmogaus sukurtu dievu.

Kaip tik trokšdamas demaskuoti apgaulingą tokios nuostatos kvailystę, Elijas surenka Izraelio tautą ant Karmelio kalno ir liepia jiems pasirinkti: „Jeigu Viešpats yra Dievas, sekite paskui jį; bet jeigu Baalas, tuomet sekite paskui jį!“ (*1 Kar* 18, 21). Ir pranašas, Dievo meilės nešėjas, apsisprendimo momentą nepalieka tautos vienos, bet padeda jai nurodydamas ženklą, apreikšiantį tiesą: jis ir Baalo pranašai paruoš auką ir melsis, o tikrasis

Dievas pasirodys atsakydamas ugnimi, sudeginsiančia auką. Taip prasideda varžybos tarp pranašo Elijo ir Baalo sekėjų, o iš tikrųjų tarp Izraelio Viešpaties, išganymo ir gyvybės Dievo, ir nebylaus bei tuščio stabo, negalinčio nei žalos padaryti, nei naudos atnešti (plg. *Jer* 10, 5). Sykiu varžybos prasideda tarp dviejų visiškai skirtingų būdų, kaip kreiptis į Dievą ir jam melstis.

Baalo pranašai šaukia, kursto save, klupčiodami šoka, taip panyra į pagavos įkarštį, kad net čaižo save kalavijais ir ietimis, kol apsipila kraujais (plg. *1 Kar* 18, 28). Šaukdamiesi savo dievo, jie remiasi savimi, tikisi savo jėgomis priversti jį atsakyti. Čia atsiskleidžia apgaulinga stabo tikrovė: žmogus laiko jį tuo, ką galima turėti savo žinioje, valdyti savo jėgomis, prie ko galima prisiartinti savo išgalėmis bei gyvybine jėga. Užuoat atvėręs žmogaus širdį Kitam, išlaisvinančiam santykiui, leidžiančiam išžengti iš savo egoizmo ankštumos ir įžengti į meilės bei abipusio dovanojimosi matmenį, stabo garbinimas užsklendžia asmenį išskirtiniame ir beviltiška me savęs paties ieškojimo rate. Apgaulingumo esmė ta, kad stabą garbinantis žmogus jaučiasi priverstas imtis kraštutinių veiksmų, iliuziškai mėgindamas palenkinti jį savo valiai. Todėl Baalo pranašai žaloja save, čaižo savo kūną: dramatiškai ironiškas gestas – stengdamiesi išgauti iš savo dievo atsaką, gyvybės ženklą, jie apsipila krauju, simboliškai apsigaubia mirtimi.

Visiškai kitokia yra Elijo maldos laikysena. Jis prašo tautą prisiartinti, taip įtraukdamas ją į savo veiksmus ir maldą. Mėsdamas Baalo pranašams iššūkį, jis siekė gražinti paskui stabus nuklydusią tautą Dievui. Todėl nori, kad Izraelis su juo susivienytų, tapdamas jo maldos bei tolesnio vyksmo dalyviu ir pagrindiniu veikėju. Tada pranašas pastato aukurą. Tam, kaip parašyta, panaudoja „dvylika akmenų pagal skaičių giminių sūnų Jokūbo, kuriam buvo atėjęs Dievo žodis: *Tavo vardas bus Izraelis*“ (eil. 31). Šie akmenys simbolizuoja visą Izraelį ir apčiuopiamai primena išrinkimo, ypatingos meilės ir išgelbėjimo istoriją, kurios objektas buvo Izraelis. Liturginiam Elijo aktui tenka lemiama reikšmė; aukuras yra šventa vieta, rodanti Viešpaties artumą, tačiau jį sudarantys akmenys žymi tautą, kuri dabar, tarpininkaujant pranašui, simboliškai pastatoma priešais Dievą, tampa „aukuru“, atnašos ir aukos vieta.

Tačiau būtina, kad simbolis taptų tikrove, kad Izraelis pažintų tikrąjį Dievą ir vėl atrastų savąją kaip Viešpaties tautos tapatybę. Todėl Elijas prašo Dievą apsi-reikšti, o tie dvylika akmenų, turinčių priminti Izraeliui jo tiesą, taip pat skirti ir Viešpačiui priminti Jo ištikimybę, į kurią melddamas apeliuoja pranašas. Jo šaukimosi žodžiai kupini prasmės ir tikėjimo: „Viešpatie, Dieve Abraomo, Izaoko ir Izraelio, šią dieną te-

būna žinoma, kad tu esi Izraelio Dievas, kad aš esu tavo tarnas ir kad aš visus tuos dalykus padariau tavo įsakymu. Atsakyk man, Viešpatie! Atsakyk man, kad ši tauta žinotų, jog tu, Viešpatie, esi Dievas, jog tu vėl susigražini jų širdis“ (eil. 36–37; plg. Iš 32, 36–37). Elijas kreipiasi į Viešpatį, vadindamas jį protėvių Dievu. Šitaip neišreikštai primena dieviškuosius pažadus ir išrinkimo bei sandoros istoriją, Viešpatį neatskiriamai sujungusią su jo tauta. Dievas taip išitraukęs į žmonių istoriją, kad jo vardas neatsiejamai susijęs su protėvių vardais, ir pranašas dabar ištaria tą šventą vardą, kad Dievas atsimintų ir pasirodytų ištikimas, o Izraelis pasijustų vardo kviečiamas vėl tapti ištikimas. Elijo ištartas dieviškasis titulas iš tiesų šiek tiek stebina. Vietoj įprastinės formulės „Abraomo, Izaoko ir Jokūbo Dievas“ jis pavartoja mažiau paplitusį kreipinį: „Abraomo, Izaoko ir Izraelio Dievas“. „Jokūbo“ vardo pakeitimas „Izraeliui“ primena Jokūbo kovą prie Jaboko brastos ir vardo pakeitimą, kuriuo pasakotojas pabrėžtinai remiasi (plg. Pr 32, 31) ir kurį aptariau vienoje iš ankstesnių katechezijų. Vardo pakeitimas Elijo šaukimesi išsiskiria raiškia reikšme. Pranašas meldžiasi už Šiaurės Karalystės tautą, kuri ir vadinama Izraeliu, skirtingai nuo Judo, vadinamo Pietų Karalyste. Ir dabar ši tauta, rodos, užmiršusi savo kilmę ir privilegijuotą santykį su Viešpačiu, girdi, jog yra šaukiama vardu, tariant Dievo, protėvių Dievo ir tautos Dievo, vardą: „Viešpatie, Dieve <...> Izraelio, šią dieną tebūna žinoma, kad tu esi Izraelio Dievas.“

Tautai, už kurią meldžiasi Elijas, vėl prieš akis iškeliama jos tiesa, tačiau pranašas taip pat prašo, kad apsi-reikštų Viešpaties tiesa ir jis padėtų Izraeliui atsiversti nugręždamas nuo stabmeldystės apgaulės ir per tai ją išgelbėtų. Jis prašo, kad tauta pagaliau suvoktų ir visapusiškai pažintų, kas iš tikrųjų yra jos Dievas, ir kad priimtų lemtingą sprendimą klausyti vien jo, tikrojo Dievo. Mat tik taip Dievas pripažįstamas kaip toks, koks yra, kaip absoliutus ir transcendentinis, nepaliekant galimybės prigretinti prie jo kitų dievų, kurie tokiu būdu darytų jį reliatyvų, neigtų jo absoliutumą. Būtent toks tikėjimas Izraelį daro Dievo tauta. Būtent toks tikėjimas skelbiamas gerai žinomais žodžiais „Klausykis, Izraeli“: „Klausykis, Izraeli! Viešpats yra mūsų Dievas, vien tik Viešpats. Mylėsi Viešpatį, savo Dievą, visa širdimi, visa siela ir visomis jėgomis“ (Ist 6, 4–5). Į Dievo absoliutumą tikintysis privalo atsiliepti absoliučia, totalia meile, apimančia visą gyvenimą, visas jėgas, visą širdį. Melddamas atsivertimo, pranašas kaip tik meldžia savo tautos širdies atsivertimo. „Kad ši tauta žinotų, jog tu, Viešpatie, esi Dievas, jog tu vėl susigražini jų širdis!“ (1 Kar 18, 37). Elijas savo užtari-mu Dievo meldžia to paties, ką padaryti norėtų ir pats Dievas: apsi-reikšti visu savo gailestingumu, ištikimybe

savo paties kaip gyvybės Viešpaties tikrovei, apsi-reikšti kaip Viešpats, kuris atleidžia, atverčia, perkeičia.

Kaip tik tai ir nutinka: „Tada nužengė Viešpaties ugnis ir sudegino deginamąją auką, malkas, akmenis ir žemes. Ji sugėrė ir griovyje buvusį vandenį. Tai matydami, visi žmonės puolė kniūbsčia šaukdami: *Viešpats yra Dievas! Tik Viešpats yra Dievas!*“ (eil. 38–39). Ugnis, tas bausis ir kartu būtinas elementas, susijęs su Dievo apsi-reiškimu degančiame krūme ir prie Sinajaus, dabar parodo Dievo, atsiliepiančio į maldą ir apsi-reiškančio savo tautai, meilę. Baalas, nebylus ir bejėgis dievas, į savo pranašų šaukimąsi neatsakė, o Viešpats atsako ir tai padaro nedviprasmiškai, ne tik sudegindamas deginamąją auką, bet ir išdžiovindamas visą vandenį, išpiltą aplink aukurą. Izraeliui daugiau abejonių nebegali kilti; į jo silpnumą, abejojimą, tikėjimo stygių atsakyta dieviškuoju gailestingumu. Baalas, apgaulingas stabas, dabar nugulėtas ir tauta, kuri atrodė pražuvusi, vėl atrado tiesos kelią ir pati save.

Brangūs broliai ir seserys, ką mums ši praeities istorija sako? Kaip ši istorija susijusi su dabartimi? Pirma, kalbama apie pirmajam įsakymui teiktiną pirmenybę. Kai Dievas pranyksta, žmogus įpuola į stabmeldystės vergovę: mūsų laikais šitai savuoju vergavimu stabams parodė totalitariniai režimai, šitai rodo ir įvairios nihilizmo formos, darančios žmogų priklausomą nuo stabų ir stabmeldystės; jos pavergia jį. Antra, pirmutinis maldos tikslas yra atsivertimas – Dievo ugnis, perkeičianti mūsų širdį ir padaranti mus gebančius regėti Dievą ir gyventi pagal Dievo valią bei dėl kitų. Ir trečia: Bažnyčios tėvai mums sako, kad ir ši istorija apie pranašą pranašiška, mat – pasak jų – yra ateities, būsimąjo Kristaus, šešėlis, žingsnis Kristaus link. Jie mums taip pat sako, jog čia regime tikrąją Dievo ugnį – meilę, nuvedančią Viešpatį ant kryžiaus, ligi tobulo savęs atidavimo. Tad tikrasis Dievo garbinimas yra dovanoti save Dievui ir žmonėms. Tikrasis garbinimas yra meilė. Ir tikrasis Dievo garbinimas ne griaua, bet atnaujina ir perkeičia. Tikrai, Dievo ugnis, meilės ugnis sudegina, perkeičia, nuvalo, bet kaip tik per tai ne sugriaua, bet sukuria mūsų būties tiesą, atkuria mūsų širdis. Ir tik taip mes, tikrai gyvi Šventosios Dvasios ugnies, Dievo meilės ugnies malone, garbiname Dievą dvasia ir tiesa. Dėkoju.

Dvasininkijos kongregacija

Kunigas – dieviškojo gailestingumo tarnautojas

Pagalbinė priemonė nuodėmklausiams ir dvasiniams vadovams

PALYDIMASIS ŽODIS

„Į klausyklą būtina grįžti ne tik kaip į Sutaikinimo sakramento šventimo vietą, bet ir kaip į vietą, kur dažniau užsibūnama, kad tikintieji čia galėtų rasti gailestingumą, patarimą ir paguodą, pasijusti Dievo mylimi bei suprantami ir, greta realaus buvimo Eucharistijoje, taip pat ir čia patirti Dievo gailestingumą“ (1).

Neseniai švęstais Kunigų metais popiežius Benediktas XVI šiais žodžiais kreipėsi į nuodėmklausius, visiems be išimties aikštėn išskeldamas Sutaikinimo sakramento svarbą ir neatidėliotiną būtinybę jį iš naujo atrasti ir penitentams, ir šio sakramento tarnautojams.

Šalia kasdienio Eucharistijos šventimo kunigo pasirengimas klausyti sakramentinių išpažinčių, priimti ir prireikus dvasiškai lydėti penitentus yra tikrasis kunigo pastoracinės meilės matas, šitaip liudijant, kad jis džiugiai ir tikrai prisiima savo tapatybę, iš naujo apibrėžtą Šventimų sakramento ir niekad nepapildytą vien funkcija.

Kunigas yra dieviškojo gailestingumo tarnautojas, t. y. tarnas ir išmintingas teikėjas. Jam patikėta didžiulė atsakomybė „atleisti ar sulaukyti nuodėmes“ (plg. *Jn* 20, 23); būtent jo dėka šiandienėje Bažnyčioje tikintieji gali gyventi Dvasios, kuri yra Viešpats ir gaivina, galia, išgyventi džiugią sūnaus palaidūno patirtį – sūnaus, kuris, netaurių interesų pargintas namo kaip vergas, priimamas ir vėl atgauna sūnaus kilnumą.

Visur, kur nuodėmklausys laukia, anksčiau ar vėliau prisiartins penitentas, o ten, kur nuodėmklausys ištvėrimingai ir užsispyrėliškai laukia, prisistatys daugybė penitentų!

Sutaikinimo sakramento atradimas iš naujo – ir penitento, ir tarnautojo atžvilgiu – yra matas autentiško tikėjimo išganomuoju Dievo veikimu, kuris veiksmingesnis per malonės galią negu per žmogaus strategines ar pastoracines iniciatyvas, kartais išleidžiančias iš akių esmę.

Atsiliepdami į Šventojo Tėvo raginimą ir įgyvendindami jo gilųjį ketinimą, šią pagalbinę priemonę, kuri yra dar vienas Kunigų metų vaisius, pateikiame kaip nau-

dingą įrankį nuolatiniam kunigų ugdymui ir paspirtį iš naujo atrasti nenykstantą Sutaikinimo sakramento šventimo ir dvasinio vadovavimo vertę.

Naujoji evangelizacija ir nuolatinis Bažnyčios (*semper reformanda*) atnaujinimas dinaminės gyvasties semiasi iš kiekvieno Bažnyčios nario tikro šventėjimo, iš šventėjimo, kuris yra dvasininkijos viso apaštališkojo veiksmingumo ir reikalaujamo reformavimo prielaida, reikalavimas ir išankstinė sąlyga.

Dosniai švęsdamas Dieviškojo gailestingumo sakramentą, kiekvienas kunigas pašauktas nuolatos patirti jam patikėtos tarnybos nepakartojamumą ir nepa-mainomumą. Tokia patirtis padės išvengti „tapatybės slinkčių“, dažnai ženklinančių kai kurių kunigų egzistenciją, skatins dėkingumo lydimą nuostabą, neišvengiamai pripildančią širdis tų, kurie neužtarnautai buvo pašaukti Dievo laužyti Bažnyčioje Eucharistijos duoną ir teikti žmonėms atleidimą.

Kupini tokių minčių ir troškimų, šios pagalbinės priemonės platinimą bei vaisius patikime Švenčiausiajai Mergelei Marijai, nusidėjėlių prieglobsčiui ir dieviškosios malonės motinai.

Vatikanas, 2011 m. kovo 9 d.

Kardinolas Mauro Piacenza
Prefektas

Celso Morga Iruzubieta
Titulinis Pajūrio Albos arkivyskupas
Sekretorius

PRATARMĖ: ŠVENTUMO LINK

1. „Kiekvienas, kuris bet kuriuo metu ir bet kurioje šalyje jį gerbia ir teisingai elgiasi, patinka Dievui (plg. *Apd* 10, 35). Tačiau Dievas panorą žmones sušventinti ir išganyti ne pavieniui, be jokio tarpusavio sąryšio, o sujungęs į tautą, kuri jį teisingai pažintų ir šventai jam tarnautų“ (2). Dievas panorą, kad kelyje į šventumą, į kurį esame pašaukti Viešpaties (plg. *Mt* 5, 48; *Ef* 1, 4), vieni kitiems padėtume, tapdami Kristuje tarpininkais, prie jo amžinosios meilės priartėti. Šiame meilės horizonte savo vietą atranda Atgailos sakramento šventimas ir dvasinio vadovavimo praktika, šios dokumento objektai.

Šiuo atžvilgiu dėmesio verti keli Benedikto XVI pasakymai: „Mūsų laikais deramas tikinčiųjų sąžinės ugdymas yra neabejotinas pastoracijos prioritetas“;

popiežius taip pat priduria: „Prie sąžinės ugdymo prideda ir *dvasinis vadovavimas*. Šiandien kaip niekad reikia išmintingų ir šventų *dvasinių mokytojų*: ši svarbi bažnytinė tarnystė reikalauja vidinio gyvastingumo, kaip Šventosios Dvasios dovanos melstino karšta ir išverminga malda ir rūpestingai įgytino ypatingu pasirengimu. Kiekvienas kunigas, be to, pašauktas teikti dieviškąjį galeistingumą Atgailos sakramentu, Kristaus vardu atleisdamas nuodėmes ir penitentui padėdamas teisinga ir apšviesta sąžine žengti reikliu šventumo keliu. Norėdamas vykdyti šią nepamainomą tarnybą, kiekvienas kunigas privalo puoselėti savo dvasinį gyvenimą ir rūpintis, kad neatsiliktų teologijos bei pastoracijos srityse“ (3). Atsiliepdami į tai, kunigams, kaip dieviškojo galeistingumo tarnautojams, pateikiame šias pagalbines priemones.

Metai, skirti Arso šventojo klebono mirties 150-osioms metinėms (1859–2009) paminėti, pirmiausia kunigų gyvenime paliko neišdildomus pėdsakus; tais metais trokšta „paskatinti visus kunigus viduje atsinaujinti, idant Evangelija šiandieniam pasaulyje būtų liudijama dar galingiau ir veiksmingiau“ (4).

Vidinis kunigų atsinaujinimas turėjo apimti visą jų gyvenimą ir visą jų tarnybos sritis, giliai perskverbdamas mąstymą, motyvus ir konkretų elgesį. Dabartis iš mūsų reikalauja liudyti ir džiugiai bei vilties pilniems gyventi savo kunigiškąją tapatybę.

2. Sakramentinė sutaikinimo tarnyba, artimai susijusia su dvasiniu konsultavimu arba vadovavimu, siekiama tarnautoją ir tikintįjį vėl nukreipti į dvasinį ir apaštališką „kelią“ kaip velykinį grįžimą pas Tėvą ir prie jo meilės plano dėl „visapusiško viso žmogaus ir visų žmonių vystymosi“ (5). Galvoje turima būtinybė savo ir tarnavimo kitiems labai iš naujo pasukti tarpasmeninio santykio su Dievu ir su žmonėmis keliu, kontempliacijos, tobulėjimo, bendrystės ir misijos keliu.

Akinti pilnatviškai praktikuoti Atgailos sakramentą ir dvasinį konsultavimą ar vadovavimą reiškia autentiškiau gyventi „džiaugsmu viltyje“ (plg. *Rom 12, 12*) ir per tai skatinti branginti bei gerbti visą žmogaus gyvenimą, iš naujo atrasti šeimos svarbą, teikti gaires jauniui, atgaivinti pašaukimus, vertinti gyvąją kunigystę ir bažnytinę bei visuotinę bendrystę.

3. Primygtinis Sutaikinimo sakramento bei su juo susijusio dvasinio vadovavimo poreikis kyla iš meilės: „Kristaus meilė valdo mus, įsitikinusius, kad jei vienas mirė už visus, tai ir visi yra mirę. Jis yra miręs už visus, kad gyvieji nebe sau gyventų, bet tam, kuris už juos numirė ir buvo prikeltas“ (2 *Kor 5, 14–15*). Tai suponuoja ypatingą

atsidavimą, nes Kristaus sekėjai iš tiesų „gyvena nebe sau“ (plg. ten pat), bet įgyvendina save meile ir tiesa.

Visas šventojo apaštalo Pauliaus pastoracinis darbas, kurio vargai lyginami su gimdymo skausmais, gali būti apibendrintas kaip primygtinis troškimas išryškinti „Kristų“ (plg. *Gal 4, 19*), „kad kiekvieną žmogų padarytume tobulą Kristuje“ (*Kol 1, 28*) be išimčių ir apribojimų.

4. Sutaikinimo tarnyba ir dvasinio konsultavimo ar vadovavimo tarnystė įsiterpia į visuotinio pašaukimo į šventumą, tai yra į krikščioniškojo gyvenimo pilnatvę ir meilės tobulybę (6), kontekstą. Autentiška kunigiškąją tapatybę besiremianti pastoracinė meilė turi skatinti kunigą visą savo tarnybą orientuoti į šventumą, darniai surikiuojantį šios tarnybos pranašišką, liturginę ir diakoniškąją aspektus (7).

Neatsiejama kunigiškosios tarnybos dalis yra nusiteikimas visus pakrikštytuosius vesti meilės tobulybės link.

5. Kunigas kaip Velykų slėpinio, kurį skelbia, švenčia ir perteikia, tarnas pašauktas kaip Kristaus įrankis būti nuodėmklausiui ir dvasiniu vadovu, pradedant nuo jo paties patirties. Jis yra Sutaikinimo sakramento teikėjas ir dvasinis vadovas, tačiau kartu ir pats naudojasi šiomis šventėjimo priemonėmis siekdamas asmeninio dvasinio ir apaštališkojo atsinaujinimo.

6. Šia pagalbine priemone norima pateikti paprastų, praktiškų, įkvepiančių pavyzdžių, nurodant įvairius Bažnyčios dokumentus (cituojamus visame dokumente), į kuriuos galima toliau gilintis. Norėta ne užsiimti kazuistika, bet pasiūlyti viltį įkvepiančių ir padrašančių patarimų, atitinkančių šiandienį lygį.

I. ATGAILOS IR SUTAIKINIMO TARNYBA KRIKŠČIONIŠKOJO ŠVENTUMO PERSPEKTYVOJE

1. Šiandienė reikšmė, malonės momentas

Primygtinis kvietimas

7. Prasidedant trečiajam tūkstantmečiui, Jonas Paulius II parašė: „Taip pat noriu paakinti iš naujo drąsiai imtis pastoracijos, galinčios laiduoti, jog krikščionių bendruomenių kasdienė pedagogika mokės įtaigiai ir paveikiai pateikti *Sutaikinimo sakramento* praktiką“ (8). Vėliau popiežius pareiškė norįs paraginti „nedelsiant duoti atnaujinamąjį impulsą Sutaikinimo sakramentui“, nes tai yra „tikros artimo meilės ir tikro pastoracinio teisingumo reikalavimas“, primindamas, kad „kiekvienas tikintysis, turintis tinkamą vidinę nuostatą, turi teisę asmeniškai gauti sakramentinę dovaną“ (9).

8. Bažnyčia ne tik skelbia atsivertimą ir atleidimą, bet ir pati yra susitaikinimo su Dievu ir broliais ženklas. Atgailos sakramento šventimas susijęs su visu Bažnyčios gyvenimu, pirmiausia Eucharistijoje švenčiamu Velykų slėpiniu, yra gyvo Krikšto bei Sutvirtinimo ženklas ir atitinka meilės įsakymo reikalavimus. Tai visada yra džiugus Dievo meilės šventimas – Dievo, kuris dovanoja save sunaikindamas mūsų nuodėmę, kai ją nuolankiai išpažįstame.

Kristaus misijos tęsimas Bažnyčioje

9. Bažnyčios misija yra darnus skelbimo, šventimo ir atleidimo teikimo procesas, ypač kai švenčiamas Atgailos sakramentas, prisikėlusio Viešpaties, esančio savo Bažnyčioje, Velykų vaisius ir dovana: „Imkite Šventąją Dvasią. Kam atleisite nuodėmes, tiems jos bus atleistos, o kam sulaikysite, – sulaikytos“ (Jn 20, 22–23).

Atleidimo džiaugsmas daro mus dėkingus ir skatina atsivadusiai žengti šventėjimo ir misijos keliu. Kas patyrė atleidimą, norėtų ir kitiems leisti patirti šį susitikimą su Kristumi, Geruoju Ganytoju. Tad šio sakramento teikėjai, patys patyrę šio sakramentinio susitikimo grožį, būna labiau nusiteikę vykdyti šią nuolankią, sunkią, kantrią ir džiugią tarnystę.

10. Konkretus, džiugus, pasitikėjimo kupinas ir atsidaavęs Sutaikinimo sakramento praktikavimas rodo, kokiu mastu pavieniai tikintieji ir bendruomenė evangelizuoti. „Sakramentinės išpažinties praktika šventųjų bendrystės, įvairiškai padedančios artinti žmones prie Kristaus, kontekste yra tikėjimo Atpirkimo slėpiniu ir jo sudabartinimo Bažnyčioje aktas“ (10).

Atgailos sakramente, kuris yra Viešpaties atperkamojo kraujo vaisius, patiriame Kristų, „paaukotą dėl mūsų nusikaltimų ir prikeltą mums nuteisinti“ (Rom 4, 24). Todėl Paulius gali tvirtinti, kad „visa tai iš Dievo, kuris mus per Kristų sutaikino su savimi ir davė mums sutaikinimo tarnystę“ (2 Kor 5, 18).

11. Susitaikinimas su Dievu neatsiejamas nuo susitaikinimo su broliais (plg. Mt 5, 24–25). Susitaikinti neįmanoma, jei širdis tam tikru būdu neišvaloma. Tačiau visas susitaikinimas kyla iš Dievo, „kuris atleidžia visas tavo nuodėmes“ (Ps 103, 3). Patirdama Dievo atleidimą, žmogaus širdis mokosi pati atleisti ir susitaikinti su broliais.

Atsiverti meilei ir susitaikinimui

12. Kristus kviečia vis ištikimiau mylėti ir todėl vis labiau keistis (plg. Apr 2, 16), kad būtume „tokio nusistatymo kaip Jėzus Kristus“ (Fil 2, 5). Atgailos sakramento

šventimas, prireikus ir bendruomeninis, su asmenine išpažintimi labai padeda gyventi bažnytine šventųjų bendrystės tikrove.

13. Krikščionis siekia pilnatviško „susitaikinimo“, kokį atspindi „Tėve mūsų“, palaiminimai ir meilės įsakymas. Tai apsisvalymo nuo nuodėmių ir tapatinimosi su Kristumi kelias.

Šis atgailos kelias buvo ir visada yra nepaprastai svarbus kaip visuomenės, gyvos bendrystės, statydinimo pamatas. „Bažnyčios išmintis visada siūlė aiškinant socialinius reiškinius bei statydinant visuomenę neišleisti iš akių gimtosios nuodėmės. *Ignoruoju tai, kad žmogaus prigimtis yra pažeista ir linkusi į blogį, padaroma rimtų klaidų auklėjimo, politikos, socialinės veiklos ir moralės srityse*“ (11).

Ganytojų liudijimas ir atsivadimas

14. Bažnyčios istorijoje visada būta kunigų, teikiančių pavyzdį nuodėmklausiams ir dvasiniams vadovams. Apaštališkajame paraginime *Reconciliatio et paenitentia* (1984) Jonas Paulius II mini šv. Joną Nepomuką, šv. Joną Mariją Vianėjų, šv. Juozapą Kafasą ir šv. Leopoldą Kastelnuovietį. Kreipdamasis į Apaštališkąją penitenciariją (12), popiežius Benediktas XVI dar paminėjo šv. Pijų Pietrelčinietį.

Jonas Paulius II, primindamas šiuos kunigus, priduria: „Taip pat norėčiau išreikšti pagarbą nesuskaičiuojamai daugybei šventų ir beveik nežinomų nuodėmklausių, kurių dėka buvo išganyta tiek sielų. Jie padėjo joms atsiversti, kovoti su nuodėme ir pagundomis, tobulėti dvasiškai ir galiausiai pasiekti šventumą. Nesvyruodamas sakau, kad net didieji kanonizuotieji šventieji paprastai yra šių klausyklų vaisius, o su jais ir Bažnyčios dvasinis paveldas bei krikščioniškąja dvasia persiėmusios civilizacijos klestėjimas. Tad tebus pagerbta ši tyli armija mūsų brolių, gerai tarnavusių ir kasdien tarnaujančių susitaikinimo reikalui per sakramentinės atgailos tarnybą!“ (13).

15. Daugelyje dalinių Bažnyčių, ypač mažesniosiose bazilikose, katedrose, šventovėse ir kai kuriose didmiesčių centrinėse parapijose, galima pastebėti, kad tikintieji teigiamai atsiliepią į ganytojų pastangas uoliai tarnauti atleidimo sakramentu. „Atgailos sakramentu [kunigai] sutaikina nusidėjėlius su Dievu ir Bažnyčia“ (14). Taigi, Atgailos šventimas teikia dvasinio patarimo ar vadovavimo galimybę.

16. Kunigiškosios *munera* artimai viena su kita susijusios, ir tai išeina į naudą tikinčiųjų dvasiniam gyvenimui. „Kunigai Bažnyčioje ir Bažnyčiai yra sakramentinis

Jėzaus Kristaus, Galvos ir Ganytojo, sudabartinimas; jie autoritetingai skelbia Jo žodį, kartoja Jo atleidimo ir išganyimo dovanojimo ženklus pirmiausia Krikštu, Atgaila ir Eucharistija, kaip ir Jis, netgi visiškai išsižadėdami savęs, rūpinasi kaimene, kurią surenka ir per Kristų Šventojoje Dvasioje veda pas Tėvą“ (15).

17. Kaip tik dėl šios priežasties apaštališkajame paraginime *Pastores dabo vobis* dvasininkai raginami patys puoselėti šią praktiką, kuri yra jų dvasinio gyvenimo laidas: „Atskirai norėčiau pakalbėti apie Atgailos sakramentą. Jo tvarkytojai ir teikėjai yra kunigai, tačiau ir jie turi naudotis šiuo sakramentu, liudydami Dievo gailestingumą nusidėjėliams. Pakartosiu, ką esu parašęs paraginime *Reconciliatio et paenitentia*: Kunigo, kaip ir jo brolių pasauliečių bei vienuolių, dvasinis gyvenimas ir pastoracija priklauso nuo to, kaip dažnai ir sąmoningai jis priima Atgailos sakramentą. Eucharistijos šventimas bei kitų sakramentų teikimas, pastoracinis uolumas, santykiai su tikinčiaisiais, bendrystė su broliais kunigais, bendradarbiavimas su vyskupu, maldos gyvenimas, – žodžiu, visas kunigo gyvenimas gerokai nukentėję, jei dėl aplaidumo arba kitų priežasčių nebūtų nuolatos, su tikru tikėjimu ir giliu pamaldumu priimamas Atgailos sakramentas. Jei kunigas nebeina išpažinties arba blogai ją atlieka, šitai netrukus ima atsispindėti jo kunigystėje ir kunigo veikloje, o tai labai greitai pastebi jo bendruomenė, kurios ganytojas jis yra“ (16). O kai suvokiu, kad Dievas man visada atleidžia, tada, pasak Benedikto XVI, „leisdamas, kad man būtų atleista, mokausi atleisti kitiems“ (17).

18. Apaštališkasis vaisingumas kyla iš Dievo gailestingumo. Todėl pastoraciniai planai menkai veiksmingi, jei juose per mažai atsižvelgiama į Atgailos sakramento praktiką: „Privalu kuo didesnę pastoracinę dėmesį skirti šiam Bažnyčios sakramentui, susitaikinimo, ramybės ir džiaugsmo šaltiniui, skirtam visiems mums, reikalingiems Viešpaties gailestingumo ir išgydymo iš nuodėmės žaizdų. <...> Vyskupas turi priminti visiems įpareigotiems vykdyti pastoracijos tarnybą, kad jiems tenka pareiga suteikti tikintiesiems galimybę atlikti asmeninę išpažintį. Pats vyskupas privalo įsitikinti, jog tikintiesiems iš tikrųjų visais įmanomais būdais padedama atlikti išpažintį. Tradicijos ir Bažnyčios magisteriumo šviesoje žvelgiant į glaudų Sutaikinimo sakramento ir dalyvavimo Eucharistijoje ryšį, aiškėn iškyla būtinybė šiandien nepaliaujamai ugdyti tikinčiųjų sąžines, idant jie vertai ir vaisingai galėtų dalyvauti Eucharistiniame pokylyje, artindamiesi prie jo būdami malonės būklėje“ (18).

Arso šventojo klebono pavyzdys

19. Labai aktualus yra Arso šventojo klebono pavyzdys. Jis gyvena nelengvu istoriniu metu, paženklinu

karu, persekiojimų ir materialistinių bei sekuliaristinių idėjų. Jam atvykus į parapiją, Atgailos sakramentą ten menkai kas praktikavo. Tačiau paskutiniaisiais jo gyvenimo metais prie jo klausyklos išsirikiuodavo nesuskaičiuojama gausybė žmonių – taip pat ir iš kitų vyskupijų. Šventajam klebonui sutaikinimo tarnyba buvo „ilga kankinystė“, „davusi gausių ir sveikų vaisių“. Susidūręs su nuodėmingumu, jis sakydavo: „Nieko kito negalime padaryti, kaip tik verkti ir melstis.“ Savo gyvenimą jis paskyrė „vargšams nusidėjėliams, tikėdamasis, kad jie atsivers ir apsiverks“ (19). Norintiesiems daryti pažangą krikščioniškojo gyvenimo kelyje Bažnyčia nuolatos siūlo dažną išpažintį, net jei jie ir neturi sunkių nuodėmių (20).

20. Savo 1986 m. Laiške kunigams Didžiojo ketvirtadienio proga, minint šventojo klebono gimimo 200-ąsias metines, Jonas Paulius II pripažino, jog „jo nenuilstamas atsidavimas Atgailos sakramentui neabejotinai yra pagrindinė Arso klebono charizma ir pagrįstai jį išgarsino. Būtų gerai, kad tos pavyzdys skatintų mus šiandien gražinti sutaikinimo tarnybai visą jai prideramą reikšmę.“ Tai, kad daugybė žmonių, „dėl įvairiausių priežasčių šalinasi išpažinties, rodo neatidėliotiną būtinybę išrutulioti ištisą Sutaikinimo sakramento pastoraciją nepaliaujamai stengiantis, kad krikščionys iš naujo atrastų tikrojo santykio su Dievu reikalavimus, nuodėmės, kuria užsisklendžiama Kitam ir kitiems, jausmą, poreikį atsiversti ir per Bažnyčią priimti atleidimą kaip neužtarnautą Dievo dovaną ir galiausiai sąlygas, leidžiančias tinkamai švęsti sakramentą, įveikiant prietarus, klaidingus būgštavimus ir rutiną. Tokia padėtis sykiu reikalauja, kad liktume atsidavę šiai atleidimo tarnybai, pasirenę skirti jai laiko bei būtino dėmesio ir, sakyčiau, teikti jai pirmenybę kitokios veiklos atžvilgiu. Tai padės tikintiesiems suvokti, kokią mes, kaip ir Arso klebonas, vertę tai tarnybai teikiame“ (21).

Gailestingumo tarnyba

21. Labai noriai vykdoma sutaikinimo tarnyba padeda giliau suvokti Dievo meilės reikšmę, atgauti nuodėmės ir netobulumo, kaip kliūčių tikrajai meilei, jausmą. Praradus nuodėmės jausmą, sutrinka širdies vidinė pusiausvyra ir tarp žmonių kyla prieštaravimai ir konfliktai. Tik nepadalytos širdies ramybė gali įveikti karą ir įtampas. „Ištis dabartinio pasaulio nederinės susijusios su ta giliau siekiančia nederme, kurios šaknys yra žmogaus širdyje. Juk pačiame žmoguje daug pradų kovoja vienas su kitu“ (22).

22. Tokia autentiškai vykdoma sutaikinimo tarnystė kviečia gyventi santarvėje su Kristaus širdies jausmais. Tai – pastoracinis „prioritetas“, nes taip išreiškiama

Gerojo Ganytojo meilė, jo meilė „Tėvui Šventojoje Dvasioje“, jo meilė „žmonėms iki pat savo gyvybės paaukojimo“ (23). Norint atsigręžti į Dievo meilę, būtina kviesti pripažinti savo nuodėmę, žinant, kad „Dievas didesnis už mūsų širdį“ (1 Jn 3, 20). Iš to kyla velykinis atsivertimo džiaugsmas, kurio kupini buvo visų laikų šventieji ir misionieriai.

23. Ta Sutaikinimo sakramento svarba reiškiasi ir keliaujančios Bažnyčios, kuri „yra šventa ir drauge nuolat apvalytina, todėl be paliovos žengia atgailos ir atsinaujinimo keliu“ (24), tikrovėje. Todėl Bažnyčia žvelgia į Mariją, nes, „kol ateis Viešpaties diena (plg. 2 Pt 3, 10), ji šviečia keliaujančiajai Dievo tautai kaip tikros vilties ir paguodos ženklas“ (25).

2. Pagrindai

Atgailos sakramento prigimtis

24. Atleidimo sakramentas yra veiksmingas Kristaus Atpirkėjo artumo, žodžio ir išganomojo veikimo ženklas. Per kunigą pats Viešpats taria atleidimo žodžius, sykiu perkeisdamas ir pakylėdamas penitento, kuris pripažįsta nusidėjęs ir prašo atleidimo ketindamas kaltę išpirkti ir pasitaisyti, nuostatą. Kaip sūnus palaidūnas susitikdamas su tėvu, lygiai taip ir penitentas savo nuostabai suvokia, kad Tėvas jam atleidžia ir mylimo sūnaus sugrįžimo proga iškelia puotą (plg. Lk 15, 22).

Velykinis šventimas, atsivertimo kelias

25. Sakramentas švenčiamas iš esmės liturgiškai, šventiškai ir džiugiai, nes, vadovaujant Šventajai Dvasiai, orientuotas į susitikimą su Dievu ir Geruoju Ganytoju. Jėzus panorė šį atleidimą nusakyti kaip džiugią šventę (Lk 15, 5–7. 9–10. 22–32). Tada suprantamesnis ir trokštamesnis tampa dažnas ir reguliarus Sutaikinimo sakramento priėmimas. Kas išmoko sutikti Kristų Eucharistijoje, gyvajame žodyje, bendruomenėje, kiekviename žmoguje ir savo širdies neturte, tas noriai susitiks su juo ir šiame sakramente (26).

26. Šiame sakramente kvietimas atsiversti švenčiamas kaip sugrįžimas pas Tėvą (plg. Lk 15, 18). Atgailos sakramentu jis vadinamas todėl, kad „nusidėjusiam krikščioniui nurodo asmeninį ir bažnytinį kelią atsiversti, gailėtis ir atsilyginti“ (27). Jis vadinamas *Išpažinties sakramentu*, „nes esminis jo elementas yra prisipažinimas – nuodėmių išpažinimas kunigui. Giliąja prasme šis sakramentas taip pat yra Dievo šventumo ir Jo gailestingumo žmogui nusidėjėliui išpažinimas, pripažinimas ir pašlovinimas“ (28). Jis vadinamas *Atleidimo sakramentu*, nes per kunigo sakramentinį išrišimą Dievas penitentui suteikia *atleidimą ir*

ramybę, ir taip pat Sutaikinimo sakramentu, kadangi „nusidėjėliui dovanoja sutaikinančią Dievo meilę“ (29).

27. Sakramentinis „atsivertimo“ šventimas įpareigoja žmogų atsiliepti į Dievo meilę. Raginimas atsiversti yra „esminė Karalystės skelbimo dalis“ (30). Taip krikščionis įtraukiamas į dinamišką „sugrudusios dvasios“ (Ps 51, 19), malonės patraukiamos bei akinamos (plg. Jn 6, 44; 12, 32) atsiliepti į „Dievo, kuris mus pirmasis pamilo, gailestingąją meilę (plg. 1 Jn 4, 10)“ (31).

Šventumo kelias

28. Galvoje turima kelionė į šventumą, kuris būtinas ir tampa įmanomas per Krikštą, Eucharistiją, Sutvirtinimą ir Dievo žodį.

Būtent taip įgyvendinama malonės tarnaujamoji tikrovė, kurią šventasis Paulius nusako šiais žodžiais: „Taigi Kristaus vietoj einame pasiuntinių pareigas, tarsi pats Dievas ragintų per mus. Kristaus vardu maldaujame: *Susitaikinkite su Dievu!*“ (2 Kor 5, 20). Taip raginti apaštalą ypač akina tai, kad Dievas savo Sūnų „dėl mūsų pavertė nuodėme, kad jame taptume Dievo teisumu“ (2 Kor 5, 21). „Išvaduoti iš nuodėmės <...>, jūs turite kaip vaisių – šventumą“ (Rom 6, 22).

29. Įžengti į šią Dievo gailestingą atleidimo patyrimo dinamiką galima nuo vaikystės ir dar prieš pirmąją Komuniją, taip pat „nekaltoms sieloms“, akinamoms pasitikėjimo ir vaikiško džiaugsmo nuostatos (32). Todėl tokias sielas prieš pirmąją Komuniją būtina rengti Atgailos sakramentui tinkama katechizacija.

30. Įžengusiam į šią evangelinę atleidimo dinamiką nesunku suvokti, kaip svarbu išpažinti lengvasias nuodėmes ir netobulybes, apsisprendus „tobuliau gyventi Dvasia“ ir savo gyvenimą paversti dieviškojo gailestingumo kitiems apraiška (33). Taip persiimame jausmais Kristaus, „kuris pats vienas kartą visiems laikams atsilygino už mūsų nuodėmes“ (plg. Rom 3, 25; 1 Jn 2, 1–2) (34).

31. Kai tik kunigas suvokia šią malonės tikrovę, jis negali neraginti tikinčiųjų artintis prie Atgailos sakramento. Tada „kunigas elgiasi kaip Gerasis Ganytojas, kuris ieško pražuvusios avies, kaip gerasis samarietis, kuris sutvarsto žaizdas, kaip tėvas, kuris laukia sūnaus palaidūno ir priima jį grįžtantį, kaip teisingasis teisėjas, kuriam visi lygūs ir kurio nuosprendis yra ir teisingas, ir gailestingas. Žodžiu, kunigas yra gailestingosios Dievo meilės nusidėjėliui ženklas ir įrankis“ (35). „Gerasis ganytojas ieško paklydusios avies. Suradęs užsikelia ją ant pečių, ant kurių nešė kryžiaus medį, ir nuneša į amžinąjį gyvenimą“ (36).

Malonės slėpinys

32. Pagarba „sakramentiniam antspaudui“ rodo, kad penitencinis šventimas yra malonės tikrovė, kurios maršrutas jau „užantspauduotas“ Kristaus širdyje gilios draugystės su juo dvasia. Taip dar kartą Kristaus slėpinio šviesoje atsiskleidžia žmogaus ir jo kilnumo slėpinys (37).

Atgailos sakramento malonės esmė yra susitaikinimas su Dievu (ramybės ir draugystės su juo atgavimas), susitaikinimas su Bažnyčia (pakartotinis įsitraukimas į šventųjų bendrystę) ir susitaikinimas su savimi (savo paties širdies suvienijimas). Taip penitentas „susitaikina su broliais, kuriuos kokiū nors būdu buvo nuskriaudęs ir įžeidęs; jis susitaikina su Bažnyčia; susitaikina su visa kūrinija“ (38).

33. Penitento kilnumas švenčiant sakramentą atsiskleidžia per nuoširdumą (atsivertimą) ir gailestį. Iš tiesų „jis savo aktais įsitraukia į sakramento šventimą, kuris užbaigiamas kunigo Kristaus vardu tariamais išrišimo žodžiais“ (39). Tad galima sakyti, kad tikintysis savo gyvenime patiria Dievo gailestingumą ir jį skelbia, kartu su kunigu švenčia Bažnyčios, kuri nuolat atsiverčia ir atsinaujina, liturgiją (40).

34. Sakramento šventimu tęsiama iš Viešpaties kylanti išganymo istorija. „Istorijos tėkmėje ir nenutrūkstamoje Bažnyčios praktikoje sutaikinimo tarnyba (2 Kor 5, 18), dovanota Krikšto ir Atgailos sakramentais, visada gyvai laikyta pastoracine pareiga, kaip neatsiejama kunigiškosios tarnybos dalis atliekama paklūstant Jėzaus įsakymui“ (41).

35. Tai „sakramentinis“ kelias, kaip veiksmingas malonės ženklas esantis Bažnyčios sakramentiškumo dalimi. Tai taip pat kelias, nužymėtas „Tėve mūsų“, kur prašome atleidimo siūlydami savąjį atleidimą. Toks sutaikinimo patyrimas tikinčiojo širdyje brandina taikos visai žmonijai troškimą: „Krikščionis karštai trokšta, kad visa žmonių šeima šauktųsi Dievo, *mūsų Tėvo*“ (42).

3. Praktinės gairės

Žadinti penitento tinkamą nusiteikimą

36. Pasirengimas susitaikinti ir atgailos ar „atsivertimo“ laikysena nuo Bažnyčios ištakų reiškėsi įvairiais būdais ir momentais: Eucharistijos šventimu, ypatingais liturginiais laikotarpiais (pvz., gavėnia), sąžinės tyrimu, sūniška malda, išmaldomis, aukomis ir t. t. Tačiau ypatingas momentas yra Atgailos, arba Sutaikinimo, sakramento šventimas, kuris penitentui reiškia

gailestį, išpažintį ir atsilyginimą, tarnautojui – išrišimą ir paraginimą labiau atsiverti Dievo meilei.

37. Aiškus, paprastas ir visapusiškas savo nuodėmių išpažinimas atkuria bendrystę su Dievu ir broliais, ypač bažnytinėje bendruomenėje. „Atsivertimas“ kaip grįžimas prie Tėvo valios apima nuoširdų gailestį bei kaltės pripažinimą ir nusiteikimą atsilyginti bei pasitaisyti. Taip egzistencija vėl atgręžiama į Dievo ir artimo meilės kelią.

38. *Penitentas* sakramente (ir tarnautojuje) esančio prisikėlusio Kristaus akivaizdoje išpažįsta savo nuodėmes, išreikia gailestį ir įsipareigoja atsilyginti ir pasitaisyti. Sutaikinimo sakramento malonė yra atleidimo malonė, kuri pasiekia pačias po Krikšto padarytos nuodėmės šaknis ir išgydo nuo netobulybių bei nukrypimų, suteikdama krikščioniui jėgos „atsiversti“ ar labiau atsiverti tobulesnei meilei.

39. Šį vidinį penitencinį nusiteikimą galima išreikšti įvairiais gestais: malda, išmaldomis, aukomis, liturginių laikotarpių pašventinimu ir t. t. Tačiau „kasdienio atsivertimo ir atgailos šaltinis bei penas yra Eucharistija“ (43). Atgailos sakramento šventimas leidžia patirti grįžimą, koks Jėzaus yra aprašytas palyginime apie sūnų palaidūną: „Vien tik Kristaus širdis, pažįstanti savo Tėvo meilės gelmes, galėjo mums tuo paprastumo ir grožio kupinu pasakojimu atskleisti bekraštį jo gailestingumą“ (44).

40. Dievo, kuris pirmas mus pamilo, malonė leidžia penitentui tuos atsivertimo ženklus atlikti. Sąžinę tikriname Dievo meilės ir jo žodžio šviesoje. Pripažindamas savo kaltę, nusidėjęs Dievo, kuris mus myli ir mūsų darbus gailestingai teisia, akivaizdoje išreiškia savo sielvartą dėl nuodėmės ir pasibjaurėjimą ja. Todėl paprastas ir aiškus visų nuodėmių išpažinimas kunigui neatsiejamas nuo meilės Dvasios veikimo, lygiai kaip nuo tobulo (kylančio iš meilės) ir netobulo (kylančio iš dieviškojo teisingumo baimės) gailėsčio.

Liturginis šventimas

41. Sutaikinimo sakramento šventimas yra liturginis aktas, kuris, remiantis Atgailos apeigomis, pradedamas pasveikinimu ir palaiminimu; paskui paskaitoma iš Rašto, paraginama gailėtis, išpažįstamos nuodėmės, patariama ir įspėjama, paskiriama ir priimama atgaila, išrišama, padėkojama, palaiminama ir paleidžiama (45). Penitentui ir kunigui labai padeda klausyklos su „tvirtomis grotelėmis tarp penitento ir nuodėmklausio“, pastatytos regimose ir garbingose vietose, „kad to pageidaujantys tikintieji galėtų jomis laisvai pasinaudoti“ (46).

42. Ordinarinė išpažinties forma, t. y. asmeninė išpažintis, net kai pirma jos eina bendruomeninis pasirengimas, teikia puikią progą pakviesti siekti šventumo ir, vadinas, dvasiniam vadovavimui (atliekamam nuodėmklausio ar kito asmens). „Negana to, pirmąją šventimo formą dėl jos individualaus pobūdžio galima susieti su praktika, kuri, nors nuo jos ir skiriasi, su ja gerai dera: omenyje turiu *dvasinį vadovavimą*. Tad akivaizdu, jog ši pirmoji šventimo forma leidžia aiškiai išreikšti bei skatinti asmeninį sprendimą bei išipareigojimą“ (47) „Jei įmanoma, pageidautina, kad tam tikrais metų laikotarpiais ar tada, kai siūlosi proga, kelių penitentų asmeninė išpažintis, tinkamai paisant įvairių liturginių tradicijų, vyktų per apeigyno numatytas susitaikinimo pamaldas, kuriose Žodžio liturgijai, parenkant tinkamus skaitinius, būtų galima skirti daug vietos“ (48).

43. „Esant svarbiam reikalui, yra galimos *bendruomeninės Sutaikinimo apeigos, atliekant visuotinę išpažintį ir suteikiant visuotinę išrišimą*“, tačiau tada, *remiantis bažnytine teise*, „kad išrišimas galiotų, tikintieji privalo būti pasiryžę kiekvienas asmeniškai išpažinti savo sunkias nuodėmes, kai tik galės tai padaryti“ (49). Nuspręsti, ar yra reikiamos sąlygos, „tenka dieceziniam vyskupui, kuris, atsižvelgdamas į kartu su kitais vyskupų konferencijos nariais sutartus kriterijus, tokios būtinybės atvejus gali nustatyti“ (50).

„Asmeninė visų nuodėmių išpažintis, o po jos išrišimas yra vienintelis tinkamas tikinčiųjų susitaikinimo su Dievu ir su Bažnyčia būdas, nebent fizinė ar moralinė negalimybė atleistų nuo tokios išpažinties. <...> Tad asmeninė išpažintis yra būdingiausia susitaikinimo su Dievu ir su Bažnyčia forma“ (51).

Bažnyčios nustatytos praktinės normos kaip pastoracinės meilės išraiška

44. Kanonų teisės kodekse pateikta praktinių gairių dėl asmeninės išpažinties ir bendruomeninio šventimo (52), taip pat dėl klausyklos vietos ir įrengimo (53). Nuodėmklausių atžvilgiu normos, susijusios su galia įprastiniu būdu klausyti išpažinčių ir galia išrišti ypatingais atvejais (54), remiasi pasiteisinusia Bažnyčios tradicija ir jos ilga patirtimi. Visada būtina vadovautis Bažnyčios moralės mokymu (55). Kad būtų tarnaujama „Dievo garbei ir sielų išganymui“ (56), visada privalu elgtis kaip teisingiems ir gailėstingiems tarnams.

45. Šios normos taip pat padeda išmintingai atsižvelgti „į penitento būvį ir amžių“ (57), prašyti praktinių gairių bei jas teikti, skirti „tinkamą atgailą“ (58). Kaip tik dieviškosios malonės ir žmogaus širdies kontekste geriau išryškėja sakramentinis „antspaudas“ (59).

Kitomis normomis padedama penitentams aiškiai išpažinti savo nuodėmes, pavyzdžiui, nurodyti sunkių nuodėmių skaičių ir pobūdį (60), atkreipiamas dėmesys į tinkamą laiką, konkrečias priemones (kokių prireiktų pasitelkiant vertėją) ir į laisvę savo nuožiūra pasirinkti nuodėmklausį, jei tik jam leista klausyti išpažinčių (61).

46. Atgailos apeigyne pateikiama panašių mokymo gairių ir praktinių normų dėl kunigo parengimo, penitento sutikimo ir sakramento šventimo su visomis smulkmenomis. Šios gairės padeda penitentui formuoti gyvenimą pagal gautą malonę. Todėl bendruomeninis šventimas su individualiu išrišimu yra didelė paspirtis asmeninei išpažinčiai, kuri visada lieka ordinarine Atgailos sakramento šventimo forma.

47. Popiežiaus Jono Pauliaus II apaštališkajame laiške *Motu proprio Misericordia Dei* dėl kai kurių Atgailos sakramento šventimo aspektų irgi siūloma daug praktinių normų, derinančių įvairias sakramentinio šventimo įgyvendinimo formas ir atsižvelgiančių į skirtingus jo aspektus.

Kreipti į šventumo kelių santarvėje su Šventosios Dvasios veikimu

48. Tarp visų šių šventimo galimybių svarbiausia yra padėti penitentui panašėti į Kristų. Kartais paprastas ir išmintingas patarimas apšviečia visą gyvenimą ar paskatina rimtai įsitraukti į kontempliacijos ir tobulėjimo procesą vadovaujant geram dvasiniam vadovui (išsamiau apie tai antrojoje dokumento dalyje). Dvasinis vadovas yra įrankis Dievo rankose, padedantis pažinti, ko Dievas iš kiekvieno nori kiekvieną akimirką: jo žinios nėra vien žmogiškas žinojimas. Pamokslas per bendruomeninį šventimą ar privatus patarimas per asmeninę išpažintį gali būti lemtingas visam gyvenimui.

49. Bet kuriuo atveju svarbu atsižvelgti į ankstesnį penitento kelią. Kartais paraginimas radikaliai atsiversti padės atgaivinti ar iš naujo patvirtinti pamatinį apsisprendimą tikėjimo naudai; kartais prireiks pagelbėti penitentui žengti normaliu šventėjimo keliu, visada neatsiejamu nuo darnios apsisvalymo, apšvietimo ir vienybės sąveikos.

50. Dažna lengvųjų nuodėmių ar netobulybių išpažintis išplaukia iš ištikimybės Krikštui bei Sutvirtinimui ir išreiškia autentišką tobulumo ir grįžimo prie Tėvo valios troškimą, kad gyvenant vis didesne ištikimybe Šventajai Dvasiai mumyse iš tikrųjų gyventų Kristus. „Atsižvelgiant į visų tikinčiųjų pasaulimą į šventumą, rekomenduojama išpažinti ir lengvasias nuodėmes“ (62).

Tarnautojo prieinamumas ir tėviškas sutikimas

51. Esminiai dalykai sielai yra malda ir atgaila. Būtent šitai akina kunigą būti pasirengusį autentiškai tarnauti ir tėviškai sutikti žmones.

52. Tam, kam patikėta rūpintis sielomis, „privalo pasirūpinti, kad jam patikėtų tikinčiųjų išpažinčių būtų klausoma, kai jie to protingai pageidauja, ir kad nustatytomis jiems patogiomis dienomis ir valandomis būtų galimybė atlikti asmeninę išpažintį“ (63). Kur tai vyksta, sulaukiama daug teigiamų vaisių – ne tik piligriminėse šventovėse, bet ir daugelyje parapijų ir bažnyčių.

53. Toks pasirengimas tarnauti sutaikinimui sužadina krikščioniškojo tobulumo troškimą. Tarnautojo prieš ar per išpažintį teikiama pagalba padeda pažinti save tikėjimo šviesoje ir gali paskatinti persiimti gailesčio ir nuolatinio bei gilaus atsivertimo nuostata, taip pat noru atsilyginti, pataisyti ir pakeisti savo gyvenimą, siekiant įveikti nepakankamą atsaką į Dievo meilę.

54. Baigiamoji sakramento šventimo formulė po išrišimo ir atsisveikinimo išsiskiria dideliu dvasiniu bei pastoraciniu turtingumu ir visada recituotina, nes kreipia širdį į Kristaus kančią, Švenčiausiosios Mergelės Marijos ir šventųjų nuopelnus ir bendradarbiavimą, iš kurio išplaukia vėlesni geri darbai.

55. Kunigas, veikiantis Kristaus, Gerojo Ganytojo, vardu, turi pažinti dvasines ligas, mokėti jas vieną nuo kitos skirti bei būti artimas penitentui, būti ištikimas Magisteriumo mokymui apie moralę ir krikščioniškąjį tobulumą, autentiškai gyventi malda, būti pasirengęs išmintingai išklausti ir paklausti, būti prieinamas pageidaujantiems šio sakramento, vadovautis Šventosios Dvasios paakinimais. Tokia visad tėvo ir brolio funkcija, besilygiuojanti į Gerąjį Ganytoją, yra pastoracinis prioritetas. Kristus, esantis sakramentiniame šventime, taip pat laukia kiekvieno penitento širdyje ir reikalauja iš sakramento teikėjo maldos, studijų, Šventosios Dvasios šaukimosi ir tėviško sutikimo.

56. Ši pastoracinės meilės perspektyva aiškiai iškelia tai, kad „nepakankamas noras priimti sužeistas avis ir netgi eiti jų ieškoti, siekiant sugrąžinti į avidę, būtų liūdnas ženklas, rodantis pastoracinio jautrumo stoką tų, kurie per savo kunigystės šventimus privalo atspindėti Gerojo Ganytojo paveikslą. <...> Ypač rekomenduojama, kad kulto vietose nustatytu laiku nuodėmklausių buvimas būtų regimas, <...> ypač sudarant tikintiesiems galimybę atlikti išpažintį <...> net Mišių metu“ (64). Kai „šv. Mišios koncelebruojamos, labai pageidautina, kad keli kunigai

atsisakytų koncelebruoti ir būtų prieinami tikintiesiems, norintiems priimti Atgailos sakramentą“ (65).

57. Noraus prieinamumo ir svetingumo reikšmę, apibūdinamas šią tarnybą, pabrėžia šventasis Arso klebonas. Benediktas XVI komentuodamas tai rašo: „Mes, kunigai, visada turime jausti, kad žodžiai, kuriuos jis įdėjo į Kristaus lūpas, skirti mums kiekvienam asmeniškai: *Įpareigoju visus savo tarnautojus nusidėjėliams skelbti, jog visada esu pasirengęs juos priimti, jog mano gailestingumas beribis*. Iš Arso šventojo klebono mes, kunigai, galėtume pasimokyti ne tik neišsemiamo pasitikėjimo Atgailos sakramentu, akinančio vėl padaryti jį savo pastoracinių pastangų šerdimi, bet ir *išganymo dialogo*, kuris ten turi rutuliotis. Arso klebonas įvairių atgailautojų atžvilgiu laikydavosi kaskart skirtingai“ (66). Šiame kontekste galime suprasti ir jo pareiškimą vienam broliui kunigui: „Išduosiu jums savo receptą: nusidėjėliams paskiriu nedidelę atgailą, o likusią pats atlieku už juos“ (67).

Atnaujintas kunigų ugdymas, kad jie galėtų vadovauti tikintiesiems įvairiose situacijose

58. Iš Arso šventojo klebono galėtume pasimokyti skirti įvairius penitentes, kad veiksmingiau jiems padėtume atsižvelgdami į jų pasirengimą. Uolesniems jis teikdavo šventumo pavyzdžius, tačiau visus ragindavo patikėti save „dieviškojo gailestingumo srovei“, taip žadindamas jų viltį pataisyti savo gyvenimą: „Gerasis Dievas viską žino. Dar prieš jums nusidedant, jis jau žino, kad nusidėsite, ir vis dėlto jums atleidžia. Kokia didžiulė meilė mūsų Dievo, kuris *savanoriškai net užmiršta ateitį*, kad tik galėtų atleisti“ (68).

Šios pastoracinės meilės pastangos „jam neabejotinai buvo didžiausia asketinė praktika, *kankinystė*“. Todėl „Viešpats davė jam malonę sutaikinti didžiuosius nusidėjėlius ir taip pat vesti tobulumo link sielas, kurios to gyvai trokšta“ (69).

59. Nuodėmklausys yra ganytojas, tėvas, mokytojas, dvasinis teisėjas ir gydytojas, kuris diagnozuoja ir gydo. „Klausydamas išpažinčių kunigas turi neužmiršti, kad vienodai yra teisėjas ir gydytojas, ir Dievo paskirtas dieviškojo teisingumo bei gailestingumo tarnautojas, tarnaujantis Dievo garbei ir sielų išganymui“ (70).

60. Marija yra gailestingumo motina, nes yra Kristaus, Kunigo, gailestingumo apreiškėjo, motina. „Marija yra drauge ta, kuri ypatingai ir išskirtinai – kaip niekas kitas – patyrė gailestingumą“, vadinasi, „Marija geriausiai pažįstamas Dievo gailestingumo slėpinys“, todėl ji geba „pasiiekti visus, kurie mieliausiai priima motinos gailestingąją meilę“ (71). Marijiškasis kunigo dvasin-

gumas leidžia jo elgesyje išvelgti motinišką Marijos širdį, kuri yra dieviškojo gailestingumo atspindys.

Naujos aplinkybės, naujos malonės, naujas kunigų uolumas

61. Reikia pripažinti, kad šiandien sunku vykdyti atgailos tarnybą, nes sumenko nuodėmės pajauta, sakramento atžvilgiu egzistuoja tam tikra antipatija, neišvelgiama būtinybė išpažinti nuodėmes, jei sunkiai nenusidedama, kunigai nuo savo įvairialypių pareigų būna išsekę. Tačiau išpažintis visada yra dvasinis atgimimas, paverčiantis penitentą nauju žmogumi ir pagilinantį jo draugystę su Kristumi. Todėl ji ir Gerojo Ganytojo tarnautojui tampa džiaugsmo šaltinis.

62. Kunigas, vykdydamas šią tarnybą, ypatingu būdu išgyvena save kaip įstabaus malonės įvykio įrankį. Tikėjimo šviesoje jis patiria gyvą gailestingosios meilės veikimą. Kunigo judesiai ir žodžiai yra priemonė, per kurią vyksta tikras malonės stebuklas. Bažnyčia, tiesa, turi ir kitokių priemonių, kaip perteikti Dievo gailestingumą, nekalbant jau apie Eucharistiją, didžiausią meilės parodymą, „tačiau per Atgailos sakramentą Dievo gailestingumas žmogų pasiekia regimu būdu“ (72). Šis sakramentas yra tinkamiausia priemonė paraginti ne tik priimti atleidimą, bet ir negailint jėgų žengti tapatinimosi su Kristumi keliu. Norint atsidasavusiai tęsti evangelinės mokinystės kelionę tokios paspirties reikia ir tikinčiajam, ir kunigui.

63. Kad galėtų taip padrašinti, kunigui privalu daugiau dėmesio skirti ugdymuisi: „Todėl būtina, kad jo gera dvasinį bei pastoracinį jautrumą lydėtų rimtas teologinis, moralinis ir pedagoginis pasirėngimas, leidžiantis jam suprasti žmogaus gyvenimą. Be to, kad galėtų tinkamai patarti ir nurodyti dvasinių bei praktinių gairių, jam naudinga pažinti prie klausyklos besiantinančiųjų socialinę, kultūrinę ir profesinę aplinką. <...> Todėl žmogiškąją išmintį, teologinį pasirėngimą turėtų papildyti gili maldingo sąlyčio su Kristumi, Mokytoju ir Atpirkėju, maitinamo dvasingumo arterija“ (73). To siekiant, labai naudingas nuolatinis ugdymas, pavyzdžiui, dvasininkų ugdymo dienos organizuojant specialius kursus, kaip antai siūlo Apaštališkoji penitenciarija.

II. DVASINIO VADOVAVIMO TARNYBA

1. Šiandienė svarba, malonės momentas

Istorinė raida ir dabartinė padėtis

64. Dvasinis konsultavimas, taip pat vadinamas vadovavimu, vedimu ir lydėjimu, Bažnyčioje praktikuojamas nuo pirmųjų amžių iki mūsų dienų. Ši

tūkstantmetė praktika davė šventumo ir nusiteikimo evangelizuoti vaisių.

Tokio konsultavimo, arba vadovavimo, būtinybė, pirmiausia ugdymo metu ir kai kuriomis krikščioniškojo gyvenimo aplinkybėmis, pabrėžiama Magisteriumo, Bažnyčios tėvų, dvasinių raštų autorių ir bažnytinio gyvenimo normų. Būna momentų, kai prireikia ypatingo išvalgumo ir broliško palydėjimo. „Reikia iš naujo atrasti nuostabią asmeninio lydėjimo tradiciją, Bažnyčios gyvenime visada davusią tiek daug ir tokių vertingų vaisių“ (74).

65. Viešpats buvo artimas savo mokiniams. Dvasinis vadovavimas, arba lydėjimas, arba konsultavimas, amžių tėkmėje iš pradžių egzistavo daugiausia vienuolynuose (Vakarų ir Rytų), o vėliau, nuo viduramžių, puoselėtas įvairiose dvasingumo mokyklose. Nuo XVI–XVII amžių ši praktika labiau paplito krikščionių gyvenime, tai liudija šv. Jėzaus Teresės Avilietės, šv. Kryžiaus Jono, šv. Ignaco Lojolos, šv. Jono Aviliečio, šv. Pranciškaus Salezo, šv. Alfonso Marijos Liguorio, Pjero de Berulio ir kt. raštai. Dvasinio vadovavimo tarnybą pirmiausia vykdavo vienuoliai ir kunigai, tačiau visada būdavo ir tikinčiųjų (pašvęstųjų ir pasauliečių), kurie imdavosi šios užduoties, kaip antai Kotryna Sienietė. Bažnyčios įstatymų leidyba visą šią patirtį pritaikė formuluodama kunigų ir pašvęstųjų asmenų ugdymo nuostatus. Taip pat yra gerai parengtų tikinčių pasauliečių – vyrų ir moterų, – vykdančių šią konsultavimo tarnybą šventumo kelyje.

Kunigų rengimas dvasiniam lydėjimui

66. Dvasinis vadovavimas šventėjimo keliu žengti padeda visiems pasauliečiams, nepriklausomai nuo jų gyvenimo būvio. Šiandien, viena vertus, tikintieji ieško dvasinių gairių, kita vertus, jaučiama būtinybė geriau parengti kunigus, kad šie galėtų uoliau vykdyti šią konsultavimo, atpažinimo ir lydėjimo tarnystę. Kur tokia praktika yra, ten vyksta asmeninis ir bendruomeninis atsinaujinimas, randasi pašaukimų, apaštališkosios dvasios, iš vilties kylančio džiaugsmo.

67. Rengiantis kunigybei, dvasinės teologijos studijos ir dvasinio gyvenimo patirtis tampa vis būtinesnės ir neatidėliotinesnės. Juk dvasinis konsultavimas ir lydėjimas yra neatsiejamas skelbimo ir sutaikinimo tarnybos dėmuo. Kunigas pašauktas vesti panašėjimo į Kristų keliu, apimančiu ir kontempliaciją. Dvasinis vadovavimas kaip Dvasios įkvepiamas atpažinimas yra tarnybos dalis: „Tirdami, ar pasauliečių dvasia yra iš Dievo, kunigai su tikėjimo nuovoka težvelgia į įvairias jų turimas charizmas – ir kuklesnes, ir iškilesnes, – džiaugsmingai tepripažįsta jas ir rūpestingai tepuoselėja“ (75).

68. Nuo pirmos akimirkos seminarijoje dvasinis vadovavimas yra pradinio rengimo kunigystei dalis: „Paaučiau ypatingu religiniu auklėjimu, ypač tinkama pastoracija, tebūnie pratinami didžiadvasiškai ir tyra širdimi sekti Atpirkėju Kristumi“ (76).

69. Dvasinis vadovavimas nėra vien konsultavimas doktrinos klausimais, jame dėmesys sutelkiamas veikiau į mūsų gyvo santykio su Kristumi ir panašumo į jį ugdymą. Dvasiniam vadovavimui visuomet būdingas Trejybinis aspektas: „Dvasinis ugdymas tebūnie glaudžiai siejamas su doktrininu bei pastoraciniu ir tebūnie toks, kad auklėtiniai, ypač padedami dvasios vadovo, išmokyti per Sūnų Jėzų Kristų Šventojoje Dvasioje visą laiką gyventi nuoširdžioje vienybėje su Tėvu“ (77).

Dvasinis vadovavimas ir kunigiškoji tarnyba

70. Kunigo *munera* nusakomos atsižvelgiant į jų ryšį su dvasiniu tikinčiųjų gyvenimu: „Jūs esate Eucharistijos tarnai, dieviškojo gailestingumo teikėjai Atgailos sakramentu, nusiminusių sielų guodėjai, visų tikinčiųjų vedliai gyvenimo audrose ir negandose“ (78).

Dvasiškai lydint ar vadovaujant, didelė reikšmė visada priskiriama Dvasios įkvepiamam atpažinimui šventėjimo, apaštališkosios misijos ir bažnytinio gyvenimo bendrystės naudai. Šventosios Dvasios logika akina gyventi tiesa ir gėriu, vadovaujantis Kristaus pavyzdžiu. Būtina prašyti jo šviesos bei galios jo nurodymams atpažinti ir būti jiems ištikimam.

71. Galima sakyti, kad toks dėmesys dvasiniam tikinčiųjų gyvenimui, vedant juos kontempliacijos bei šventumo keliu ir padedant atpažinti pašaukimą, yra pastoracinis prioritetas: „Todėl rūpinimasis kunigystės pašaukimais gali reikštis ir ryžtinga bei įtikinama *dvasinio vadovavimo* pasiūla. <...> Savo ruožtu kunigai pirmi turi aukoti savo laiką ir jėgas auklėjimo ir asmeninės dvasinės pagalbos darbui; jie niekada nepasigailės apleidę arba atidėję kitus, net ir gražius bei naudingus darbus, norėdami likti ištikimi savo tarnybai kaip Dvasios bendradarbiai, padėdą apšviesti ir vesti pašauktuosius“ (79).

72. Toks dvasinis konsultavimas, arba lydėjimas, neatšiejamas nuo jaunimo pastoracijos, ypač tada, kai bendrame krikščionių pašaukime bandoma išvelgti savo ypatingą pašaukimą: kaip rašė būsimo popiežius Paulius VI, „dvasinis vadovavimas atlieka nuostabų ir, galima sakyti, nepamainomą vaidmenį morališkai ir dvasiškai auklėjant jaunimą, kuris nori suprasti ir sąžiningai įvykdyti savo gyvenimo pašaukimą, kad ir koks jis būtų. Jis daro teigiamą poveikį kiekvienu gyvenimo tarpsniu, kai dievobaimingo ir protingo patarimo apšviestas žmo-

gus su meile ieško savo teisingumo patvirtinimo bei jėgų pasiukojamai atlikti savo pareigas. Tai subtili, bet labai vertinga pedagoginė priemonė, tai pedagogikos ir psichologijos menas, uždedantis didelę atsakomybę tam, kuris jo imasi; tai dvasinė pratyba, reikalaujanti nuolankumo ir pasitikėjimo tuo, kas ją atlieka“ (80).

73. Dvasinis vadovavimas paprastai susijęs su Sutaikinimo sakramentu, bent galimų padarinių prasme, kad tikintieji pareikš norą būti vedami šventumo keliu, įskaitant ypatingą jų asmeninio pašaukimo kelionę: „Drauge su Sutaikinimo sakramentu kunigas turi atlikti ir dvasinio vadovavimo tarnybą. Šios praktikos atradimas iš naujo ir plitimas net už Atgailos sakramento ribų yra nūdienos Bažnyčiai didelis gėris. Čia dosni ir veikli kunigo laikysena yra labai gera proga pažinti ir paremti pašaukimus į kunigystę ir į įvairias Dievui pašvęstojo gyvenimo formas“ (81).

Dvasinis vadovavimas kunigams

74. Dvasinio vadovavimo, visada susijusio su artumu Kristui, reikia ir patiems kunigams: „Kad galėtų ištikimai atlikti savo tarnybą, kunigai kasdien tesikalba su Viešpačiu Kristumi, lankydami ir asmeniškai garbindami švenčiausiąją Eucharistiją. Su noru teatlieka rekolekcijas ir didžiai tevertina dvasinį vadovavimą“ (82).

75. Tarnyba reikalauja, kad ir pačiam kunigui būtų dvasiškai vadovaujama, kad jis to ieškotų ir ištikimai laikytųsi, idant galėtų geriau vadovauti kitiems: „Ir patys kunigai, norėdami tobulėti dvasiškai, būtinai turi siekti dvasinio vadovavimo. Patikėdami išmintingam broliui kunigui savo sielą, jie nuo pat savo tarnavimo pradžios vis geriau ims suvokti, kaip svarbu ne pavieniui eiti dvasinio gyvenimo ir pastoracinio įsipareigojimo keliu. Norėdami naudotis šia veiksminga, Bažnyčios labai gerai išbandyta priemone, kunigai gali visiškai laisvai pasirinkti vadovą“ (83).

76. Sprendžiant asmeninio ir bendruomeninio pobūdžio klausimus, visada naudinga kreiptis patarimo į brolius kunigus, pirmiausia tuos, kurie dėl jiems patikėtos misijos malonės turi patarimo dovaną, neužmirštant, kad „pataria“ ar „vadovauja“ visada Dvasia, kurios privalu šauktis nuolatine, nuolankia ir pasitikėjimo kupina malda.

2. Pagrindai

Teologinė prigimtis ir pagrindas

77. Krikščioniškasis gyvenimas yra „kelias“ ir „gyvenimas Dvasia“ (plg. *Gal* 5, 25), darnoje su Kristumi,

palaikant santykį su juo, sekant juo ir panašėjant į jį, tampant jo dieviškosios sūnystės dalininkais. Mat „visi, vedami Dievo Dvasios, yra Dievo vaikai“ (Rom 8, 14). Padedami dvasinio konsultavimo, arba vadovavimo, „pažįstame tiesos Dvasią ir klaidos dvasią“ (1 Jn 4, 6) ir apsivelkame „nauju žmogumi, sukurtu pagal Dievą teisume ir tiesos šventume“ (Ef 4, 24). Dvasinis vadovavimas pirmiausia yra pagalba atpažįstant *šventumo ir tobulumo kelią*.

Ši dvasinio „lydėjimo“, arba „vadovavimo“, praktika remiasi tuo, kad Bažnyčia yra bendrystė, mistinis Kristaus Kūnas, vienas kitam pagal gautas charizmas padedančių brolių šeima. Bažnyčia yra „tarpininkysčių“, atitinkančių įvairias tarnybas, pašaukimus ir charizmas, kompleksas. Mums visiems reikia vienas kito, ypač dvasinio vadovavimo srityje. Galvoje turimas patarimo, per brolius ateinančio iš Šventosios Dvasios, ieškojimas ir priėmimas.

Per Krikštą ir Sutvirtinimą visi gavome Šventosios Dvasios dovanų, tarp kurių išsiskiria „patarimo“ dovana. Bažnyčios patirtis rodo, jog kai kurie tuo apdovanoti ypač gausiai ar yra pašaukti šia dovana tarnauti kitiems. Dvasinis vadovavimas, arba lydėjimas, kai kada vykdomas ir kaip bažnytinės vyresnybės ar bažnytinės bendruomenės patikėta tarnyba.

Ypatingas tikslas

78. Dvasinio vadovavimo *tikslas* pirmučiausia yra padėti atpažinti Dievo valios ženklus. Paprastai kalbama apie Šventosios Dvasios apšvietimo ir įkvėpimo atpažinimą. Kai kuriais momentais tokia konsultacija itin reikalinga. Visada būtina atsižvelgti į ypatingą asmeninio pašaukimo ar bendruomenės, kurioje gyvena prašantysis patarimo ar jį gaunantysis, „charizmą“.

79. Kai atpažinti Dievo valios ženklus stengiamasi pasitelkiant brolišką patarimą, kartais prireikia įtraukti moralės bei dorybių praktikavimo temas ir konfidencialiai nusakyti situaciją, dėl kurios norima aiškumo. Tačiau jei šventumo netrokštama, dvasinis vadovavimas netenka savo tikslo. Juk tas tikslas neatsiejamas nuo tikėjimo, vilties ir meilės proceso (kurio metu persiimame Kristaus kriterijais, vertybėmis bei nuostatomis), visada kreiptino į Dievo valios ženklus santarvėje su gautomis charizmomis. Tikintysis, kuriam vadovaujama, pats turi imtis atsakomybės ir rodyti iniciatyvą.

80. Konsultavimas moralės klausimais, konfidencialus savų problemų atskleidimas ir šventėjimo priemonių įgyvendinimas turi būti Dievo valios paieškos dėme-

nys. Be nuoširdaus šventumo troškimo, kuris tolygus palaiminimų ir meilės įsakymo dvasiai, dvasinis vadovavimas krikščioniškajame gyvenime bus beprasmis.

Dinaminis procesas

81. Dvasinio vadovavimo proceso metu būtina pažinti save Evangelijos šviesoje ir tada pasitikėti Dievu. Tai asmeninio santykio su Kristumi stiprinimas, gyvenant kartu su juo ir mokantis iš jo tokio nuolankumo, pasitikėjimo ir dovanojimosi, kokio reikalauja naujas meilės įsakymas.

Mokant protą, apšviečiant atmintį, stiprinant valią, jausmingumą kreipiant taip, kad jis prisidėtų prie dosnių pastangų siekti šventumo, ugdoma sąžinė.

82. Dvasinio vadovavimo procesui būdingos *pakopos*, susirikiuojančios ne griežtai viena po kitos, bet besirutuliojančios, taip sakant, koncentriniais apskritimais: į savižiną vedama pasitikėjimu Dievo meile, apsisprendimu visą save dovanoti, darniu apšvietimo, apšvietimo ir vienijimosi procesu. Stengiantis supanašėti su Kristumi (kriterijais, vertybėmis, nuostatomis, kuriais reiškiasi tikėjimas, viltis, meilė) ir didžiadvasiškai bei ištikimai patikint save Šventosios Dvasios veikimui, randasi dinamika, esanti darnoje su Trejybės gyvenimu, kuriame dalyvaujame (plg. Jn 14, 23; Ef 2, 18).

Visa tai – maldos ir kontempliacijos kelionė, pašaukimo atpažinimas ir ištikimybė jam, dovanojimasis siekiant šventumo, darnus gyvenimas broliška bažnytine „bendryste“, nusistatymas apaštalauti – rutuliojasi keliose srityse (santykio su Dievu, darbo, socialinių ryšių), kuriose Dievo valios ieškome pasitelkdami patarimą ir lydėjimą. Lydėjimas ir konsultavimas galiausiai baigiasi konkrečiais pasiūlymais. Šiame procese visada būtina suvokti, kad tikrasis vadovas yra Šventoji Dvasia, o tikintysis išlaiko visą savo atsakomybę ir iniciatyvą.

83. *Maldos* (asmeninės, bendruomeninės, liturginės) *kelyje* būtina mokyti melstis, ypatingą dėmesį skiriant „Tėve mūsų“ sūniškajai – nuolankumo, pasitikėjimo ir meilės – nuostatai. To siekiant, naudingi bus šventųjų ir dvasinių autorių raštai, padėsiantys „atverti širdis ir pasidžiaugti Jo artybe“ (šventasis Arso klebonas) keičiantis žvilgsniais: „Jis pažvelgia į mane, aš – į Jį“ (Arso parapijietis po šventojo klebono mokymo). Taip priimant Kristaus dovanotąją artybę, mokomasi „būti kartu su tuo, kurio meile esame tikri“ (šventoji Jėzaus Teresė). Tai tyli adoracija, tylus žavėjimasis ir dovanojimasis, „paprastas širdies žvilgsnis“ (šventoji Teresė Lizijetė), bet kartu ir kalbėjimasis, kaip Getsemanėje kalbėjosi Kristus.

Visiems pašaukimams ir gyvenimo luomams

84. Remdamasis Jėzaus raginimu: „Būkite tokie tobuli, kaip jūsų dangiškasis Tėvas yra tobulas“ (Mt 5, 48), kunigas kviečia visus tikinčiuosius leisti „Dievo vaikų gyvenimo pilnatvės keliu“ (84) ir įgyti „gyvą Kristaus pažinimą“ (85). Be šio „dvasinio“ gyvenimo, arba be gyvenimo Dvasia, akinančio nešti „gerą naujieną vargdieniams“ (Lk 4, 18), krikščioniškojo gyvenimo (pasaulietinio, vienuoliškojo ar kunigiškojo) reikalavimai sunkiai suprantami.

85. Bažnytinio pašaukimo kelyje dėmesys pirmiausia skirtinas motyvams, intencijos teisingumui, pasirinkimo laisvei, tinkamumo ar atitinkamų savybių ugdymui.

Dvasinės teologijos žinovai dvasinį vadovą nusako kaip žmogų, kuris moko konkretaus taikymo, motyvuoja dosniai save dovanoti ir padeda pasiūlydamas šventėjimo priemonių, pritaikytų atskiram asmeniui ir aplinkybėms, atsižvelgdamas į jo ypatingą pašaukimą. Stengiantis autentiškai sekti Jėzumi, kyla sunkumų.

86. Dvasinis vadovavimas gali būti nuolatinis arba laikinas *ad casum*. Be to, iš pradžių dvasinis vadovavimas gali būti intensyvesnis. Dažnai pasitaiko, kad tikintieji, žengiantys savo pašaukimo keliu, dvasinio vadovavimo poreikį pajunta išgirdę pamokslą, perskaitę knygą, per rekolekcijas ar maldos susitikimus, taip pat per išpažintį. Dėmesingas Magisteriumo dokumentų skaitymas irgi gali sužadinti norą ieškoti vadovo, padėsiančio nuosekliau krikščioniškai gyventi. Toks atsidavimas dvasiniam gyvenimui skatina labiau įsipareigoti socialiniame gyvenime: „Buvimas disponuojamam Dievo leidžia būti disponuojamam brolių bei sesių ir gyvenimo, suvokiamo kaip solidari ir džiugi užduotis“ (86).

3. Praktinės gairės

Konkretus dvasinio gyvenimo kelias

87. Remiantis šiomis pamatinėmis pastabomis apie dvasinį vadovavimą ir atsižvelgiant į šiandienį laiką malonės ir sociologinių bei kultūrinių situacijų sampnyoje, galima išrutulioti kelias praktines gaires, kurios visada lieka atviros naujoms malonėms ir naujoms aplinkybėms.

Užsiimant dvasiniu konsultavimu (vadovavimu, lydėjimu), privalu atsižvelgti į konkretų bažnytinį pašaukimą, savitą charizmą ar ypatingą malonę. Kadangi asmuo yra „vieningas“, būtina pažinti jo konkrečias gyvenimo aplinkybes: šeimą, darbą ir t. t. Ypatingo pašaukimo ir ypatingos charizmos atveju naudinga dėmesio skirti įvairiems kelio etapams (87).

Visada ypatingas dėmesys skirtinas ypatingiems atvejams bei ypatingoms situacijoms, pavyzdžiui, bažnytinio būvio pakeitimui, didesnio tobulumo troškimui, polinkiui į skrupulingumą, nepaprastiems reiškiniams.

88. Dvasinio vadovavimo kelią pravartu pradėti gyvenimo peržiūra. Labai naudinga suformuluoti ketinimus ar gyvenimo planą, apimantį santykį su Dievu (asmeninę ir liturginę maldą), broliškus santykius, šeimą, draugystę, konkrečias dorybes, asmenines pareigas, apaštalavimą ir dvasingumo priemones. Plane gali atsispindėti lūkesčiai, sunkumai, troškimas labiau dovanoti save Dievui. Labai prasminga tiksliai įvardyti priemones, kuriomis norima naudotis maldos, šventumo (dorybių), pareigų pagal savo būvį, askezės ar „nedidelių kasdienių vargų“ (88) ir t. t. kelyje.

89. *Pradiniu etapu* žadinama maldingumo nuostata, pasiryžimas išsvermingai puoselėti maldos dorybę bei laikytis Dievo valios, skatinama apaštalauti, ugdyti charakterį (atmintį, intelektą, emocijas, valią), apsisvalyti, mokytis atsiverti ir persiimti autentiška nuostata, atsisakyti dviveidiškumo. Tai padeda įveikti sausros, nepastovumo, paviršutiniško ar laikino entuziazmo ir t. t. momentus. Tai tinkamas metas „išrauti <...> ir atsodinti“ (plg. Jer 1, 10), pažinti ir tinkama linkme nukreipti vyraujančią aistrą.

90. Antras etapas vadinamas *pažangos* laikotarpiu, kai pagrindinis dėmesys skiriamas susikaupti ar vidiniam gyvenimui, didesniai nuolankumui ir askezei, dorybėms gilinti ir maldai gerinti.

Per tai pasiekiamas *didesniojo tobulumo* etapas, kurio metu puoselėjama kontempliatyvesnė malda, stengiamasi išdildyti silpnības „aktyviai“ ir „pasyviai“ (ištikimai sekant malonės veikimu, kuris visada netikėtas), mokantis įveikti dvasinę naktį (tikėjimo naktį). Nuolankumo augimas reiškiasi gausesniais meilės aktais.

91. Kiekviena dorybė verta ypatingo dėmesio. Šiame kelyje sulaukiame Šventosios Dvasios apšvietimo, įkvėpimo ir paakinimo; tokį Dvasios veikimą būtina nuolatos atpažinti didesnės ištikimybės ir didesnio dosnumo naudai. Konkretūs ypatingų malonių arba dvasinių ar psichinių silpnibių atvejai prideramai iš-tirtini, pririekus pasitelkiant labiau išmanančius asmenis ir visada tai atliekant su didele pagarba.

Pravartu vadovautis gyvenimo planu, kurį galima paprastai suskirstyti į principus, tikslus ir priemones. Taip pat naudinga nurodyti, ko norima pasiekti, kur esama, kurlink eitina, kokių sunkumų galima sulaukti ir kokiomis priemonėmis naudotis.

92. Tiesioginę įtaką dvasiniam gyvenimui daro Eucharistijos auka, „viso krikščioniškojo gyvenimo versmė ir viršūnė“ (89), kurianti ir kunigams (90), ir pasauliečiams (91) būtina gyvenimo vienybę. Tarp konkrečių dvasinio gyvenimo priemonių greta pagrindinių šaltinių (Eucharistijos, Dievo žodžio, maldos) praktiniu aspektu reikšminga *lectio divina*, dvasinės meditacijos įvairios formos, uolus Sutaikinimo sakramento praktikavimas, dvasinis skaitymas, sąžinės tyrimas (dalinis ir bendras), rekolekcijos. Šventų ir dvasinių autorių raštų dvasinis skaitymas moko savižinės, sūniško pasitikėjimo ir dosnaus dovanojimosi.

93. Krikščionio kelyje paprastai pasitaiko didesnių ar mažesnių augimo ir brendimo krizių. Tikėjimo „tamsioji naktis“ gali užgriūti įvairiu laiku, bet pirmiausia tuomet, kai labiau priartėjama prie Dievo. Tada patiriamas savotiškas Dievo „tylėjimas“ ar „nebuvimas“, tačiau tai iš tiesų yra gilesnė paties Dievo artumo ir kalbėjimo su mumis apraiška. Dvasinis vadovavimas tokiais momentais yra kaip niekada reikalingas – su sąlyga, jei klausomasi patarimų, kuriuos mums teikia didieji šventieji ir dvasinio gyvenimo mokytojai.

Apaštalaujant pasitaiko sausros laikotarpiai, konfliktų, nesupratingumo, šmeižtų ir net persekiojimų, per klaidą kylančių iš gerų žmonių („gera linkinčiųjų vykdomas persekiojimas“). Dvasinis vadovavimas turėtų padėti išgyventi vaisingą kryžiaus slėpinį kaip ypatingą Kristaus, tikrojo Draugo, dovaną.

94. Krikščioniškajame gyvenime iškyla ypatingų situacijų. Kartais tai Dvasios apšvietimas ar paakinimas arba troškimas labiau dovanotis ar apaštalauti. Tačiau būna ir apgaulingų iliuzijų, kurių šaltinis – savimeilė ar fantazija. Pasitaiko, kad apninka nedrąsa, nepasitikėjimas, aplaidumas ir drungnumas, perdėtas troškimas būti įvertintam, klaidingas nuolankumas ir t. t.

95. Iškilus ypatingiems atvejams ar reiškiniams, pravartu pasidomėti, ką apie tai Bažnyčios istorijoje yra sakę dvasinių raštų autoriai ir mistikai. Neišleistina iš akių ir tai, kad šie reiškiniai gali būti prigimties vaisiai arba, nei jei kyla iš malonės, dėl psichologinių, kultūrinių, ugdymo ir socialinės aplinkos priežasčių reikštis netobulu būdu. Kriterijai, kuriais Bažnyčia vadovaujasi nustatydamą jų autentiškumą, yra mokymo turinys (Šventojo Rašto, Tradicijos ir Magisteriumo šviesoje), asmens sąžiningumas (pirmiausia nuoširdumas, nuolankumas, artimo meilė bei psichinis sveikumas) ir nuolatiniai šventumo vaisiai.

96. Yra ir su dvasiniu gyvenimu susijusių ligų ir psichinių silpnybių. Kartais jos daugiau dvasinio pobūdžio,

kaip antai drungnumas (taikstymasis su įprastinėmis lengvosiomis nuodėmėmis ir netobulybėmis netroškiant taisyti) ir vidutiniškumas (paviršutiniškumas, nuovargis palaikyti vidinį gyvenimą). Šios silpnybės gali būti susijusios ir su temperamentu: perfekcionizmas, klaidinga Dievo baimė, nepagrįstas skrupulingumas, rigoriškas, laksizmas ir t. t.).

97. Neurozinio pobūdžio silpnybėms ar ligoms, susijusioms su dvasiniu gyvenimu, būtina žinovų (dvasinio gyvenimo ir psichologijos) pagalba. Šios negalios paprastai pasireiškia perdėta dėmesio paieška arba giliu nepasitenkinimu savimi (*hysterein*), mėginant patraukti visų dėmesį ir sulaukti užuojautos. Tai dažnai sukelia euforinio susijaudinimo aplinką, į kurią gali būti įtrauktas ir dvasinis vadovas (manydamas turįs apsaugoti auką ar ypatingą asmenį). Tokios apraiškos neturi nieko bendra su tikrąja kontempliacija ir krikščioniškąja mistika, kuri, pripažindama žmogiškąsias silpnybes, nesiekia patraukti kitų dėmesio, bet reikiasi nuolankumu, pasitikėjimu, savęs užmiršimu dėl tarnavimo kitiems pagal Dievo valią.

Šventosios Dvasios atpažinimas dvasiniame vadovavime

98. Padedant dvasiniam lydėjimui ar konsultavimui gyvo tikėjimo šviesoje, kiekvieno žmogaus gyvenime galima lengviau atpažinti *Šventosios Dvasios veikimą*. Ji visada kreipia į malda, nuolankumą, auką, paprastą Nazareto gyvenimą, tarnavimą, viltį, sekant pavyzdžiu gyvenimo Jėzaus, kurį visada vedė Šventoji Dvasia: į „dykumą“ (Lk 4, 1), pas „vargdienius“ (Lk 4, 18), į Velykų „džiaugsmą“ Dvasioje (Lk 10, 21).

99. *Piktųjų dvasių* veikimą lydi puikybė, pasitenkinimas savimi, liūdnumas, nedrąsa, pavydas, sumaištis, neapykanta, dviveidiškumas, panieka kitiems, savanaudiškas pirmenybės teikimas mėgstamiems dalykams. Prisidedant temperamento, kultūros ir prigimtinių savybių veiksniams, be dvasinio konsultavimo ir vadovavimo šiose srityse labai sunku pasiekti aiškumą: sritis, kur reikia atpažinimo, pirmiausia susijusios su pašaukimo (kasdienio gyvenimo aplinkybėmis), kontempliacijos, tobulėjimo, broliško gyvenimo, misijos keliais. Kartais pasitaiko asmeninių ir bendruomeninių situacijų, reikalaujančių ypatingo atpažinimo, kaip antai keičiant gyvenimo būvį, gaunant naujų apšvietimų ir įkvėpimų, vykstant struktūriniais pokyčiams, susiduriant su kai kuriomis silpnybėmis, nepaprastais reiškiniais ir t. t.

100. Kadangi Dvasia „pučia, kur nori“ (Jn 3, 8), negalima suformuluoti griežtų atpažinimo normų ar taisyklių; tačiau šventieji ir dvasinių raštų autoriai nurodo

tam tikras konstantas arba ženklus, lydinčius meilės Dvasios veikimą, pranokstantį žmogiškąją logiką.

Jei širdyje nėra ramybės, kuri, kaip Šventosios Dvasios dovana, atsiranda, kai neieškoma savų interesų, netrokštama palenkti savo valiai kitus, bet siekiama kuo geriau tarnauti Dievui ir broliams, tinkamai įvertinti dvasinės situacijos neįmanoma. Tad dvasinis konsultavimas (atpažinimo kontekste) veiksmingas tik esant vidinei laisvei, nevaržomai asmeninių polinkių ir akimirkos mados.

Norint tinkamai atpažinti, būtina malda, nuolankumas, atotrūkis nuo savo polinkių, klausymasis, šventųjų gyvenimo ir mokymo pažinimas, Bažnyčios kriterijų pažinimas, atidus vidinių polinkių tyrimas, nusistatymas keistis, širdies laisvė. Taip ugdoma sveika sąžinė, arba „meilė iš tyros širdies, geros sąžinės ir nuoširdaus tikėjimo“ (1 Tim 1, 5).

Dvasinio vadovo savybės

101. Apskritai iš dvasinio vadovo laukiama didelio pasirengimo priimti ir klausytis, atsakomybės jausmo ir prieinamumo, tėviško ir broliško tono, pagarbios draugystės, nuolankaus konsultavimo, vengiant autoritarizmo, personalizmo ir paternalizmo, taip pat bet kokios emocinės priklausomybės, skubotumo ir laiko švaistymo antraeiliams dalykams. Dvasinis vadovas turėtų būti prideramai diskretiškas ir išmintingas, mokėti santūriai prireikus pasiteirauti kitų patarimo ir t. t. Šios savybės neatsiejamoms nuo konsultavimo dovanos. Jis neturėtų stokoti sveiko „humoro“, kuris, jei autentiškas, visada yra pagarbus ir padeda išsklaidyti daug dirbtinių problemų bei gyventi giedriau.

102. Norint konsultuoti, būtina pažinti ar išmanyti (teoriškai ir praktiškai) dvasinį gyvenimą, turėti dvasinio gyvenimo patirties, atsakomybės jausmą ir išminties. Šių pamatinių savybių darna reiškiasi artumu, išiklausymu, optimizmu, viltimi, liudijimu, nuoseklumu, troškimo siekti šventumo žadinimu, tvirtumu, aiškumu, tiesa, supratimu, akiračio platumu ar įvairove, prisitaikomumu, išsvermingumu kelyje į šventumą.

Tęstinumui laiduoti dvasinis vadovas, arba patarėjas (išsirinktas, rekomenduotas, nurodytas), turėtų būti vienas. Kai kurie šventieji labai laisvai kreipdavosi į kitus patarimo ir keisdavo vadovus, kai paaikšdavo, kad tai duos naudos jų dvasiniam gyvenimui. Visada egzistuoja galimybė laisvai pakeisti dvasinį vadovą, jei yra pakankamas pagrindas manyti, kad tai prisidės prie dvasinio augimo.

103. Kad šventumo kelyje ir ypatingais malonės momentais gebėtų drauge ieškoti Dievo valios ženklų,

dvasinis vadovas turi gerai pažinti asmenį, kuriam padeda. Įvertintina gyveniena, savybės ir trūkumai, asmens dvasinio gyvenimo raida ir t. t. Ugdymas turėtų atitikti gautą malonę. Dvasinis vadovas pats neina keliu, bet jame lydi, padėdamas asmeniui jo konkrečioje tikrovėje. Sielas veda Šventoji Dvasia, o dvasinis vadovas jos veikimą turi remti.

Nuolat išlaikytina gili pagarba tikinčiojo sąžinei, puoselėtinasis santykis, skatinantis spontaniškai atsiverti, elgesys visada turi būti pagarbus ir taktiškas. Naudojantis Bažnyčioje jurisdikcijos galia visuomet privalu gerbti dvasinio vadovo santūrumą ir tylą.

104. Dvasinio vadovo autoritetas remiasi ne jurisdikcijos, bet jam patikėta konsultavimo ir orientavimo galia. Vengtina paternalizmo, nors vadovaujamas, laikydamasis sūniškojo klusnumo nuostatos, turi iš principo ištikimai pripažinti dvasinio vadovo autoritetą. Nuolankumo ir pasitikėjimo nuostata skatins dvasinį vadovą melstis ir nenuleisti rankų nematant vaisių.

105. Kunigų ir pašvęstųjų asmenų ugdymo institucijose, taip pat tam tikrose apaštališkosiose iniciatyvose būtent dėl to, kad norima laiduoti tinkamą ugdymą, paprastai nurodomi keli patarėjai (vadovai, mokytojai), kuriuos galima pasirinkti dvasiniais patarėjais, ypač klausimais, susijusiais su sąžine ir Išpažinties sakramentu.

Vadovaujamojo savybės

106. Asmuo, kuriam teikiamas dvasinis vadovavimas, turi būti atviras, nuoširdus, autentiškas ir nuoseklus, praktikuoti šventėjimo priemones (liturgiją, sakramentus, malda, auką, sąžinės tyrimą...). Pokalbių periodiškumą diktuoja laikas ir aplinkybės, nes čia nėra griežtos taisyklės. Pradiniu ugdymo etapu dvasinis vadovavimas praktikuotinas dažniau ir uoliau. Visada geriau, kai pokalbis įvyksta spontaniškai, vadovaujamojam nelaukiant, kol bus pašauktas.

107. Laisvė rinktis vadovą neturėtų menkinti pagarbios nuostatos. Pagalba priimtina tikėjimo dvasia. Kalbėti reikia saikingai, laisvai arba paskaičius, kas pirma užsirašyta, atsižvelgiant į savo sąžinę ir į konkrečią situaciją, kritiškai įvertinant savo vietą kelyje, nužymėtame dvasinio vadovavimo. Patarimo prašoma dėl dorybių, trūkumų, pašaukimo, maldos, šeimos gyvenimo, broliško gyvenimo, savų pareigų (ypač darbo), apaštalavimo. Esminė nuostata turi reikštis klausimu, kaip patikti Dievui ir būti ištikimesniam jo valiai.

108. Dvasinio gyvenimo autentiškumą liudija darna tarp ieškotų bei gautų patarimų ir juos nuosekliai ati-

tinkančio praktinio gyvenimo. Norint save pažinti labai naudinga asmeniškai tirti sąžinę, dalyvauti dvasinėse rekolekcijose, susijusiose su dvasiniu vadovavimu.

109. Krikščionis visada turi elgtis visiškai laisvai ir atsakingai. Dvasinio vadovo paskirtis yra padėti asmeniui laisvai ir atsakingai pasirinkti bei apsispręsti ir tai padaryti krikščioniškai brandžiai Dievo akivaizdoje. Asmuo, kuriam teikiamas dvasinis vadovavimas, turi laisvai ir atsakingai priimti dvasinį patarimą ir suklydęs nesuversti atsakomybės dvasiniam vadovui.

Kunigo dvasinis vadovavimas

110. Kunigo tarnyba susijusi su dvasiniu vadovavimu, tačiau ir jam pačiam reikia tokio vadovavimo, kad pats geriau mokėtų vadovauti tiems, kurie to prašo.

Dvasinį vadovavimą teikiant kunigui, privalu neužmiršti, kad jo ypatingo dvasingumo kertinis akmuo yra „gyvenimo vienybė“, kurios pagrindas – artimo meilė (92). Pasak Susirinkimo, kunigai šią „gyvenimo vienybę“ konkrečiai įgyvendina tada, kai savo tarnybos pareigas atlieka „sekdami Viešpačiu Kristumi, kurio valgis buvo vykdyti jį siuntusio Tėvo valią ir taip atlikti pavestą darbą“ (93). Tai dovanos ir charizmos, kuriomis gyventina puoselėjant artimą priklausomybės ryšį su vyskupu ir bendrystę su dalinės Bažnyčios kunigija.

111. Kunigo asmeninis dvasinio gyvenimo planas, be eucharistinės Aukos kasdienio šventimo ir Valandų liturgijos, turėtų apimti šiuos elementus: kasdieninį Dievo žodžio apmąstymą ir dvasinį skaitymą, Šventčiausiojo Sakramento aplankymą ar Eucharistijos adoravimą, reguliarius broliškus susitikimus ir tarpusavio pagalbą (susitikti melstis, pasidalyti, bendradarbiauti, rengtis pamokslams ir t. t.), vyskupo gairių kunigams (gyvenimo plano arba vadovo, nuolatinio ugdymo, kunigų pastoracijos...) įgyvendinimą ir rėmimą, kasdienį marijiškosios maldos – rožinio recitavimą, kur prašoma padėti ištikimai vykdyti šias pareigas, kasdienį bendrą ir ypatingą sąžinės tyrimą (94).

112. Šioje dvasinio vadovavimo tarnyboje ar tarnystėje kunigas kaip sakramentinio sutaikinimo tarnautojas atstovauja Kristui, Gerajam Ganytojui, mūsų vadovui, mokytojui, broliui, tėvui, gydytojui. Tai tarnystė, artimai susijusi su skelbimo, vadovavimo bendruomenei ir liudijimo gyvenimu tarnyba.

113. Tarnaujamoji veikla artimai susijusi su dvasiniu vadovavimu. „Dvasininkams kaip tikėjimo auklėtojams privalu arba patiems, arba per kitus rūpintis, kad kiekvienas tikinčiųjų, Šventosios Dvasios veikia-

mas, vadovaudamasis Evangelija, galėtų brandinti savo pašaukimą, įgyti nuoširdžios bei veiklios meilės ir pasiekti tą laisvę, kuria mus išlaisvino Kristus. Mažai kam bus naudingos kad ir gražiausios apeigos arba kad ir labai klestinčios draugijos, jei jos nepadės auklėti žmonių ir siekti krikščioniškosios brandos. Tos žmonių brandos siekti padės kunigai, padėdami jiems įžvelgti, ko iš jų reikalauja dideli ir maži įvykiai bei kokia yra tais įvykiais pasireiškianti Dievo valia. Taip pat krikščionys tebūnie išmokomi gyventi ne vien sau, bet, laikydamiesi naujojo meilės įstatymo reikalavimų, kiekvienas tesidalija su kitais ta malone, kurią pats yra gavęs, ir taip visi krikščioniškai atliks savo pareigas žmonių bendruomenei“ (95).

114. Kas tikrai vertina dvasinį vadovavimą, tas ne tik savo tarnyboje jį rekomenduoja, bet ir pats asmeniškai praktikuoja.

Jei iš akių neišleidžiamas pagrindinis vadovavimo tikslas (išsiaiškinti, kokia yra Dievo valia visais šventumo ir apaštalavimo kelio aspektais), bus visada galima surasti būdų, kaip dvasinį vadovavimą pasiūlyti ir pačiam juo pasinaudoti.

115. Raginimas dvasinį vadovavimą praktikuoti turėtų būti svarbi ir neatsiejama bet kurio pastoracinio plano dalis, nes tas planas visada sykiu privalo būti ir šventėjimo bei misijos planas. Šiame kelyje tikinčiuosius galima ugdyti pamokslais, katecheze, išpažintimi, liturginiu ir sakramentiniu gyvenimu, pirmiausia Eucharistija, Biblijos ir maldos grupėmis, tarnautojo, kuris deramu laiku ir tinkamomis aplinkybėmis pats kreipiasi patarimo, liudijimu. Kai kurios iš šių tarnybų ar tarnysčių jau savaime teikia galimybę asmeniškai susitikti, paraginti skaityti dvasinius raštus, kviesti atlikti rekolekcijas atsižvelgiant į konkretų asmenį.

116. Dvasinis vadovavimas kaip tarnyba dažnai susijęs su išpažintimi, kur kunigas veikia Kristaus vardu ir reiškiasi kaip tėvas, draugas, gydytojas ir dvasinis vedlys. Jis yra atleidimo tarnas ir kontempliacijos bei tobulėjimo kelyje vadovauja ištikimai laikydamasis Bažnyčios magisteriumo ir dvasinės tradicijos.

Dvasinis vadovavimas pašvęstajame gyvenime

117. Pašvęstieji asmenys įvairiomis savo formomis radikaliai gyvena Evangelija ir apaštalavimu ypatingu būdu pašventę save (96) įžadu laikytis „evangelinių patarimų“ (97). Pašvęstajame gyvenime paisytina ypatingos charizmos („steigiamosios charizmos“) ir ypatingo pašventimo (duodant įžadą), taip pat įvairių kontempliacinio, evangelinio, bendruomeninio ir

misijinio gyvenimo formų, įtvirtintų įvairiomis konstitucijomis, taisyklėmis ir t. t.

118. Pašvęstojo gyvenimo link žengiama etapais, numatančiais tiesioginį ir tolimąjį rengimą, darant pašaukimą vis autentiškesnį pasitelkus evangelinius įsitikinimus bei motyvus (išsklaidančius abejones dėl pašaukimo) ir laisvą apsisprendimą, kad taptum tam tinkamas (pasiektum reikiamų savybių visumą).

119. Egzistuoja konkrečių problemų, kurias galima laikyti „augimo“ ir „brandos“ problemomis, jei pašvęstasis asmuo uoliai skirs dėmesio dvasiniam vadovavimui: fizinio ir moralinio vienišumo, nesėkmių (tariamų ar realių), emocinės nebrandos, nuoširdžios draugystės, vidinės laisvės ištikimai laikantis klusnumo, celibato kaip Kristaus, Sužadėtinio, ženklo savo Sužadėtoinei, Bažnyčiai, giedro priėmimo ir kt. problemų.

120. Dvasinis vadovavimas *pašvęstiesiems asmenims* išsiskiria papildomais ypatingais aspektais greta jau minėtų. Sekti evangeline dvasia, broliška gyventi ir vykdyti misiją istorinių malonės įvykių kontekste akina ypatinga charizma per įžadą ar ypatingą įsipareigojimą liudyti pasaulyje skaistų, neturtingą bei klusnų Kristų (98) ir būti „gyvu Kristaus gyvenimo ir veiklos atminimu“ (99).

Toks vadovavimas pašvęstiesiems asmenims iš anksto suponuoja ypatingą kontempliacijos, tobulumo, bendrystės (broliško gyvenimo) ir misijos kelią, kuris yra Bažnyčios kaip slėpinio, bendrystės ir misijos sakramentalumo dalis. Būtina padėti priimti dovaną ir ją gyventi, nes čia kalbama apie pasiryžimą „artimiau sekti Kristumi, <...> siekti tobulos meilės Dievo karalystės tarnyboje“ (100), ieškant totalios asmeninės ir jungtutinės meilės, leidžiančios Kristaus širdyje būti arčiau savo amžininkų (101).

121. Kunigai, kuriems patikėta ši dvasinio vadovavimo tarnystė, turėtų atminti „visus vienuolius ir vienuoles, užimančius svarbią vietą Viešpaties namuose; jų dvasinė pažanga nusipelno ypatingo dėmesio, nes tarnauja visos Bažnyčios gerovei“ (102).

Dvasinis vadovavimas pasauliečiams

122. Visuotinis pašaukimas į šventumą be apribojimų galioja kiekvienam konkrečiam krikščioniškajam pašaukimui, nes tai visada pašaukimas į didžiausią tobulumą: „Mylėkite <...> būkite tokie tobuli, kaip jūsų dangiškasis Tėvas yra tobulas“ (103). Dvasinis vadovavimas krikščioniui, kuris pašauktas į šventumą kaip pasaulietis, iš anksto suponuoja šį krikščioniškąjį pašaukimą siekti tobulumo, tačiau jis paženklintas ypa-

tybės būti Evangelijos raugu pasaulyje ir veikti savo atsakomybe bei bendrystėje su Bažnyčia tvarkant visus laikinuosius dalykus ir kreipiant juos Dievop (104). Dvasinis vadovas turi padėti puoselėti asmeninį santykį su Dievu (patarti, kaip konkrečiai dalyvauti Eu-charistijos šventime, melstis, tirti sąžinę, gyventi vienišą gyvenimą), ugdyti sąžinę, šventinti šeimą, darbą, socialinius santykius, dalyvauti viešajame gyvenime. „Šitaip atliekamas darbas yra malda. Šitaip atliekamos studijos yra malda. Šitaip atliekami moksliniai tyrimai yra malda. Visa krypsta į vienintelę tikrovę: visa yra malda, visa gali ir turi mus artinti prie Dievo, nuo saulėtekio iki saulėlydžio maitinti mūsų nuolatinį santykį su Juo. Kiekvienas sąžiningas darbas gali būti malda; ir visas darbas yra malda bei apaštalavimas. Šitaip sie-la stiprėja paprasto ir tvirto gyvenimo vienybe“ (104).

Benediktas XVI primena, jog visi pakrikštytieji atsakingi už Evangelijos skelbimą. „*Pasauliečiai* pašaukti vykdyti savo pranašišką užduotį, tiesiogiai kylančią iš krikšto, ir kasdieniu gyvenimu, kad ir kur būtų, liudyti Evangeliją“ (105).

Pasauliečiams skirtas dvasinis vadovavimas ar konsultavimas nereiškia, kad jiems trūksta brandumo ar kokių nors savybių, veikiau tai (patarėjo siūloma) broliška pagalba savo iniciatyva ir atsakomybe kaip autentiškiems Kristaus mokiniams dvasiškai ir apaštališkai veikti žmogiškojoje darbo, šeimos, politikos ir ekonomikos ir t. t. tikrovėje, siekiant ją pašventinti iš vidaus.

123. Tad dvasinis vadovavimas pasauliečiams nedviprasmiškai krypsta į šventumo ir misijos kelią, nes pasauliečiai ne tik kaip visi pakrikštytieji yra Kristaus kunigiškosios, pranašiškosios ir karališkosios tarnybos dalininkai (106), bet ir gyvena šia tikrove turėdami ypatingą malonę, leidžiančią jiems būti pasaulyje ir suteikiančią „būdingas ir reikalingas pareigas Bažnyčios misijoje“ (107).

Jie yra Dievo pašaukti pagal Evangelijos dvasią atlikti skirtąsias pareigas ir lyg koks raugas prisidėti „prie pasaulio pašventinimo tarsi iš vidaus“ (108). Jie „atiduoda visas savo jėgas Dievo karalystei plėsti ir krikščioniškąją dvasia puoselėti bei tobulinti laikinąją tikrovę“ (109), t. y. jiems skirta „ieškoti Dievo karalystės, rūpinantis laikiniais dalykais ir juos tvarkant pagal Dievo valią“ (110). Todėl dvasiniu lydėjimu jiems bus stengiamasi padėti dalyvauti „pačios Bažnyčios išganomojoje misijoje“ (111), idant Bažnyčia būtų įtraukta „į patį laikinųjų dalykų sukūrį“ (112).

124. Dvasinio konsultavimo pagalba būtina ir vidinio gyvenimo srityje, įvairiomis kasdienėmis aplinkybėmis – socialinėmis, šeimyninėmis ir profesinėmis, ypač

tada, kai šeimos bei visuomeniniame ir politiniame gyvenime prireikia iškelti aiškštėn ir paliudyti pagrindinius krikščioniškojo gyvenimo kriterijus. Jei tikrai sąžiningai trokšta šventumo, tai dvasinio patarimo kreipsis net užimčiausias apaštalas.

Atožvalga į įvairius ugdymo lygmenis dvasiniame vadovavime

125. Krikščionis orientuojamas į supanašėjimo su Kristumi kelią. Galima kalbėti apie įvairius ugdymo lygmenis ar matmenis: žmogiškąjį, dvasinį, intelektualinį, profesinį, pastoracinį. Šie aspektai vienas kitą papildo ir darniai vienas su kitu dera bažnytinėje bendrystėje ir turint prieš akis misiją. Galvoje visada turimas asmuo kaip žmonių ir Bažnyčios bendruomenės narys.

126. Privalu tinkamai atsižvelgti į *žmogiškąjį matmenį ar lygmenį*, asmeninį ir bendruomeninį, turint omenyje, kad žmogus turi būti deramai įvertintas, žinoti, jog yra mylimas ir geba mylėti autentiškai dovanodamasis. Tai suponuoja laisvės kelią, besiremiantį Dievo, kuris yra Meilė, bendryste, kur kiekvienas asmuo yra santykis ir dovana. Tada asmuo statydinasi vadovaudamasis objektyviais kriterijais, autentiška vertybių skale, tvarkingais meilės judesiais, santykio ir tarnystės nuostatomis.

Dvasinis konsultavimas įkvėpimo semiasi iš Kristaus slėpinio, kurio šviesoje paaiškėja žmogaus slėpinys (113). Asmuo mokytinas duoti ir dovanotis. Taip jis mokosi įsiklausyti, būti kartu su kitais, suprasti, lydėti, kalbėtis, bendradarbiauti, nuoširdžiai draugauti.

Šias žmogiškąsias dorybes krikščionis ugdo tikėjimo, vilties ir meilės šviesoje, kad mąstyty, vertintų ir mylėty kaip Kristus. Susirinkimo ir po Susirinkimo Magisteriumo tekstuose kviečiama žmogų ugdyti taip, kad jis taptų jautresnis teisingumui ir taikai, darnai įvairovėje, gebėty rodyti iniciatyvą, stebėtis ir atsiverti naujoms vertybėms, būty pastovus, tvirtas, pasirengęs imtis naujų sumanymų, broliškas, nuoširdus, švetingas, įsiklausantis, bendradarbiaujantis, puoselėjantis žmogiškuosius ir geros draugystės santykius (114).

127. Kaip tik dėl to, kad yra paieškos ir gyvo tiesos, gėrio ir grožio patyrimo kelias, dvasinio vadovavimo kelias – tai darnus protingumo, emociškumo, valios, atminties, reikšmės audinys. Tada ugdymas reiškiasi „gebėjimu atlikti apgalvotus sprendimus, teisingu įvykių ir žmonių vertinimu“ (115).

Šiame apaštalavimui būtiname „gyvenimo vienybės“ procese harmoningai dera pareiga, kontempliacinė meilė, studijos ir išorinė veikla.

Dvasinis konsultavimas padeda pažinti ir įveikti savo trapumą sprendimų, prisiminimų, jausmų ir sociologinių, kultūrinių bei psichologinių sąlygotybių lygmenimis.

128. Dvasinis vadovavimas padeda geriau planuoti laiką, skirtiną maldai, šeimyniniam gyvenimui, bendruomenei, išipareigojimams vaikams, darbui ir poilsiui, įvertinti vidinės ir išorinės tylos vertę, atrasti teigiamą sunkumų ir kančios reikšmę.

Lydėjimas šiuo žmogiškuoju-krikščioniškuoju lygmeniu gali padėti atsakyti į tris klausimus: *kas esu?* (tapatybė), *kas mano pusėje?* (santykiai) ir *koks tikslas?* (misija). Veikiant dieviškajai malonei, kriterijai, troškimai, motyvai, vertybės ir nuostatos virsta tikėjimu, viltimi ir meile bei nuosekliomis moralinėmis dorybėmis, vienu žodžiu, gyvenimu Kristuje. Žmogiškoji-krikščioniškoji būtybė mokosi įgyvendinti save mylėdama dovanojimosi Dievui ir artimui tiesoje.

Visame šiame procese būtina paisyti santykio tarp malonės ir prigimties (lygiai kaip ir santykio tarp tikėjimo ir proto), abi jas skiriant ir darniai jungiant, nes „malonė prigimties negriauna, bet ją tobulina“ (116). Ši tema labai svarbi, kai norima pasiūlyti konkrečių gairių ir priemonių, susijusių su psichologiniais bei kultūriniais skirtumais, su įvairove charizmų, aptinkamų įvairiuose žmogaus gyvenimo būviuose, ir pirmiausia su tikėjimo turiniu.

129. Tarp prigimties ir malonės turi egzistuoti vienybė, labiau vertinant pastarąją, nes ji yra dalyvavimas naujajame, arba dieviškajame, gyvenime. „Vienas šiuolaikinės technizuotos dvasios aspektų yra polinkis su vidiniu gyvenimu susijusius klausimus bei motyvus traktuoti vien psichologiniu požiūriu, nuslystant ligi pat neurologinio redukcionizmo. Taip žmogaus vidus ištuštinamas, o žmogaus sielos ir jos gelmių, kurias taip mokėjo matuoti šventieji, ontologinis pagrindas pamažu vis mažiau suvokiamas. Vystymosi klausimas artimai susijęs ir su mūsų požiūriu į žmogaus sielą, kadangi mūsų „aš“ dažnai susiaurinamas iki psichikos ir sielos sveikata painiojama su gera emociine savijauta. Taip elgiamasi dėl dvasinio gyvenimo visiško nesupratimo. Tada nebenorima pripažinti, kad žmogaus ir tautų vystymasis priklauso ir nuo dvasinio pobūdžio problemų sprendimo“ (117).

130. Temperamento ir charakterio pažinimas padės vadovauti ir kreipti, pavyzdžiui, kad, jei remtumės „klasikine“ tipologija, Bažnyčios tėvų pasiskolinta iš Hipokrato, didelių dalykų siekis nepagimdytų puikybės bei tenkinimosi savimi (choleriko temperamentas); romumas nenusmukdyty į tuštybę ir paviršutiniškumą

(sangviniko temperamentas); polinkis į vidinį gyvenimą bei vienatvę neišsigimtų į pasyvumą ir nedrąsumą (melancholiko temperamentas); ištvermė ir pusiausvyra nevirstų aplaidumu (flegmatiko charakteris).

Būtent šiame žmogiškajame lygmenyje ar matmenyje įkurdintina „psichologinė pagalba“: tokiam lydėjimui konkrečiais atvejais gali būti naudingos, nors ir negali jo „visiškai atstoti tam tikros psichologinės analizės arba pagalbos formos“ (118). Šiuo klausimu dera pasklaidyti bažnytinius dokumentus, kuriuose nurodoma, kada ir kokiomis sąlygomis šiais žmogiškaisiais įrankiais galima tinkamu būdu naudotis (119).

131. Dvasiškai vadovaujant logiška pirmenybę teikti *dvasiniam lygmeniui ar matmeniui*, nes konsultavimu taikomasi į didesnę ištikimybę savo pašaukimui, santykį su Dievu (malda, kontempliacija), šventumą arba tobulumą, broliškumą arba bažnytinę bendrystę, nusistatymą apaštalauti.

Todėl dvasinio gyvenimo programa turi remtis tam tikru planu (dvasinio gyvenimo kryptys), kai kuriais tikslais, atitinkančiais dvasinės brandos lygmenį, pasiektą lydimo asmens, ir atitinkamomis priemonėmis.

132. Žmogiškasis-krikščioniškasis ir dvasinis lygmuo maitintinas studijomis ir skaitymu. Čia būtų galima kalbėti apie *intelektinį, arba mokomąjį*, dvasinio vadovavimo *matmenį*. Intelektinis ugdymas (būtinasis dvasiniam gyvenimui) turi būti tęsiamas ir plėtojamas visą gyvenimą, įkvėpimo semdamasis iš šventųjų, dvasinių tekstų autorių ir klasikinių dvasingumo raštų.

Dvasinis vadovavimas intelektiniu, arba doktrininu, matmeniu kreipia į skelbiamą, švenčiamą ir įgyvendinamą Kristaus slėpinį, „įaustą į visą žmonijos istoriją, nuolat gaivinantį Bažnyčią ir ypač veikiančią per kunigų tarnybą“ (120). Kristologinė dvasinio gyvenimo pakraipa yra tinkamiausias pagrindas geram rezultatui siekti skelbiant ir mokant tikinčiuosius kontemplanuoti, mylėti ir apaštalauti.

Dvasinis vadovavimas, turintis doktrininį matmenį, skatina norą individualiai bei bendruomeniškai studijuoti ir (individualiai bei bendruomeniškai) skaityti didžiulius visų laikų Vakarų ir Rytų dvasingumo klasikus.

133. Nuo dvasinio konsultavimo ar lydėjimo neatšiejamas išpareigojimas apaštalauti. Todėl būtina motyvus, polinkius, konkrečią tikrovę tirti taip, kad lydymasis asmuo būtų labiau nusistatęs apaštalauti. Ištikimybė Šventajai Dvasiai suteikia „giedro drąsumo, skatinančio kitiems perteikti savą Jėzaus patirtį ir mo-

tyvuojančią viltį“ (121). Vien ši dvasinė laisvė įgalins apaštalaujantįjį įveikti asmeninius ir kiekvienos epochos sąlygotus sunkumus.

Šiuo apaštalavimo, arba pastoracijos, lygmeniu dvasinis vadovavimas parodo, kaip liudyti, skelbti Kristų, švęsti liturgiją, tarnauti įvairiose meilės srityse.

Tobulumo ir evangelinio dosnumo kelyje stokojant dvasinio vadovavimo, pastoraciniais planais bus sunku pasiekti pagrindinį pastoracijos tikslą – pavienius žmones ir bendruomenes vesti į šventumą ir panašumą su Kristumi (plg. *1 Kol 1, 28; Gal 4, 19*).

134. Dvasinio vadovavimo kelias padeda teologiniam ir pastoraciniam ugdymui būti santykio pobūdžio. Visuose mokymo ar praktikos reikaluose visada siekiame gyvai asmeniškai susitikti su Kristumi (plg. *Mk 3, 13–14; Jn 1, 39*) ir evangeliškai sekti Kristumi (plg. *Mt 4, 19–22; Mk 10, 21–31.38*) bendrystėje su broliais (plg. *Lk 10, 1; Jn 17, 21–23*), bendrai tęsdami jo misiją (plg. *Jn 20, 21*). Dvasinio vadovavimo tarnystė prisideda prie asmeninio ugdymo, rengiančio statydinti Bažnyčios bendrystę (122).

PABAIGA: „KOL JUMYSE IŠRYŠKĖS KRISTAUS ATVAIZDAS“ (Gal 4, 19)

135. Kunigiškąsias pareigas, jei jos vykdomos Kristaus dvasia, lydi „velykinis džiaugsmas“ (123) ir „džiaugsmas viltyje“ (plg. *Rom 12, 12*). Jonas Paulius II priminė tai minėdamas Arso šventojo klebono gimimo 200-ąsias metines: „Visada būkite įsitikinę, brangūs broliai kunigai: ši gailestingumo tarnyba yra viena iš gražiausių ir daugiausia paguodos teikiančių. Ji įgalina jus apšviesti sąžines, atleisti ir suteikti joms naujų jėgų mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus vardu, būti joms dvasiniu gydytoju ir patarėju; ji yra nepamainomas kunigiškosios tarnybos ženklas ir patikrinimas“ (124).

136. Vykdyti „dvasinio gydytojo ir patarėjo“ tarnybą reiškia ne tik atleisti nuodėmes, bet ir kreipti krikščioniškąjį gyvenimą taip, kad jis su kaupu atitiktų Dievo, kuris yra Meilė, planus. Kunigas, dosniai atsiliepiantis į šiuos planus, padeda veiksmingai klestėti malonei, kurią visais laikais savo Bažnyčiai teikia Šventoji Dvasia. Vatikano II Susirinkimas šiame kontekste teigia: „Todėl Šventasis Sinodas, siekdamas pastoracinio tikslo – atnaujinti Bažnyčią iš vidaus, paskleisti Evangeliją visame pasaulyje ir susieti į pokalbį su dabartiniu pasauliu, karštai ragina visus dvasininkus, panaudojant Bažnyčios rekomenduojamas priemones, siekti vis didesnio šventumo ir šitaip tapti vis tinkamesniais įrankiais visai Dievo tautos tarnybai“ (125).

Pranašiškosios, liturginės ir diakoninės tarnybos vykdymas šia dvasia laiduos, kad keturios Vatikano II Susirinkimo konstitucijos bus taikomos Bažnyčioje, kuri, būdama „sakramentas“, t. y. skaidrus Kristaus ženklas (*Lumen gentium*), yra Žodžio (*Dei Verbum*), Velykų slėpinio (*Sacrosanctum Concilium*) Bažnyčia, esanti pasaulyje ir su juo solidari (*Gaudium et spes*), yra *bendrystės slėpinys misijos labui*.

Visa tai, kaip visada po Susirinkimų, iš pakrikštytųjų reikalauja išpareigoti žengti šventumo ir apaštalavimo keliu.

137. Šventumo pastoracija, prasidedanti skelbimu per pamokslus ir ypatingu būdu įgyvendinama *Sutaikinimo sakramentu ir dvasiniu vadovavimu*, kurie visada susiję su Eucharistija, pirmiausia atliekama kunigiškosios tarnybos. Kunigai, džiugiai gyvenantys šia tarnyba, tikrai duoda gausių vaisių ir išsklaido abejones bei nedrąsą.

138. Pasak popiežiaus Benedikto XVI, tokioms dabartinėms vertybėms kaip pažanga ir technika reikia „sielos“, „dvasingumo“: „*Vystymasis, be materialaus, turi aprėpti ir dvasinį augimą, nes žmogus yra sielos ir kūno vienybė, pagimdyta kūrybingosios Dievo meilės ir pašaukta amžinybei. <...> Be asmens, kuris laikomas sielos ir kūno visetu, dvasinės ir moralinės gerovės nėra nei pilnatviško vystymosi, nei visuotinio bendrojo gėrio*“ (126).

Pakrikštytųjų dvasinis vadovavimas ar lydėjimas yra uždeganti kelionė, akinanti patį nuodėmklausį ar dvasinį vadovą džiugiai gyventi dovanojimesi Viešpačiui. „Jis reikalauja naujų akių ir naujos širdies, gebančios nugalėti materialistinę požiūrį į žmogiškuosius įvykius ir vystymesi išvelgti tą „daugiau“, kurio negali suteikti technika. Tiktai žengiant šiuo keliu bus įmanoma tęsti visapusišką žmogaus vystymąsi, kurio kreipiantysis kriterijus yra meilės tiesoje varomoji jėga“ (127).

Tada kunigai patirs, kad „niekuomet nesidarbuoja vieni“ (128), žinos, kad yra siunčiami, lydimi ir laukiami prisikėlusio Kristaus, kuris žingsniuoja kartu su jais, vykdančiais „išganomąjį Dievo planą“, įgyvendinamą „tik pamažu, įvairioms tarnybos pareigoms sutartinais ugdant Kristaus kūną, kol bus pasiekta jo brandos pilnatvė“ (129).

139. Nuolatiniam Bažnyčios gyvenimo atnaujinimui būtinas nedviprasmiškas vilties balsas. Gausėjant pašaukimų į kunigystę ir pašvęstąjį gyvenimą, vis daugiau pasauliečių išpareigojant bažnytinei veiklai šventumo ir apaštalavimo kelyje, būtina atsinaujinti, stiprinti sutaikinimo ir dvasinio vadovavimo tarnybą, vykdomą su pagrįstu užsidegimu ir dosniu dovano-

jimusi. Būtent tai yra Jono Pauliaus II pageidautasis „naujasis pavasaris“: „Šiandien kaip niekada Bažnyčia turi galimybę liudijimu ir žodžiu nunešti Evangeliją visiems žmonėms ir visoms tautoms. Regiu auštanti naują misijų amžių, tapsianti vaisių kupina šviesia diena, jei visi krikščionys ir ypač misionieriai bei jaunosios Bažnyčios dosniai ir šventai atsilieps į mūsų laikų kvietimus ir iššūkius“ (130).

140. Naujos situacijos ir naujos malonės pranašauja naują užsidegimą apaštalauti: „Kaip apaštalai, Kristui įžengus į dangų, lygiai taip ir Bažnyčia turi susirinkti Paskutinės vakarienės menėje kartu su *Jėzaus motina Marija* (*Apd 1, 14*) melsti Dvasios ir gauti jėgų bei drąsos misionieriavimo užduočiai atlikti. Ir mes, labiau negu apaštalai, turime būti perkeisti ir vedami Dvasios“ (131). Šiame nuolatiname visos Bažnyčios ir pirmiausia tarnaujamosios kunigystės atsivėrimo ir ištikimybės Šventosios Dvasios veikimui procese lemiamą reikšmę tenka sutaikinimo tarnybai ir dvasinio vadovavimo tarnybai.

Vatikanas, 2011 m. kovo 9-oji, Pelenų diena

Kardinolas Mauro Piacenza
Prefektas

Celso Morgia Iruzubieta
Titulinis Pajūrio Albos vyskupas
Sekretorius

Nuorodos

- (1) Benediktas XVI. Kreipimasis į Apaštališkosios penitenciarijos surengto XXI kurso *forum internum* klausimais dalyvius (2010 03 11).
- (2) Vatikano II Susirinkimas. Dogminė konstitucija *Lumen gentium*, 9.
- (3) Benediktas XVI. Kreipimasis į Jo Eminenciją kardinolą Jamesą Francisą Staffordą, Didįjį penitenciarą, ir į Apaštališkosios penitenciarijos surengto kurso *forum internum* klausimais dalyvius (2009 03 12).
- (4) Benediktas XVI. Laiškas pradant Kunigų metus Jono Marijos Vianėjaus 150-ųjų *dies natalis* metinių proga.
- (5) Paulius VI. Enciklika *Populorum progressio* (1967 03 26), 42: AAS 59 (1967), 278.
- (6) Vatikano II Susirinkimas. Dogminė konstitucija *Lumen gentium*, 40.
- (7) Plg. Jonas Paulius II. Apaštališkasis laiškas *Novo millennio ineunte* (2001 01 06), 30: AAS 93 (2001), 287.

- (8) Jonas Paulius II. Apaštališkasis laiškas *Novo millennio ineunte*, 37: *loc. cit.*, 292.
- (9) Jonas Paulius II. Apaštališkasis laiškas *Motu proprio Misericordia Dei* apie kai kuriuos Atgailos sakramento šventimo aspektus (2002 04 07): AAS 94 (2002), 453.
- (10) Jonas Paulius II. Bulė *Aperite portas Redemptori* (1983 01 06), 6: AAS 75 (1983), 96.
- (11) Benediktas XVI. Enciklika *Caritas in veritate*, 34; citata iš Katalikų Bažnyčios katekizmo, 407.
- (11) Benediktas XVI. Kreipimasis į keturių popiežiškųjų Romos bazilikų nuodėmklausius (2007 02 19): AAS 99 (2007), 252.
- (13) Jonas Paulius II. Posinodinis apaštališkasis paraginimas *Reconciliatio et paenitentia* (1984 12 02), 29: AAS 77 (1985), 255–256.
- (14) Vatikano II Susirinkimas. Dekretas *Presbyterorum ordinis*, 5.
- (15) Jonas Paulius II. Posinodinis apaštališkasis paraginimas *Pastores dabo vobis* (1992 03 25), 15: *loc. cit.*, 680.
- (16) Ten pat, 26: *loc. cit.*; citata iš: *Reconciliatio et paenitentia*, 31.
- (17) Plg. Benediktas XVI. Laiškas seminaristams (2010 10 03), 3.
- (18) Jonas Paulius II. Posinodinis apaštališkasis paraginimas *Pastores gregis* (2003 10 16), 39: AAS 96 (2004), 867–877.
- (19) Jonas XXIII. Enciklika *Sacerdotii nostri primordia*, 85, 88, 90: *loc. cit.*, 573–574.
- (20) Plg. ten pat, *loc. cit.*, 574–575.
- (21) Jonas Paulius II. Laiškas kunigams Didžiojo ketvirtadienio proga (1986), 7: AAS 78 (1986), 695.
- (22) Vatikano II Susirinkimas. Pastoracinė konstitucija *Gaudium et spes*, 10.
- (23) Jonas Paulius II. Posinodinis apaštališkasis paraginimas *Pastores dabo vobis*, 49: *loc. cit.*, 745.
- (24) Vatikano II Susirinkimas. Dogminė konstitucija *Lumen gentium*, 8.
- (25) Ten pat, 68.
- (26) „Atgailos sakramentas, toks reikšmingas krikščionio gyvenime, sudabartina atperkamąjį Kristaus velykinio slėpinio veiksmingumą.“ (Benediktas XVI. Kreipimasis į keturių popiežiškųjų Romos bazilikų nuodėmklausius (2007 02 19): *loc. cit.*, 250).
- (27) Katalikų Bažnyčios katekizmas, 1423, b.
- (28) Ten pat, 1424.
- (29) Ten pat, plg. 2 Kor 5, 20; Mt 5, 24.
- (30) Ten pat, 1427.
- (31) Ten pat, 1428.
- (32) Plg. Jonas Paulius II. Kreipimasis į grupę seminaristų iš Džakovo vyskupijos Jugoslavijoje (1985 05 26).
- (33) Plg. Katalikų Bažnyčios katekizmas, 1458.
- (34) Ten pat, 1460.
- (35) Ten pat, 1465.
- (36) Grigalius Nazianzietis. Pamokslas 45.
- (37) Plg. Vatikano II Susirinkimas. Pastoracinė konstitucija *Gaudium et spes*, 22. „Sutaikinimo tarnybos šventumą būtina apsaugoti ne tik teologiniais, teisiniais, psichologiniais sumetimais, kuriuos jau aptariau ankstesnėse kalbose šia tema, bet ir iš pagarbos intymiam tikinčiojo santykiui su Dievu“: Jonas Paulius II. Kreipimasis į Apaštališkąją penitenciariją (1994 03 12), 3: AAS 87 (1995), 76. Plg. Katalikų Bažnyčios katekizmas, 1467.
- (38) Katalikų Bažnyčios katekizmas, 1469; plg. Jonas Paulius II. Posinodinis apaštališkasis paraginimas *Reconciliatio et paenitentia*, 31, V: *loc. cit.*, 265.
- (39) Plg. *Rituale Romano – Ordo Paenitentiae*, Preanotanda 11: editio typica (1974), 15–16.
- (40) Plg. ten pat.
- (41) Jonas Paulius II. Apaštališkasis laiškas *Motu proprio Misericordia Dei*: *loc. cit.*, 452.
- (42) Benediktas XVI. Enciklika *Caritas in veritate*, 79.
- (43) Katalikų Bažnyčios katekizmas, 1436.
- (44) Ten pat, 1439.
- (45) Benediktas XVI. Posinodinis apaštališkasis paraginimas *Verbum Domini*, 61.
- (46) Kanonų teisės kodeksas, kan. 964, § 2.
- (47) Jonas Paulius II. Posinodinis apaštališkasis paraginimas *Reconciliatio et paenitentia*, 32: *loc. cit.*, 267–268.
- (48) Benediktas XVI. Posinodinis apaštališkasis paraginimas *Verbum Domini*, 61.
- (49) Katalikų Bažnyčios katekizmas, 1483; plg. Kanonų teisės kodeksas, kan. 962, § 1; Rytų Bažnyčių kanonų kodeksas, kan. 721.
- (50) Kanonų teisės kodeksas, kan. 961; Rytų Bažnyčių kanonų kodeksas, 720.
- (51) Katalikų Bažnyčios katekizmas, 1484.
- (52) Kanonų teisės kodeksas, kan. 959–963; Rytų Bažnyčių kanonų kodeksas, kan. 718–721.
- (53) Ten pat, kan. 964: „§ 1. Tinkama vieta sakramentinėms išpažintims yra Bažnyčia arba koplyčia. § 2. Dėl klausyklų vyskupų konferencija turėtų išleisti nuostatus, tačiau juose visada laiduotina, kad prieinamoje vietoje būtų klausykla su grotelėmis tarp nuodėmklausio ir penitento, idant pageidaujantys tikintieji galėtų laisvai ja pasinaudoti. § 3. Sakramentinių išpažinčių ne klausykloje klausytina tik pagrįstais atvejais.“ Taip pat plg. Rytų Bažnyčių kanonų kodeksas, kan. 736 § 1.
- (54) Ten pat, kan. 965–977; Rytų Bažnyčių kanonų kodeksas, kan. 722–730.
- (55) Ten pat, kan. 978, § 2.
- (56) Ten pat, kan. 978, § 1; Rytų Bažnyčių kanonų kodeksas, kan. 732, § 2.
- (57) Ten pat, kan. 979.
- (58) Ten pat, kan. 981; Rytų Bažnyčių kanonų kodeksas, kan. 732, § 1.
- (59) Plg. ten pat, kan. 982–984; Rytų Bažnyčių kanonų kodeksas, kan. 731, 733–734.
- (60) Plg. kan. 988: „§ 1. Tikintysis privalo išpažinti visas po krikšto padarytas sunkiąsias nuodėmes nurodydamas jų skaičių ir pobūdį, jei jos tiesiogiai dar neatleistos Bažnyčios raktų galia ir neišpažintos asmeninėje išpažintyje po nuodugnaus sąžinės ištyrimo. § 2. Tikinčiajam rekomenduojama išpažinti ir lengvasias nuodėmes.“
- (61) Plg. Kanonų teisės kodeksas, kan. 987–991; Rytų Bažnyčių

kanonų kodeksas, kan. 719.

(62) Jonas Paulius II. Apaštališkasis laiškas *Motu proprio Misericordia Dei*, 3: *loc. cit.*, 456.

(63) Kanonų teisės kodeksas, kan. 986; Rytų Bažnyčių kanonų kodeksas, kan. 735.

(64) Jonas Paulius II. Apaštališkasis laiškas *Motu proprio Misericordia Dei*, 1b–2: *loc. cit.*, 455.

(65) Dievo kulto ir sakramentų drausmės kongregacija. Atsakyimas *Quaenam sunt dispositiones* dėl Atgailos sakramento šventimo nuostatų (2001 07 31): *Notitiae* 37 (2001), 259–260 (*EV* 20 [2001], 1504); taip pat Jonas Paulius II. Apaštališkasis laiškas *Motu proprio Misericordia Dei*, 2: *loc. cit.*, 455.

(66) Benediktas XVI. Laiškas pradedant Kunigų metus Jono Marijos Vianėjaus 150-ųjų *dies natalis* metinių proga.

(67) Plg. ten pat.

(68) Ten pat.

(69) Jonas Paulius II. Laiškas kunigams Didžiojo ketvirtadienio proga (1986), 7: *loc. cit.*, 695.

(70) Kanonų teisės kodeksas, kan. 978, §1; Rytų Bažnyčių kanonų kodeksas, kan. 732, § 2.

(71) Jonas Paulius II. Enciklika *Dives in Misericordia*, 9: *loc. cit.*, 1208.

(72) Plg. Jonas Paulius II. Homilija Maribore, Slovėnijoje (1996 05 19).

(73) Benediktas XVI. Kreipimasis į nuodėmklausius (2007 02 19); žr. taip pat 2008 m. kovo 7 d. kreipimasi. Jono Pauliaus II ir Benedikto XVI kalbos nuodėmklausiams yra turtinga katechezė apie Atgailos sakramento šventimą. Kunigai ten raginami patys priiminėti šį sakramentą ir padėti tikintiesiems atsiverti šiai atleidimo ir šventėjimo patirčiai. Šalia jau minėtų dokumentų, išsamiau pastudijuoti patartina: *Rituale Romanum – Ordo Paenitentiae* (1973 12 02); Jonas Paulius II. Enciklika *Dives in Misericordia* (1980 11 30); Posinodinis apaštališkasis paraginimas *Reconciliatio et paenitentia* (1984 12 04); Apaštališkasis laiškas *Motu proprio Misericordia Dei* apie kai kuriuos Atgailos sakramento šventimo sakramentus (2002 04 07); Apaštališkoji penitenciarija. *Il sacramento della penitenzia nei Messaggi di Giovanni Paolo II alla Penitenzieria Apostolica – anni 1981, 1989–2000* (2000 06 13); Popiežiškoji šeimos taryba. *Vademecum* nuodėmklausiams kai kuriais santuokinės moralės klausimais (1997). Išnašose taip pat minimi Benedikto XVI kreipimaisi į nuodėmklausius. Taip pat žr. Kanonų teisės kodeksas, knyga IV, dalis I, pavadinimas IV; Katalikų Bažnyčios katekizmas, antra dalis, ketvirtas skyrius.

(74) Jonas Paulius II. Posinodinis apaštališkasis paraginimas *Pastores dabo vobis*, 40: *loc. cit.*, 723.

(75) Vatikano II Susirinkimas. Dekretas *Presbyterorum ordinis*, 9.

(76) Vatikano II Susirinkimas. Dekretas *Optatam totius*, 3.

(77) Ten pat, 8.

(78) Jonas Paulius II. Posinodinis apaštališkasis paraginimas *Pastores dabo vobis*, 4: *loc. cit.*, 663.

(79) Ten pat, 40: *loc. cit.*, 724–725.

(80) Ten pat, 81: *loc. cit.*, 799–800.

(81) Dvasininkijos kongregacija. Kunigų tarnybos ir gyvenimo vadovas *Dives Ecclesiae* (1994 03 31), 54: *LEV* 1994.

(82) Vatikano II Susirinkimas. Dekretas *Presbyterorum ordinis*, 18.

(83) Dvasininkijos kongregacija. Kunigų tarnybos ir gyvenimo vadovas *Dives Ecclesiae* (1994 03 31), 54.

(84) Jonas Paulius II. Enciklika *Veritatis splendor*, 115: *loc. cit.*, 1224.

(85) Ten pat, 88: *loc. cit.*, 1204.

(86) Benediktas XVI. Enciklika *Caritas in veritate*, 78.

(87) Kanonų teisės kodekse aptariamas dvasinis vadovavimas seminarijose (kan. 239; Rytų Bažnyčių kanonų kodeksas, kan. 337–339), bendruomenėse (kan. 630; Rytų Bažnyčių kanonų kodeksas, kan. 473–475; 538, § 3–539) ir pasaulietiniuose institutuose (kan. 719). Kiti dokumentai apie dvasinį vadovavimą kunigystėje, pašvęstajame gyvenime, seminarijose ir noviciatuose nurodomi išnašoje, skirtoje 134 skirsneliui.

(88) Benediktas XVI. Enciklika *Spe salvi* (2007 11 30), 40: *AAS* 99 (2007), 1018.

(89) Vatikano II Susirinkimas. Dogminė konstitucija *Lumen gentium*, 11.

(90) Plg. Vatikano II Susirinkimas. Dekretas *Presbyterorum ordinis*, 14.

(91) Plg. Jonas Paulius II. Posinodinis apaštališkasis paraginimas *Christifideles laici* (1988 12 30), 59: *AAS* 81 (1989), 509.

(92) Vatikano II Susirinkimas. Dekretas *Presbyterorum ordinis*, 14.

(93) Ten pat.

(94) Plg. Dvasininkijos kongregacija. Kunigų tarnybos ir gyvenimo vadovas *Dives Ecclesiae* (1994 03 31).

(95) Vatikano II Susirinkimas. Dekretas *Presbyterorum ordinis*, 6.

(96) Plg. Jonas Paulius II. Posinodinis apaštališkasis paraginimas *Vita consecrata* (1996 03 25), 2: *AAS* 88 (1996), 378.

(97) Ten pat, 30: *loc. cit.*, 403.

(98) Ten pat, 1: *loc. cit.*, 377.

(99) Ten pat, 22: *loc. cit.*, 396.

(100) Katalikų Bažnyčios katekizmas, 916; Kanonų teisės kodeksas, kan. 573.

(101) Plg. Katalikų Bažnyčios katekizmas, 932.

(102) Vatikano II Susirinkimas. Dekretas *Presbyterorum ordinis*, 6.

(103) Plg. Vatikano II Susirinkimas. Dogminė konstitucija *Lumen gentium*, 31.

(104) Šv. Josemaria Escriva. *E Gesù che passa*, 10.

(105) Benediktas XVI. Posinodinis apaštališkasis paraginimas *Verbum Domini*, 94.

(106) Plg. Ten pat.

(107) Plg. Vatikano II Susirinkimas. Dekretas *Apostolicam actuositatem*, 1.

(108) Vatikano II Susirinkimas. Dogminė konstitucija *Lumen gentium*, 31.

(109) Vatikano II Susirinkimas. Dekretas *Apostolicam actuositatem*, 4.

(110) Vatikano II Susirinkimas. Dogminė konstitucija *Lumen gentium*, 31.

- (111) Ten pat, 33.
- (112) Vatikano II Susirinkimas. Dekretas *Apostolicam actuositatem*, 29; plg. Jonas Paulius II. Posinodinis apaštališkasis paraginimas *Christifideles laici*, 7–8, 15, 25–27, 64: *loc. cit.*, 403–405, 413–416, 436–442, 518–521.
- (113) Plg. Vatikano II Susirinkimas. Pastoracinė konstitucija *Gaudium et spes*, 22.
- (114) Plg. Vatikano II Susirinkimas. Dekretas *Presbyterorum ordinis*, 3; *Optatam totius*, 11; Jonas Paulius II. Posinodinis apaštališkasis paraginimas *Pastores dabo vobis*, 43–44, 72: *loc. cit.*, 731–736, 783–787; Kunigų tarnybos ir gyvenimo vadovas *Dives Ecclesiae*, 76.
- (115) Vatikano II Susirinkimas. Dekretas *Optatam totius*, 11.
- (116) „*Cum enim gratia non tollat naturam, sed perficiat...*“ (Tomas Akviniētis. *Summa theologiae*, I, 1, 8 ad 2).
- (117) Benediktas XVI. Enciklika *Caritas in veritate*, 76.
- (118) Jonas Paulius II. Posinodinis apaštališkasis paraginimas *Pastores dabo vobis*, 40: *loc. cit.*, 725.
- (119) Taip pat žr.: Katalikiškojo auklėjimo kongregacija. Gairės kunigiškajam celibatui ugdyti (1974 04 11); Gairės kandidatams į kunigus rengti santuokos ir šeimos problemų atžvilgiu (1995 03 19); Instrukcija dėl kriterijų pašaukimui atpažinti asmenyse su homoseksualiniais polinkiais sprendžiant, ar priimti juos į seminariją ir suteikti šventuosius šventimus (2005 11 05): AAS 97 (2005), 1007–1013; Gairės dėl psichologijos taikymo priimant ir ugdant kandidatus į kunigus (2008 06 29).
- (120) Vatikano II Susirinkimas. Dekretas *Optatam totius*, 14.
- (121) Jonas Paulius II. Enciklika *Redemptoris missio* (1990 12 07), 24: AAS 83 (1991), 270–271.
- (122) Apie dvasinį vadovavimą be cituotų dokumentų taip pat kalbama: Vatikano II Susirinkimas. Dekretas *Presbyterorum or-*

dinis, 9, 18; Dekretas *Optatam totius*, 3, 8, 19; Jonas Paulius II. Posinodinis apaštališkasis paraginimas *Pastores dabo vobis*, 40, 50, 81: *loc. cit.*, 725, 747, 799–800; Posinodinis apaštališkasis paraginimas *Vita consecrata*, 21, 67, 46: *loc. cit.*, 394–395, 442–443, 418–420; Kanonų teisės kodeksas, kan. 239, 246; Dvasininkijos kongregacija. Kunigų tarnybos ir gyvenimo vadovas *Dives Ecclesiae*, 39, 54, 85, 92; Katalikiškojo auklėjimo kongregacija. *Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis* (1985 03 19); Aplinkraštis dėl kelių neatidėliotinų dvasinio ugdymo seminarijose aspektų (1980 01 06); Direktyvos dėl seminarijų auklėtojų rengimo (1993 11 04), 55, 61 (dvasinis vadovas); Pašvęstojo gyvenimo institutų ir apaštališkojo gyvenimo bendrijų kongregacija. Ugdymo vienuoliškuosiuose institutuose gairės *Potissimum institutioni* (1990 02 02), 13, 63: AAS 82 (1990), 479, 509–510; Instrukcija „Iš naujo pradėti nuo Kristaus“ (2002 05 19), 8; Tautų evangelizacijos kongregacija. Diecezinių kunigų Bažnyčiose, priklausančiose nuo Tautų evangelizacijos kongregacijos, pastoracinio gyvenimo vadovas (1989 10 01), 19–33 (dvasingumas ir kunigiškasis gyvenimas).

- (123) Plg. Vatikano II Susirinkimas. Dekretas *Presbyterorum ordinis*, 11.
- (124) Jonas Paulius II. Laiškas 1986 m. Didžiojo ketvirtadienio proga, 7: *loc. cit.*, 696; plg.
- (125) Vatikano II Susirinkimas. Dekretas *Presbyterorum ordinis*, 12.
- (126) Benediktas XVI. Enciklika *Caritas in veritate*, 76.
- (127) Ten pat, 77.
- (128) Vatikano II Susirinkimas. Dekretas *Presbyterorum ordinis*, 22.
- (129) Ten pat.
- (130) Jonas Paulius II. Enciklika *Redemptoris missio*, 92: *loc. cit.*, 339.
- (131) Ten pat.

I PRIEDAS

SAŽINĖS TYRIMAS KUNIGAMS

1. „Dėl jų aš pašventinau save, kad ir jie būtų pašventinti tiesa“ (Jn 17, 19)

Ar rimtai žiūriu į savo kaip kunigo šventumą? Ar esu įsitikinęs, kad mano kunigiškosios tarnybos vaisingumas kyla iš Dievo ir kad, veikiant Šventosios Dvasios malonei, turiu tapatintis su Kristumi ir atiduoti savo gyvenimą dėl pasaulio išganymo?

2. „Tai yra mano kūnas“ (Mt 26, 26)

Ar šventoji Mišių Auka yra mano vidinio gyvenimo centras? Ar gerai jai ruošiuosi, maldingai ją švenčiu ir paskui susikaupiu padėkoti? Ar šv. Mišios yra įprasti-

nis mano dienos centras pašlovinti Dievą, padėkoti už jo gėrybes, kreiptis į jo gerumą ir atsilyginti už „savo ir visų žmonių nuodėmes“

3. „Uolumas dėl tavo namų sugrauš mane“ (Jn 2, 17)

Ar šv. Mišias švenčiu pagal nustatytas apeigas ir normas, motyvuojamas teisingos intencijos ir laikydamasis patvirtintų liturginių knygų? Ar rūpestingai elgiuosi su tabernakulyje laikomais šventaisiais pavidalais ir reguliariai juos atnaujinu? Ar rūpestingai laikau šventuosius indus? Ar pagarbiai dėviu Bažnyčios nurodytus liturginius drabužius, suvokdamas, kad veikiu *in persona Christi Capitis*?

4. „Pasilikite mano meilėje“ (Jn 15, 9)

Ar man teikia džiaugsmo pabūti priešais Jėzų Kristų Švenčiausiąjame Sakramente medituojant ir tyliai šlo-

vinant? Ar sąžiningai kasdien ateinu prie Švenčiausiojo Sakramento? Ar mano lobis yra tabernakulyje?

5. „Išaiškink mums palyginimą“ (Mt 13, 36)

Ar kasdien susikaupęs medituoju mėgindamas įveikti bet kokį išsiblašymą, skiriantį mane nuo Dievo, ieškodamas Viešpaties, kuriam tarnauju, šviesos? Ar uoliai apmąstau Šventąjį Raštą? Ar dėmesingai recituoju savo įprastines maldas?

6. „Visuomet melstis ir nepaliauti“ (Lk 18, 1)

Ar kasdien vientisai, deramai, dėmesingai ir maldingai švenčiu Valandų liturgiją? Ar ištikimai laikausi savo įsipareigojimo Kristui šiuo svarbiu savo tarnybos aspektu, būtent melddamasis visos Bažnyčios vardu?

7. „Ateik ir sek paskui mane“ (Mt 19, 21)

Ar mūsų Viešpats Jėzus Kristus yra tikroji mano gyvenimo meilė? Ar džiugiai laikausi meilės įsipareigojimo Dievui gyventi celibatiškai susilaikant? Ar sąmoningai įsileidau į netyras mintis, troškimus ar veiksmus, ar nedalyvavau nederamuose pokalbiuose? Ar pirmai progai pasitaikius nenusidėjau skaistumui? Ar valdžiau savo žvilgsnį? Ar apdairiai laikiausi įvairių žmonių kategorijų atžvilgiu? Ar savo gyvenimui liudiju tikintiesiems, kad tyrumas yra įmanomas, vaisingas ir džiaugsmą teikiantis dalykas?

8. „Kas tu esi“ (Jn 1, 19)

Ar savo įprastiniame elgesyje aptinku silpnybių, tingumo ar vangumo? Ar mano pokalbiai atitinka žmogiškąją ir antgamtinę nuostatą, kuria turi būti pasiėmęs kunigas? Ar stengiuosi, kad į mano gyvenimą neįsėlintų nieko, kas tuščia ar paviršutiniška? Ar visi mano veiksmai dera su kunigo luomu?

9. „Žmogaus Sūnus neturi kur galvos priglausti“ (Mt 8, 20)

Ar mėgstu krikščioniškąjį neturtą? Ar mano širdis priklauso Dievui, ar viduje laikiausi atstu nuo visa kito? Ar esu pasirėngęs tam, kad geriau tarnaučiau Dievui, atsižadėti visų dabartinių patogumų, savo asmeninių planų, teisėtų jausmų? Ar neturiu nereikalingų daiktų, ar neišlaidauju nesant būtinam reikalui, ar nesu pagautas vartotojiškumo? Ar darau, ką įstengiu, kad atokvėpio ir poilsio valandas praleisčiau Dievo akivaizdoje suvokdamas, jog visada ir visur esu kunigas, net ir ilsėdamasis ar atostogaudamas?

10. „Kad paslėpei tai nuo išmintingųjų ir gudriųjų, o apreiškei mažutėliams“ (Mt 11, 25)

Ar mano gyvenime yra puikybės nuodėmių: vidinių sunkumų, įžeidumo, irzlumo, nenoro atleisti, polinkio į neviltingumą ir t. t.? Ar prašau Dievo suteikti man nuolankumo dorybę?

11. „Tuojau ištekėjo kraujo ir vandens“ (Jn 19, 34)

Ar esu įsitikinęs, jog, veikdamas *in persona Christi*, esu tiesiogiai įtrauktas į patį Kristaus Kūną – Bažnyčią? Ar galiu nuoširdžiai pasakyti, kad myliu Bažnyčią ir džiugiai tarnauju jos augimui, jos reikalui, kiekvienam jos nariui, visai žmonijai?

12. „Tu esi Petras“ (Mt 16, 18)

Nihil sine Episcopo – nieko be vyskupo – sakydavo šv. Ignotas Antiochietis: ar šie žodžiai yra mano kunigiškosios tarnybos pagrindas? Ar klusniai priimu savo ordinaro nurodymus, patarimus ir pataisymus? Ar atskirai meldžiuosi už Šventąjį Tėvą, visiškai pritardamas jo mokymams bei intencijoms?

13. „Kad jūs vienas kitą mylėtumėte“ (Jn 13, 34)

Ar, bendraudamas su broliais kunigais, uoliai puoselėjau meilę, ar, priešingai, nesidomėjau jais iš egoizmo, apatijos ar abejingumo? Ar savo brolius kunigus kritikavau? Ar padėjau kamuojamiems fizinės ligos ar moralinio skausmo? Ar puoselėjau broliškumą, kad nė vienas nesijaustų vienišas? Ar visiems broliams kunigams ir tikintiems pasauliečiams rodau tą pačią Kristaus meilę ir kantrybę?

14. „Aš esu tiesa, kelias ir gyvenimas“ (Jn 14, 6)

Ar nuodugnai pažįstu Bažnyčios mokymą? Ar ištikimai juo pasiimu ir perteikiu jį kitiems? Ar suvokiu, kad rimtai piktnaudžiauju ir darau sieloms žalą, jei iškilmingai ar įprastiniu būdu mokau ko nors, kas prieštarauja Magisteriumui?

15. „Eik ir daugiau nebensusidėk“ (Jn 8, 11)

Dievo žodžio skelbimas veda tikinčiuosius prie sakramentų. Ar reguliariai ir dažnai einu išpažinties, kaip pridera mano luomui ir dėl šventųjų dalykų, su kuriais esu susijęs? Ar dosniai švenčiu Sutaikinimo sakramentą? Ar esu nusistatęs dvasiškai vadovauti tikintiesiems ir paskyręs tam laiko? Ar rūpestingai rengiuosi pamokslui ir katechezėms? Ar uoliai pamokslauju ir ar iš mano pamokslų sklinda meilė Dievui?

16. „Pasišaukė, kuriuos pats norėjo, ir jie atėjo pas jį“ (Mk 3, 13)

Ar stengiuosi aptikti pašaukimų į kunigystę ir pašvęstąjį gyvenimą daigų? Ar rūpinuosi, kad visi tikintieji geriau suvoktų visuotinį pašaukimą į šventumą? Ar prašau tikinčiųjų melsti pašaukimų ir dvasininkijos šventėjimo?

17. „Žmogaus Sūnus irgi atėjo ne kad jam tarnautų, bet pats tarnauti“ (Mt 20, 28)

Ar stengiuosi kasdienybėje paskirti save kitiems tarnaudamas Evangelijos dvasia? Ar ir darbais parodau Viešpaties meilę? Ar kryžiuje matau Jėzaus Kristaus buvimą ir meilės pergalę? Ar mano kasdienybė paženklinta tarnavimu? Ar su tarnyba susijusios valdžios vykdymą laikau būtina tarnavimo forma?

18. „Trokštu!“ (Jn 19, 28)

Ar meldžiausi už Dievo man patikėtas sielas ir tikrai didžiadvasiškai dėl jų aukojasi? Ar vykdžiau savo

pastoracines pareigas? Ar rūpinausi mirusių tikinčiųjų sielomis?

19. „Moterie, štai tavo sūnus!... Štai tavo motina!“ (Jn 19, 26–27)

Ar, kupinas vilties, kreipiuosi į Švenčiausiąją Mergelę, kunigų Motiną, kad ji padėtų man pačiam labiau mylėti jos sūnų Jėzų ir didinti kitų meilę jam? Ar puoselėju marijiškąjį pamaldumą? Ar kasdien skiriu laiko rožiniui? Ar šaukiuosi jos motiniškojo užtarimo kovodamas su demonu, geidulingumu ir tuščiomis pramogomis?

20. „Tėve, į tavo rankas atiduodu savo dvasią“ (Lk 23, 46)

Ar uoliai padedu ir teikiu sakramentus mirštantiesiems? Ar asmeniniuose apmąstymuose, katechezėse ir įprastiniuose pamoksluose skiriu dėmesio Bažnyčios mokymui apie galutinius dalykus? Ar meldžiu ištvėmės ligi galo malonės ir ar raginu tai daryti ir tikinčiuosius? Ar dažnai ir maldingai meldžiuosi užtardamas mirusiųjų sielas?

II PRIEDAS

ORATIO SACERDOTIS ANTEQUAM CONFESSIONES EXCIPIAT

Da mihi, Dómine, sédium tuárum assístrícem sapiéntiam, ut sciam iudicáre pópulum tuum in iustítia, et páuperes tuos in iudício. Fac me ita tractáre claves regní cælórum, ut nulli apériam, cui claudéndum sit, nulli claudam, cui aperiéndum. Sit inténtio mea pura, zelus meus sincérus, caritas mea pátiens, labor meus fructuósus.

Sit in me lénitas non remíssa, aspéritas non sevéra; páuperem ne despíciam, díviti ne adúler. Fac me ad allícíéndonos peccatóres suávem, ad interrogándonos prudéntem, ad instruéndos perítum.

Tríbe, quæso, ad retrahéndonos a malo sollértiam, ad confirmandos in bono sedulitátem, ad promovéndonos ad melióra indústriam: in respónsis maturitátem, in consíliis rectitúdinem, in obscuris lumen, in impléxis sagacitátem, in árduis victóriam: inútilibus collóquiis ne detínear, pravis ne contáminer; álios salvem, me ípsum non perdam. Amen.

KUNIGŲ MALDA PRIEŠ KLAUSANT IŠPAŽINČIŲ

Viešpatie, suteik išminties man būnant klausykloje, idant mokėčiau teisingai teisti Tavo žmones ir skelbti ištamę Tavo varguoliams. Leisk man taip naudotis Dangaus karalystės raktais, kad neatverčiau nė vienam, kuriam ji turi likti uždaryta, ir neuždaryčiau nė vienam, kuriam ji atvertina. Tebūna mano intencija tyra, mano uolumas nuoširdus, mano meilė kantri ir mano darbas vaisingas.

Leisk man būti klusniam, bet ne silpnam, rimtam, bet ne rūščiam; leisk nepaniekinti vargšo ir nepataikauti turtuoliui. Padaryk mane malonų guodžiant nusidėjėlius, apdairų juos apklausiant ir išmanų juos pamokant.

Suteik malonę mokėti atitraukti juos nuo nuodėmės ir uolumo įtvirtinti gerame, kad brandžiais atsakymais ir tiesiais patarimais padėčiau jiems tapti geresniems. Suteik šviesos neaiškumuose, išvalgos painumuose, pergalę sunkumuose; kad neįsileisčiau į nenaudingus pokalbius ir neužsikrėščiau pagedusiais dalykais; kad kitus gelbėčiau ir pats nepražūčiau. Amen.

ORATIO SACERDOTIS POSTQUAM CONFESSIONES EXCEPERIT

Dómine Iesu Christe, dulcis amátor et sanctificátor animárum, purífica, óbsecro, per infusiónem Sancti Spíritus cor meum ab omni affectiÓne et cogitatiÓne vitíosa, et quidquid a me in meo múnere sive per neglegéntiam, sive per ignorántiam peccátum est, tua infiníta pietáte et misericórdia supplére dignéris. Comméndo in tuis amabilíssimis vulnéribus omens ánimas, quas ad pæniténtiam traxísti, et tuo pretiosíssimo Sáanguine sanctificásti, ut eas a peccátis ómnibus custódiás et in tuo timóre et amóre consérves, in virtútibus in dies magis promóveas, atque ad vitam perdúcas ætérnam: Qui cum Patre et Spírítu Sancto vivis et regnas in sæcula sæculórum. Amen.

Dómine Iesu Christe, Fili Dei vivi, súscipe hoc obséquii mei ministérium in amóre illo superdigníssimo, quo beátam Mariám Magdalénam omnésque ad te confugiéntes peccatóres absolvísti, et quidquid in sacraménti huius administratione neglegénter minúsque digne perféci, tu per te supplére et satisfácere dignéris. Omnes et síngulos, qui mihi modo conféssi sunt, comméndo dulcíssimo Cordi tuo rogans, ut eósdem custódiás et a recidíva præservés atque post huius vitæ misériam mecum ad gáudia perdúcas ætérna. Amen.

KUNIGŲ MALDA PO IŠPAŽINČIŲ KLAUSYMO

Viešpatie Jėzaus Kristau, saldusis sielų mylėtojai ir pašventintojai, Šventosios Dvasios išliejimu meldžiu, nuskaistink mano širdį nuo nuodėmingų jausmų ar minčių ir savo begaline užuojauta bei gailėstingumu papildyk, ko mano tarnystėje trūko dėl nežinojimo ar aplaidumo. Aš pavedu Tavo mylėtiniausioms žaizdoms visas sielas, kurias Tu patraukei į atgailą ir pašventinai savo brangiausiuoju Krauju, kad apsaugotum nuo visų nuodėmių ir išlaikytum savo meilėje visus Tavęs pagarbiai bijančius, kasdien ugdytum juose vis daugiau dorybių ir nuvestum į amžinąjį gyvenimą. Tu su Tėvu ir Šventąja Dvasia gyveni ir viešpatauji per amžių amžius. Amen.

Viešpatie Jėzau Kristau, gyvojo Dievo Sūnau, priimk šią mano tarnystę su ta kilniausia meile, kuria išlaisvinau palaimintąją Mariją Magdaliotę ir visus pas Tave bėgančius nusidėjėlius. Visa, ką teikdamas ši sakramentą galėjau atlikti aplaidžiai ir nepakankamai vertai, teikis papildyti ir patenkinti. Atlikusius man išpažintį visus ir kiekvieną pavedu Tavo meiliausiajai Širdžiai, prašydamas išlaikyti juos nuo atkritimo, o po šio gyvenimo vargų drauge su manimi nuvesti į amžinojo gyvenimo džiaugsmus. Amen.

Mons. dr. Algirdas Jurevičius

Pamąstymai ordinarinės ir ekstraordinarinės Romos liturgijos formų dermės klausimu

Popiežiškoji komisija Ecclesia Dei 2011 m. balandžio mėnesį paskelbė instrukciją dėl popiežiaus Benedikto XVI Motu proprio paskelbto apaštališkojo laiško Summorum Pontificum taikymo. Norėčiau pasidalyti savo mintimis ir pateikti šios instrukcijos komentarą lietuviškame kontekste.

1. Ordinarinė ir ekstraordinarinė Romos liturgijos forma

Instrukcijoje kalbama apie dvi vienos Romos liturgijos formas: *ekstraordinarinę* (pagal popiežiaus Jono XXIII 1962 m. išleistą Mišiola) ir *ordinarinę* (pagal popiežiaus Pauliaus VI 1970 m. patvirtintą Mišiola). Kunigams są-

vokos *ordinarinis* ir *ekstraordinarinis* yra gerai žinomos iš bažnytinės teisės bei sakramentų teologijos. Sąvoka *ordinarinis* (lot. *ordinarius*) reiškia *tvarkingas, įprastinis, taisyklingas, paprastas, įprastos tvarkos* rėmuose vykstant dalykas. Šis žodis kyla iš žodžio *ordo*, reiškiančio *tvarką* bei *nuoseklumą*. Žodis *ekstraordinarinis* (lot. *extraordinarius*) gali reikšti *nepaprastumą, ypatingumą*, tačiau bažnytinėje terminijoje ši sąvoka ženklina išimtį iš tvarkos (*extra ordinem*), esant kokiai nors svarbiai priežastiai, todėl pirmenybė paprastai suteikiama *ordinariniam* atvejui. Pavyzdžiui, ordinarinis šv. Komunijos teikėjas yra vyskupas, kunigas ir diakonas, tačiau nesant šių tarnų, ekstraordinariu šv. Komunijos teikėju gali būti akolitas ar kitas pasaulietis, paskirtas šiai tarnystei laikantis teisės nuostatų (plg. kan. 910; 230 § 3). Atsiradus ordinariniam sakramento teikėjui, ekstraordinarinis teikėjas užleidžia jam vietą.

Svarstant klausimą apie dvi Romos liturgijos formas akivaizdu, jog tradiciškai nusistovėjusi sąvokų reikšmė

instrukcijoje interpretuojama skirtingai. Instrukcijoje kalbama apie vienintelę Romos liturgiją ir du jos pritaikymo būdus. Kadangi nei vienas iš liturgijos pritaikymo būdų neturi pirmenybės (nors sąvokų padiktuota logika bylotų apie *ordinarinės* formos pirmenybę prieš *ekstraordinarinę*), jie egzistuoja greta vienas kito. Tai paneigia galimybę vieną kurį būdą išskirti aukščiau už kitą, nes jie abu išreiškia tą patį *lex orandi* įstatymą (6). Kaip matome, abu Romos liturgijos pritaikymo būdai iš esmės yra tapatūs, tačiau labai skiriasi jų išorinis pavaldas, dėl kurio ir kyla daugiausia ginčų.

2. Senosios liturgijos naudojimo motyvai

Po Vatikano II Susirinkimo atnaujinus Romos liturgiją, daliai tikinčiųjų buvo sunku priimti įvykdytus atnaujinimus, nes trūko išsamios katechezės apie skirtumą tarp esminių ir istorijoje susiformavusių Romos liturgijos ritualų. Kai kuriuose kraštuose stiprus emocinis ryšys su senąja liturgija taip paveikė dalį tikinčiųjų, kad kai kurie jų įpuolė į schizmos pavojų. Iki *Motu proprio Summorum Pontificum* paskelbimo asmenys, norėję švęsti Eucharistiją pagal senąsias apeigas, turėjo gauti leidimą iš vietos vyskupo. Leidimo suteikimas tokiai tikinčiųjų grupei turėjo išlaikyti juos vienybėje su Bažnyčia.

Lietuvos tikintieji liturginės reformos net nepajuto, nes vos tik išleistas reformuotas Mišiolas (1970 m.) buvo įgyvendintas be jokios katechezės ir... be jokio pasipriešinimo. Aštuntajame XX amžiaus dešimtmetyje įvykdytos liturginės reformos Lietuvos tikintieji net nepastebėjo, nes vienas lotyniškas maldas ir apeigas pakeitė kitos lotyniškos maldos ir apeigos. Didžiausio dėmesio ir kartu džiaugsmingo pritarimo sulaukė visai neesminis atnaujintų apeigų momentas – 1987 m. parengtas Romos mišiolio vertimas į lietuvių kalbą. Sklandžiai ir palapsniai vykdoma liturginė reforma Lietuvoje nesukėlė didelių sunkumų ir buvo palankiai priimta tiek pasauliečių, tiek kunigų.

Leisdamas laisvai naudoti senąją Romos liturgiją kaip ekstraordinarinę formą, popiežius Benediktas XVI nekalba apie jokią schizmos pavojų ar kitą gaisro gesinimo motyvą, bet nurodo pozityvias priežastis, paskatinusias išleisti *Motu proprio Summorum Pontificum*: norą atskleisti Romos liturgijos turtingumą, gražinti tradicinį principą, puoselėti pagarbą liturgijai dėl jos senumo (3; 6).

Instrukcijoje ekstraordinarinei Romos liturgijos formai apibūdinti keletą kartų pavartotas lotyniškas terminas *usus antiquior* (lot. „senesnis [liturgijos] naudojimas“), turintis antikvarinį atspalvį (8 a; 15). Šiuolaikinis žmo-

gus mėgsta savo interjerą pajavairinti antikvariniais daiktais, kuriuos kartais panaudoja, tačiau kasdienybėje naudojasi šiuolaikiška įranga. Panašių dalykų matome ir liaudiškosios muzikos bei papročių srityje: per festivalius bei tautines šventes dalyviai pasidabina tautiniais drabužiais, dainuoja folklorines dainas, linksmynasi liaudiškų šokių sukuryje, tačiau tik tam tikromis progomis. Tad ir liturgijos *usus antiquior* instrukcijoje pristatomas kaip rūpestingai saugotinas brangus turtas.

3. Pastoviai egzistuojančios tikinčiųjų grupės siekiai

Jokia liturgija negali būti švenčiama, jeigu nėra tam pasiruošusių liturgijos dalyvių. Norint švęsti Romos liturgiją ekstraordinarine forma, privalo būti tikinčiųjų grupė, tinkamai tam pasiruošusi ir pastoviai egzistuojanti (15). Tam tikromis progomis susibėgusi grupė (pvz., į stovyklą ar seminara) kažin ar gali būti apibrėžta kaip *stabilliter existens*. Instrukcijoje nurodomi du pagrindiniai motyvai, teikiantys pagrindą pasirinkti ekstraordinarinę formą:

a) Troškimas kyla tarp tikinčiųjų, kurie išugdyti iki Vatikano II Susirinkimo egzistavusių liturginių formų dvasia, t. y. kuriems sunku priimti net ir menkiausius liturginius pakeitimus (5). Kaip jau buvo minėta, tokių grupių Lietuvoje nėra, nors pavienių asmenų vis dar pasitaiko.

b) Pastoviai egzistuojanti tikinčiųjų grupė, kurie „po *Motu proprio Summorum Pontificum* paskelbimo yra susibūrę dėl pagarbos liturgijai, švenčiamai pagal *usus antiquior*“ (15). Keleto entuziastų palaikoma, Lietuvoje formuojasi būtent šios rūšies grupė.

Abi šios tikinčiųjų grupės ekstraordinarinę Romos liturgijos būdą priima skirtingai: pirmieji yra pamaloningi maldingais jaunystės prisiminimais, o antriesiems tai kažkas naujo, nepatirto ir mažiau suprantamo, kas taip pat suteikia šiai idėjai savito žavesio. Grupės susidarymo motyvas negali būti nei maištas prieš esamą tvarką, nei savęs ieškojimas, grupė susiburia „dėl pagarbos liturgijai“ (15).

Pasitaiko atveju, jog „gerbdami“ ekstraordinarinę Romos liturgijos būdą, tikintieji mažiau vertina ordinarinę būdą nesuvokdami, jog abu šie būdai iš esmės veda į tą patį tikslą. Dėl nepakankamo dalyko supratimo gali iškilti papildomų rūpesčių, mąstymo siaurumo protrūkių, kurie kelia papildomų įtampų ir sėja nepasitikėjimo sėklą. Instrukcijoje įspėjama, jog tiek pasauliečiai, tiek kunigai, prašantys švęsti šv. Mišias ekstraordinarine forma, jokių būdų neturi priklausyti

ar teikti paramą grupėms, kurios ginčija, sumenkina, pašiepia ordinarine forma švenčiamų šv. Mišių ir sakramentų galiojimą, teisėtumą arba atmeta Romos popiežių kaip aukščiausią Bažnyčios ganytoją bei savo elgesiu ir veikla skaldo Bažnyčios vienybę (19).

4. Tinkamo kunigo paieškos

Svarbus vaidmuo švenčiant Eucharistiją atitenka kunigui, kuris taip pat turi būti tinkamai pasirengęs vadovauti Eucharistijai ekstraordinarine forma. Sprendžiant vietas ir laiko klausimus dėl ekstraordinarinės liturgijos, instrukcijoje pabrėžiamas tikrai jau ekstraordinarinis šio šventimo pobūdis:

a) Ekstraordinarinė liturgija negali būti švenčiama tuomet, kai pagal liturginį pamaldų tvarkaraštį parapijos bendruomenė turėtų švęsti ordinarinę Romos liturgiją, todėl už bažnyčios liturginį gyvenimą atsakingam kunigui privalu vadovautis apdairumu ir būtinai atsižvelgti į „liturginių šventimų tvarkaraštį toje bažnyčioje“ (16). Šiuo atveju ekstraordinarinė forma negali pakeisti ordinarinės šv. Mišių formos.

b) Instrukcijos leidėjai turi mažai vilties, kad vienoje parapijoje susidarytų skaitlinga ekstraordinarinės liturgijos mylėtojų grupė, todėl kalbama apie tai, jog tokia grupė gali susidaryti iš įvairioms parapijoms bei skirtingoms vyskupijoms priklausančių pavienių asmenų. Suponuojama, kad gali atsirasti „klajojančių“ tikinčiųjų grupių, todėl vietos vyskupai raginami nurodyti bažnyčią, kurioje tikintieji galėtų burtis tokiems šventimams (17 § 2).

Ekstraordinariniam Romos liturgijos būdui vadovaujantiems kunigams instrukcijoje nurodomi keli svarbūs kriterijai:

– pakankamas lotynų kalbos mokėjimas (gebėjimas taisyklingai ištarti žodžius ir suprasti jų prasmę);

– paties kunigo parodyta iniciatyva, t. y. grupė negali kunigo priversti celebruoti liturgiją ekstraordinarine forma, jei pats kunigas *savo valia* to netrokšta (20).

Šiuo atveju kiekvienas kunigas yra laisvas apsispręsti dėl ekstraordinarinės liturgijos šventimo. Instrukcijoje numanoma, kad daugelis vyskupijų neturės ekstraordinarinei apeigų formai pasirengusių kunigų, todėl atsiradus gausiai tikinčiųjų grupei vyskupai gali prašyti pagalbos iš kitų vyskupijų ir net iš Popiežiškosios komisijos *Ecclesia Dei* įsteigtų institutų (22).

5. Seni dalykai?

Per ilgą Bažnyčios istorijos patirtį naujesnė liturgijos forma pakeisdavo senesniąją, kuri nebuvo gaivinama ir gan greitai nugrimzdavo užmarštin. Popiežiaus Benedikto XVI parodyta iniciatyva gaivinti senąją liturgiją ir suteikti jai ekstraordinarinės liturgijos statusą yra tam tikra rizika ir kartu eksperimentas, nes net ir aukščiausiems Bažnyčios autoritetams nėra lengva suderinti sena ir nauja, o ypač todėl, kad seni dalykai vėl tampa „naujais“, tačiau sunkiai dera su jau esamais. Instrukcijos leidėjai supranta, kad pagal 1962 m. Mišiolą švenčiama liturgija yra kiek atitrūkusi nuo Bažnyčios liturginės minties raidos, todėl netolimoje ateityje žadama reformuoti ekstraordinarinę liturgiją – įterpti naujai paskelbtų šventųjų minėjimus bei naujas dėkojimo giesmes, kad jos turinys būtų panašesnis į ordinarinės liturgijos turinį (25).

Šios dviejų liturgijos formų dermės rezultatus vertins ateinančios kartos, o kol kas žodis *ordo* (lot. „tvarka“, „nuoseklumas“) tebus raktas sprendžiant ordinarinės ir ekstraordinarinės Romos liturgijos naudojimą viešame Dievo garbinime. Instrukcijoje minimas siekis, įvedus ekstraordinarinę Romos liturgijos būdą, „puoselėti susitaikinimą Bažnyčioje“ (8 c). Būtų apmaudu, jei ekstraordinarių apeigų mylėtojai pasuktų priešinga kryptimi arba popiežiaus suteiktomis teisėmis mosuotų lyg vėzdu.

VALTIS, BLAŠKOMA BANGŲ

19 eilinis sekmadienis (A)

1 Kar 19, 9a.11–13a; Rom 9, 1–5; Mt 14, 22–33

Apaštalai yra valtyje, atviroje jūroje. Jiems pučia priešingas vėjas, lyg norėdamas sutrukdyti jų kelionę. O Jėzus vienumoje ant kalno meldžiasi. Be abejo, meldžiasi už juos, panašiai kaip Mozė, stovėdamas ant kalvos, kėlė rankas į dangų, kai Izraelio sūnūs lygumoje įnirtingai kovėsi su amalekitais (plg. Iš 17, 8–16); Mozė buvo toli nuo mūšio lauko, tačiau pergalė priklausė nuo jo, nuo jo iškeltų rankų. Taip ir Bažnyčia kovoja pasaulyje sunkią kovą prieš neapykantos, susiskaldymo ir mirties jėgas, bet pergalės dovana ateina iš prisikėlusio Viešpaties: „Jis amžinai gyvas, kad juos užtartų“ (Žyd 7, 25).

Ankstyvoji krikščionių bendruomenė išsaugojo šios įsimintinos, kupinos stebuklingų ženklų nakties prisiminimą, nes aprašyti įvykiai priminė jos pačios padėtį pasaulyje. Kai Matas rašė Evangeliją, Jėzus jau buvo palikęs šią žemę, taip sakant, jis jau buvo atleidęs minias ir pastūmėjęs savo Bažnyčios valtį, vadovaujamą Petro, į bangas, kad plauktų didžiąja istorijos jūra. Bažnyčia tuomet dar buvo nuėjusi neilgą šio naujo kelio atkarpa – praėjo vos keleri metai, kai ėmė kilti pirmosios persekiojimo bangos.

Pirmiausia Jeruzalėje: mokiniai buvo įkalinti, Steponas nužudytas, Bažnyčia priversta išsisklaidyti po Palestiną. Po to atūžė kitos, dar grėsmingesnės bangos: Romoje imperatorius Neronas pradėjo masiškai persekioti Jėzaus mokinius. Bažnyčia išgyvena baimės ir priešingo vėjo laikotarpį. Šią situaciją istoriškai atspindi daugelis Naujojo Testamento vietų: „Mylimieji, nesistebėkite, kad degina jus ugnis, lyg jums būtų atsitikę kas nepaprasto“ (1 Pt 4, 12); „Pasipriešinkite jam tikru tikėjimu, žinodami, kad tokius pačius kentėjimus tenka iškęsti jūsų broliams plačiajame pasaulyje“ (1 Pt 5, 9).

Kai panašiose situacijose krikščionių Bendrija klausydavosi šio evangelinio pasakojimo, ji įžvelgdavo jame pirmiausia tikrumą: Mokytojas ir šiandien nėra toli; jis nepalieka mokinių vienu, besigrumiančių su bango mis; pakanka jo šauktis. Toks pasitikėjimas buvo grindžiamas tikrumu, jog jis prisikėlė ir yra gyvas. Bažnyčios tėvai pastebėjo vieną sutapimą: Jėzus ežeru ateina pas apaštalus „ketvirtosios nakties sargybos metu“ (tarp 3 ir 6 valandos ryto), tai yra tą pačią valandą, kai jis prisikėlė iš numirusiųjų.

Jūros vandenys Biblijoje yra mirties simbolis. O Jėzus – prisikėlimas ir gyvenimas (Jn 11, 25). Todėl Petro klau-

simas reikšmingas: „Jei čia tu, liepk man ateiti pas tave vandeniui.“ Jis nesako: „Padaryk, kad aš vaikščiočiau vandeniui“, bet prašo: „Leisk ateiti pas tave“, t. y. kad vandenys, grasinantys mirtimi, negalėtų sutrukdyti ateiti pas Jėzų. Ir Viešpats kviečia: „Eik!“

Norint nepaskęsti, labai svarbu neprarasti pasitikėjimo, nesutrikkti sunkumų akivaizdoje; nereikia žvalgytis nei žemyn, nei atgal, nei į šėlstančias bangas, bet žvelgti tik į priekį, į Kristų. Apaštalas Paulius rašė: „Tik viena tikra: pamiršęs, kas už manęs, aš veržiuosi pirmyn, į tikslą, siekiu laimikio aukštybėse, prie kurio Dievas kviečia Kristuje Jėzuje“ (Fil 3, 13–14).

Beje, Petras turėjo dar vieną karčią patirtį, panašią į išgyventą Tiberiados vandenyse. Paskutinės vakarienės metu, visų apaštalų akivaizdoje, jis drąsiai pareiškė: „Jei ir visi pasipiktintų, tai tik ne aš!“ (Mk 14, 29). Tačiau po kelių valandų, kai Jėzų suėmė, suabejojo ir vėl pasidavė baimei, panašiai kaip ežero vilnyse: „Aš nepažįstu to žmogaus“ (Mk 14, 71). Bet ir po šio nuopuolio jis nepalūžo, neprarado vilties ir grėžėsi į Viešpatį.

Iki šiol žvelgėme į Evangelijos skaitinį ankstyvosios Bažnyčios akimis. Ką mes, šių dienų krikščionys, po tiek amžių galime jame išskaityti? Greičiausiai tuos pačius dalykus, kuriuos patyrė pirmieji krikščionys. Juk pasikeitė tik vaizdas: kitus matmenis įgavo ežeras ir valtis. Šiandien ežeras yra visa žemė, o valtis – Bažnyčia, pasklidusi visame pasaulyje, tačiau išbandymai tie patys, ir tenka daryti tuos pačius pasirinkimus.

Taip pat ir mūsų asmeninis gyvenimas dažnai būna panašus į tą bangų blaškoma valtį. Kaip ta valtis pavojuje gali atsidurti mūsų santuoka, verslas, sveikata ir pan. Priešingas vėjas gali būti kitų priešiškus ar nesupratus, besikartojančios nesėkmės, sunkumas rasti darbą ar gyvenamąją vietą. Pradžioje gana drąsiai priimame gyvenimo iššūkius, pasitikime Dievu, žodžiu, šiek tiek taip pat einame vandeniui. Bet paskui, regėdami vis besitęsiantį ir atšiauresnį išbandymą, išgyvename akimirka, kai, atrodo, daugiau jau nebepakelsime, nuskęsimė. Prarandame drąsą, grimztame į beprasmybę.

Tai susitelkimo akimirka, kad asmeniškai išgirstume Jėzaus ištartus žodžius apaštalam: „Drąsos! Aš Esu. Nebijokite!“ Viešpats gali suteikti drąsos, kurios pristingame. Kaip? Atsiremiant į tikėjimą ir malda: „Viešpatie, gelbėk mane!“ Filosofas Ludwigas Wittgensteinas († 1951) primena, kad „melstis reiškia jausti, jog pasaulio prasmė yra už pasaulio ribų.“ Galbūt kažkas pasakys, jog drąsa, besiremianti tikėjimu į Dievą ir malda, yra tik dirbtina

užuovėja, pabėgimas nuo savo galimybių ir atsakomybės. Iš tiesų rankų nuleidimas ir nieko nedarymas, laukiant, kol viską padarys Dievas, nėra tikras tikėjimas ir tikra malda, tai greičiau pasyvus atsiribojimas. Todėl, prieš įsiterpiant Viešpačiui, mokiniai kovojo visą naktį, pasitelkdami visus savo gebėjimus; jie neliko susigūžę ar apatiški vėjo smarkumui.

Kaip matėme, Petras ryžtasi eiti keliu, prieštaraujančiu traukos jėgai. Jis gali juo žengti tol, kol leidžiasi neša-

mas naujos ir stipresnės Jėzaus artumo traukos jėgos, kaip parašyta: „Būkite drąsūs: aš nugalėjau pasaulį!“ (Jn 16, 33). Jėzaus Kristaus sekimas reiškia, jog mes turime ir galime eiti keliu, prieštaraujančiu pasaulio traukos jėgai, egoizmo jėgai, vien materialių dalykų troškimo jėgai. Šis sekimas yra kelias per neramius, audringus vandenį, ir galime juo eiti tik būdami jo malonės traukos lauke, nukreipę į jį žvilgsnį. Jei sekame ne tik Jėzų – žmogų, bet ir Kristų – gyvojo Dievo Sūnų, einame Dievo, kuris ne tik egzistuoja, bet ir veikia, keliu.

DIDIS TIKĖJIMAS

20 eilinis sekmadienis (A)

Iz 56, 1. 6–7; Rom 11, 13–15. 29–32; Mt 15, 21–28

Senojo Testamento pasaulėžiūra žmoniją dalijo į dvi dalis: iš vienos pusės Izraelis, Dievo tauta, kuriai priklausė sandora, dieviškieji pažadai; iš kitos pusės visos kitos pasaulio tautos, nepažįstančios vieno ir tikro Dievo. Tad perskyrimas buvo ne tik tautinis ar politinis, bet visų pirmausia religinis. Tačiau Izraelis, išrinktas ir atskirtas nuo kitų tautų, pamažu įsitraukia į visuotinį Dievo projektą, kuris siekia išgelbėti visą žmoniją. Ši išganymo vizija ne kartą aptinkama Senojo Testamento puslapiuose. Pranašas Izaijas jau išvėlgė visų tautų susibūrimą dvasinėje Jeruzalėje, išaukštintoje ir atsietoje nuo bet kokios vietovės. Jos kertinis akmuo daugiau nebebus Ziono kalnas, bet pats Mesijo (hebr. *māšīah* – pateptasis) asmuo. Tik tikėjimas suteiks šio miesto pilietybę (plg. Iz 5, 26; 26, 1; 28, 5–6. 16–17), o šventykla, judaizmo centras ir širdis, taps „maldos namai visoms tautoms“ (Iz 56, 7).

Ši pranašystė išsipildo Jėzaus Kristaus, visų Išganytojo, asmenyje. Šio sekmadienio Evangelijos tekstas gali būti skaitomas ir kulto kontekste. Sakoma, jog kanaanietė dar iš tolo pradeda šaukti; po to prisišlieja prie mokinių grupelės ir pagaliau parpuola priešais Jėzų maldaudama: „Viešpatie, padėk man!“ Tai pirmoji pagonė priešais paskutinę ir galutinę Šventyklą, Jėzų Kristų, nes jis ir yra Viešpaties šventykla. Gana greitai krikščionių Bendrijoje išryškės teologinė mintis, kuri vėliau bus išsakyta Laiške žydams, kad Kristus yra Šventyklos slėpinio apreiškimo pilnatvė, Tėvo atvaizdas, apreikštas mirtingame kūne. Moteris iš Kanaano sustoja prie naujosios Šventyklos, jos garbinimo maldoje (Jėzų vadina „Viešpačiu“) neberėgime aukojamų

gyvulių, bet ją pačią. Jos prašymas išties reikšmingas, esminis: „Padėk man!“ Joje galime išvėlgti parpuolusią priešais Kristų visą žemę (moteris–motina yra vaisingos žemės simbolis), maldaujančią dėl savo brangiosios ir išrinktosios dukros, žmonijos, kurią „baisiai kankina demonas“.

Kaip žinome, pradėdamas savo viešąją veiklą, Jėzus paskelbė paskutinius laikus (plg. Mk 1, 15). Galbūt buvo tikėtasi, kad jis iš karto ir be ribų atvers visuotinumą, tačiau jo žodžiai ir elgesys buvo atsargūs. Skelbdamas Gerąją Naujieną ir darydamas stebuklus, Jėzus neperžengė Palestinos sienos: „Aš esu siųstas tik pas pražuvusias Izraelio namų avis... Nedera imti vaikų duoną ir mesti šunyčiams.“ Apaštalams, kuriuos siunčia į misiją, jis pataria: „Nenuklyskite pas pagonis ir neužsukite į samariečių miestus“ (Mt 10, 5). Kita vertus, randame nemažai tekstų, kurie atskleidžia Jėzaus nuostabą dėl svetimtaučių tikėjimo: Kafarnaumo šimtininkas (plg. Mt 8, 10), raupsuotasis samarietis (plg. Lk 17, 11–19) ir moteris kanaanietė, apie kurią kalbama šios dienos Evangelijoje. Tai lyg pirmienos tos nesuskaičiuojamos daugybės svetimšalių, kuriems pranašaujamas įžengimas į tikėjimą.

Beje, trupiniai nuo šeimnininko stalo, primena tuos „nulikusius kąsnelius“ (Mt 14, 20), tą duoną, kuri atliko stebuklingai pasotinus minią. Kodėl šios moters tikėjimas yra didis? Ar kad išstvermingai ir nuolankiai prašė? Taip. Tačiau pagrindinė priežastis – kanaanietė suvokė šio stebuklingo duonos padauginimo įvykio esmę. Ji išvėlgė, kad Jėzus yra duona, nužengusi iš dangaus, aukojanti save dėl pasaulio išganymo. Ji suprato, kad valgyti šią duoną, nors ir jos trupinius ar likučius, reiškia turėti dalį su Jėzumi, būti bendrystėje su juo, būti išgelbėtam. Būtent beturčiams dvasia yra

apreikšta, kad šiuose duonos trupinėliuose yra visas Viešpats, jo kūnas ir kraujas, atiduotas už mus, taip, kaip mažiausiame garstyčios grūdelyje yra visa Dievo Karalystė (plg. *Mt* 5, 3; 13, 31–32).

Šis įvykis primena, jog viena iš didesnių tikinčiojo kančių yra neišklaustytos maldos. Buvo melstasi dėl ko nors ištisą savaitę, mėnesį, metus, – ir nieko. Dievas, atrodė, yra kurčias. Moteris iš Kanaano ir čia mums gali pagelbėti, mokydama ištvermės maldoje, kurioje gimsta brandus tikėjimas. Jėzus elgsenoje ir žodžiuose galime išvelgti tam tikrą neįjautrumą ir širdies kietumą šios moters atžvilgiu. Tik pabaigoje, kai Jėzus džiaugiasi jos tikėjimu, galime suprasti, kas buvo Jėzaus širdyje ir kodėl jis taip elgėsi. Išties Dievas, galbūt net rizikuodamas, kantriai viliasi, jog žmogaus laisvė maldoje pasirinks tai, kas geriausia: pereis nuo mažų prie didelių dalykų – nuo materialių prie

dvasinių, nuo laikinųjų prie amžinųjų dalykų. Tik tokiu būdu Viešpats gali duoti daug daugiau, negu pradžioje buvome atėję jo prašyti.

Mes dažnai meldamiesi būname panašūs į tą valstietį, apie kurį pasakoja šv. Dorotėjas iš Gazos († apie 570). Jis gauna žinią, kad karalius asmeniškai jį priims. Tai gyvenime galbūt vienintelis šansas, kai jis galės išsakyti savo poreikius ir paprašyti ko tik nori. Prisiartina nustatyta diena ir gerasis žmogus susijaudinęs įžengia pas karalių. Ir ko jis paprašo? Vežimo mėšlo savo laukams patręšti! Tai buvo daugiausia, ką sugebėjo sumąstyti. Pasak Dorotėjo, mes kartais elgiamės su Dievu panašiai. Tai, ko prašome, palyginti su tuo, ko galime prašyti, yra tik krūva mėšlo, menki, mažai naudingi dalykai, mažai, jie gali net būti mums žalingi. Tad Dievo tariamas neišklausymas jau yra mums parama, kad permąstytime savo gyvenimo siekius amžinybės šviesoje.

NUORODA Į GYVENIMĄ

Švč. M. Marijos Ėmimas į dangų (Žolinė)
Apr 11, 19a; 12, 1–6a.10ab; *1 Kor* 15, 20–27; *Lk* 1, 39–56

Šios dienos iškilmė pradėta švęsti nuo V a. Rytų Bažnyčioje ir vadinta *Koimesis tes Theotokou* (gr. Dievo Motinos Užmigimu). Užmigimo sąvoka nurodo Mergelės Marijos žemiškojo gyvenimo pabaigoje įvykusį slėpiną mirties slenksčio peržengimą. Bizantijos imperatorius Mauricijus († 602) paskelbė rugpjūčio 15-ąją valstybine švente. Ši diena greičiausiai pasirinkta todėl, kad V a. pradžioje tą dieną Jeruzalėje buvo pašventinta naujai pastatyta bažnyčia Mergelės Marijos garbei. Romos liturgijoje šią iškilmę aptinkame VII a., o popiežius Hadrijanas († 795) pridėda pavadinimą *Assumptio* (lot. „priėmimas“, „ėmimas“), taip duodamas kryptį tolesniems teologiniams ieškojimams. Praėjo nemažai amžių, kol 1950 m., Visų Šventųjų dieną, popiežius Pijus XII iškilmingai paskelbė apreikštojo tikėjimo dalimi esant tai, jog Mergelė Marija, užbaigusi savo žemiškąjį gyvenimą, buvo su kūnu ir siela paimta į Trijų Dieviškųjų Asmenų garbę.

Ėmimas į dangų yra susitikimas: Motina atsiduoda į Sūnaus rankas, o jis ją priima į prisikėlimo šlovę. Jis vėl imasi globoti tą, kurią nuo Kryžiaus patikėjo savo mylimajam mokiniui (plg. *Jn* 19, 27). Dabar Viešpats pasiima ją pas save. Jis priima tą, kuri angelo apreiški-

mo dieną priėmė jį, leisdama jam įsikūnyti (plg. *Lk* 1, 26–38). Nuo šiol Jėzaus mokiniams Marija yra ženklas danguje (plg. *Apr* 12, 1). Joje mes matome įgyvendinta tai, ką Dievas nori įgyvendinti Bažnyčioje, keliaujančioje į amžinosios Karalystės pilnatvę (plg. *Apr* 7, 9–17; 21, 1–8; 22, 1–5).

Apaštalas Paulius skelbia, kad visi ištikimieji dalyvaus Kristaus prisikėlime, „tačiau kiekvienas pagal savo eilę“ (*1 Kor* 15, 23). Viešpaties Jėzaus prisikėlimas nėra užbaigtas laike: jis prisikėlė dėl mūsų, kad ir toliau būtų mirties nugalėtojas. Dievo Motina išaukštinama po Kristaus prisikėlimo ir pirmiau mūsų prisikėlimo. Kristaus prisikėlimas yra Marijos perkeitimo priežastis ir šaltinis. Ištikimojoje Mergelėje Šventoji Dvasia jau pabaigė savo darbą, išliedama šlovę tai, kuri nuo pat savo prasidėjimo buvo malonės pilnoji (plg. *Lk* 1, 28). Ji yra visiškai susilieję su dieviškuoju gyvenimu. Tai, ko mes viliamės, jai jau yra duota.

Marija išpranašauja savo išaukštinimą ir garbinimą iki laikų pabaigos: „Štai nuo dabar palaiminta mane vadins visos kartos“ (*Lk* 1, 48). Bažnyčia, pagerbdama Mariją, nieko neprikūrė šalia užrašytų Biblijos žodžių. Bažnyčia tik atsiliepė į šią pranašystę, kurią Marija ištarė malonės valandą. Šie Marijos žodžiai nėra vien jos pačios asmeniškai, galbūt savavališki. Pasak evangelisto Luko, Elzbieta, kupina Šventosios Dvasios, taip

pat ištarė šiuos pranašiškus žodžius apie Mariją: „Tu labiausiai palaiminta iš visų moterų (...); Laiminga įtikėjusi, jog išsipildys, kas Viešpaties jai pasakyta“ (Lk 1, 42. 45). Mes galime girti Mariją, nes ji palaiminta, palaiminta visada, per visas žmonių kartas. Tokia yra šios dienos šventės esmė. Ji yra palaiminta, nes yra suvienyta su Dievu, gyvena su Dievu ir Dieve.

Viešpats Jėzus savo Kančios išvakarėse, atsisveikindamas su savaisiais, pasakė: „Mano Tėvo namuose daug buveinių. Jeigu taip nebūtų, argi būčiau pasakęs: ‘Einu jums vietos paruošti!’? Kai nuėjęs paruošiu, vėl sugrįšiu ir jus pas save pasiimsiu, kad jūs būtumėte ten, kur ir aš“ (Jn 14, 2–3). Marija tardama: „Štai aš Viešpaties tarnaitė, tebūna man, kaip tu pasakei“ (Lk 1, 38), paruošė Dievui buveinę čia, žemėje; su siela ir kūnu ji tapo jam gyvenamoji vieta, ir taip atvėrė žemę dangui.

Šios dienos Evangelijos ištrauka leidžia suprasti, kad Marija yra tikroji Sandoros arka, kad joje išsipildė Šventyklos slėpinys – Dievas apsigyveno žemėje. Marija visų pirmiausia suteikė Viešpačiui savo sielos erdvę ir taip tapo reali šventykla, kur Dievas galėjo įsikūnyti ir tapti matomas šioje žemėje. Taigi, jai būnant Dievo buveine žemėje, joje jau yra paruošta jos amžinoji bu-

veinė, ir tai padaryta visiems laikams. Marija yra palaiminta, nes per amžius tapo su kūnu ir siela Viešpaties buveine. Marija ne tik kviečia mus ja žavėtis, ją gerbti, ji veda, rodo mums gyvenimo kelią, rodo, kaip galėtume tapti laimingi, surasti kelią į laimę.

Pasiklausykim dar kartą Elzbietos ištartų žodžių: „Laiminga įtikėjusi.“ Pirmasis ir svarbiausias veiksmas, kad Dievas apsigyventų žmoguje ir kad žmogus rastų amžinąją palaimą, yra tikėti į Dievą, kuris pasirodė Jėzuje Kristuje bei padarė save girdimą dieviškaisiais Šventojo Rašto žodžiais. Tikėti nereiškia dėti vieną įsitikinimą prie kito. Tikėjimas nurodo kryptį mūsų gyvenimui, mus skatina artintis prie Dievo, vienytis su juo ir taip atrasti vietą, kur gyventi, ir būdą, kaip gyventi. Tikėjimas nėra vien tam tikra mintis ar idėja, bet greičiau – gyvenimo būdas, elgsena. Tikėti, vadinas, sekti Dievo Žodžio mums nurodytomis pėdomis. Dažnai manome, kad, nustumdami Dievą ir būdami nepriklausomi, vadovaudamiesi savo mintimis, savo valia, tikrai taptume laisvi. Tačiau ten, kur išnyksta Dievas, žmogus netampa didesnis; priešingai, netenka dieviškojo orumo, nebelieka jo veide Dievo švytėjimo. Galiausiai pasirodo esąs tik aklos evoliucijos vaisius, o toks gali būti naudojamas ir išnaudojamas.

PILYPO CEZARĖJOS APYLINKĖSE

21 eilinis sekmadienis (A)
Iz 22, 19–23; Rom 11, 33–36; Mt 16, 13–20

Pokalbis apie Jėzaus tapatybę vyksta Pilypo Cezarėje, apie 32 km į šiaurę nuo Galilėjos ežero: Pilypo, Erodo Didžiojo sūnaus, tetracho nuo 4 m. prieš Kr. iki 34 m. po Kr., teritorijoje. Atstatytas Paneaso miestas pavadintas Pilypo Cezarėja, norint atskirti jį nuo Cezarėjos uosto Samarijoje.

Anuomet žmonių nuomonės apie Jėzų Kristų buvo įvairios. Pirmiausia išsigandusio Erodo mintis, kad Jėzus gali būti Jonas Krikštytojas, kuriam jis nukirsdino galvą, tačiau pastarasis iš tikro nenumirė arba kažkoku būdu vėl sugrįžo į gyvenimą (plg. Mt 14, 2). Buvo ir kitokių nuomonių: kai kas manė, kad Jėzus yra Elijas. Pagal Senąjį Testamentą, Elijas nemirė, bet buvo paimtas į dangų (plg. 2 Kar 2, 11), todėl žydų liaudiškas pamaldumas raidiškai suprato Malachijo pranašystę, kad Elijas vieną dieną vėl sugrįš (plg. Mal 3, 23). Dar kiti Jėzų laikė

Jeremiju, vienu iš populiariausių žydų pranašų, kurio istorijoje atsispindėjo Izraelio tautos kančia.

Šiandien taip pat galima išgirsti įvairių nuomonių apie Jėzų: pranašas, išpareigojęs kurti geresnį pasaulį, laužantis tabu, nepaisantis baimės, leidžiantis prabilti išnaudojamiesiems; politinis kankinys, nes buvo maištininkas, kovojantis drauge su uoliaisiais žydais, norinčiais kraštą išlaisvinti nuo romėnų imperializmo ir ekonominės priespaudos. Tokiame Jėzaus paveiksle atpažįstama revoliucinių ir socialinių pokyčių ideologija. Iš kito atsakymo aiškėja, kad tai integralus žmogus, iš esmės įgyvendinęs visas žmogaus galimybes ir gali būti laikomas žmogiškosios egzistencijos prasme ir modeliu, toks Jėzus „nėra Dievas“, bet „jame yra Dievas“.

Nutinka įdomus dalykas: tie, kurie sutikdami Jėzų nenori keistis, nusprendžia pakeisti jį. Per du tūkstančius metų visos kristologinės (gr. „mokymas apie Dievo buvimą Jėzuje Kristuje“) erezijos rinkosi būtent šį kelią. Jų istorija kartojasi. Šių erezijų pristatytas Kristus iš

pirmo žvilgsnio atrodo patrauklus, bet galiausiai tampa nenaudingas, nes nenurodo kelio, vedančio į priekį. Jis pristatomas, kaip žmogiškas idealas, kurį galima pakeisti kitu, dar patrauklesniu.

Iš visų šių nuomonių susidaro įspūdis, kad Jėzaus paveikslą suformulavo tik vėlesnis tikėjimas jo dievyste. Bet iš kur, tiesą sakant, turėjo atsirasti toks povelykinis tikėjimas, jei Jėzus iki Velykų nebuvo jo pagrindas? Ar ne Jėzaus procesas sinedrione parodo, kuo jis iš tikrųjų užkliuvo? Juk ne politiniu mesianizmu, koks buvo būdingas Barabui ir vėliau Bar Kochbai. Abu susirado sekėjų, ir abu sąjūdžius romėnai numalšino.

Jėzus papiktino tuo, kad laikė save lygiu su gyvuoju Dievu. Būtent to neįstengė priimti griežtai monoteistiškas žydų tikėjimas; būtent prie to ir pats Jėzus galėjo vesti tik pamažu ir laipsniškai: „Tuomet jis griežtai įsakė savo mokiniams niekam neskelbti, kad jis yra Mesijas“ (Mt 16, 20). Vėliau procesas romėnų atžvilgiu buvo paverstas procesu prieš politinį mesianizmą. Tačiau net Pilotas jautė, kad iš tiesų čia slypi kažkas kita, kad jam pasmerkti atiduotas ne iš tiesų politiškai daug žadantis „karalius“.

Mūsų visuomenėje vyrauja baimė, jog tikėjimas į Jo dievystę atitolins mus nuo Dievo. Atrodo, jog tai nederu su šiuolaikiniu pasaulėvaizdžiu. Tai gali būti tik mitai, graikų dvasios vėliau paversti metafizika (gr. „mokymas apie tai, kas glūdi „už“ gamtos daiktų“). Tačiau Kristų ir Dievą vieną nuo kito atskyrus, ima kilti abejonė, ar Dievas apskritai gali būti mums toks artimas. Mūsų nenoras, kad taip būtų, atrodo tartum nusižeminimas. O kadangi už tariamai nusižeminusio mūsų realizmo slypi Dievo tolybės nuo pasaulio idėja, tai su juo susijusi ir Dievo artumo netektis. Kai Dievo nėra Kristuje, jis neišmatuojamai nutolsta, o kai Dievas nebėra Dievas su mumis, jis kaip tik yra nesantis Dievas, nes negalintis veikti Dievas yra ne Dievas.

Dėl baimės, kad per tikėjimą į Jėzaus dieviškąją sūnybę jis pernelyg nutolsta nuo mūsų, yra kaip tik priešingai: jei jis yra buvęs tik žmogus, tai jau neatšaukiamai pasitraukė į praeitį, ir vien tolima atmintis neleidžia jo suvokti daugiau ar mažiau aiškiai. Tačiau jei Dievas iš tikrųjų prisiėmė žmogystę, Jėzuje buvo tikras žmogus ir kartu tikras Dievas, tai Jėzus kaip žmogus dalyvauja visus laikus aprėpiančioje Dievo artumoje. Tada, ir tik tada, jis yra ne vien vakarykštis, bet ir esantis tarp mūsų, mūsų amžininkas mūsų šiandienybėje.

MĄSTYTI DIEVO MINTIMIS

22 eilinis sekmadienis (A)

Jer 20, 7–9; Rom 12, 1–2; Mt 16, 22–27

Taip pat ir šio sekmadienio Evangelijos pirmajame plėne pasirodo apaštalas Petras. Praeitą sekmadienį gėrėjomės jo skvarbiu tikėjimu į Jėzų (plg. Mt 16, 16), o šį kartą jis atskleidžia dar gan nebrandų ir pasaulio mąstymo (plg. Rom 12, 2) persmelktą tikėjimą. Jėzui pradėjus atvirai kalbėti apie savo likimą, kuris jo laukia Jeruzalėje, Petras protestuoja, sakydamas: „Nieku gyvu, Viešpatie, tau neturi taip atsitikti!“

Akivaizdu, Mokytojas ir mokinys renkasi du skirtingus mąstymo būdus. Petras, pasitelkęs žmogiškąją logiką, yra įsitikinęs, kad Dievas neleis savo Sūnui baigti misiją mirtimi ant kryžiaus. Jėzus, priešingai, žino, jog Tėvas iš savo begalinės meilės žmonėms jį siuntė atiduoti gyvybę už juos, ir, nors tai reikalauja kančios ir kryžiaus, yra teisinga, kad taip įvyktų. Kita vertus, Jėzus taip pat žino, kad paskutinis žodis yra

suteiktas prisikėlimui. Petro pasipriešinimas, nors jo ketinimas geras ir meilė Mokytojui nuoširdi, Jėzui nuskamba kaip gundymas, kaip kvietimas išgelbėti save, o tik prarasdamas savo gyvenimą jis jį atgaus naują ir amžiną dėl visų mūsų.

Mus gelbėdamas Dievo Sūnus kentėjo ir mirė ant kryžiaus, žinoma, ne dėl dangiškojo Tėvo žiauraus plano. Priežastis yra ligos, iš kurios turėjo mus išgydyti, sunkumas: rimtas ir mirtinas blogis, pareikalavęs viso jo kraujo praliejimo. Išties savo mirtimi ir prisikėlimu Jėzus nugalėjo nuodėmę ir mirtį, atstatydamas Dievo viešpatavimą. Tačiau kova nebaigta: blogis egzistuoja ir priešinasi kiekvienoje žmonių kartoje, taip pat ir mūsų dienomis. Karo siaubas, nekaltųjų prievartavimas, vargas ir neteisybė, užgriūvantys silpnuosius, yra blogio priešinimasis Dievo Karalystei. Atsakymas tokioms piktadarystėms gali būti tik beginklės meilės jėga, kuri nugalė neapykantą, ir gyvenimas, kuris nebijo mirties. Jėzus naudojo būtent šią slėpinę galią, kainavusią jam net daugelio savųjų nesupratimą ir apleidimą.

Išbaigdamas galutinai išganymo darbą, Atpirkėjas toliau renka prie savęs vyrus ir moteris, pasirengusius paimti kryžių ir jį sekti. Kaip Jėzui Kristui, taip ir krikščionims kryžiaus nešimas nėra laisvai pasirenkamas, tai misija, kuri apglėbiama iš meilės. Mūsų dabarties pasaulyje, kur, regis, vyrauja skaldančios ir naikinančios jėgos, Viešpats nepaliauja kvietęs: kas nori būti mano mokiniu, teatsižada savo egoizmo ir teneša su manimi kryžių.

Austrų psichiatras Viktoras E. Franklis († 1997) šią kertinę žmogaus egzistencijos ypatybę, gebėjimą transcenduoti (lot. „peržengti“) save, gražiai pailiustruoja akies pavyzdžiu: „Ar kada nors atkreipėte dėmesį į paradoksą, kad akies gebėjimas matyti pasaulį priklauso nuo jos negėbėjimo matyti save? Kada akis mato save ar dalį savęs? Tik tada, kai serga. Jei mane kamuoja katarakta, matau ją kaip rūką, o jei susergu glaukoma, matau vaivorykštinę drignę aplink šviesos šaltinius. Šiaip ar taip, jei akis bent kiek mato save, regėjimas jau yra sutrikęs. Akis turi gebėti nematyti savęs.“ Iš tiesų juo labiau žmogus nemato savęs, pamiršta save, atsiduodamas reikalui ar kitam žmogui, juo labiau jis yra žmogus, juo jis laimingesnis. Tik savimarsą lydi jautrumas, tik atsidavimą – kūrybiškumas. Būti žmogumi iš esmės reiškia pereiti iš būties pačiam sau į būtį vienas kitam.

Grįžtant prie Evangelijos teksto dar kartą verta pabrėžti, jog žodžiais apie sekimą pasiėmus savo kryžių neišreiškiamas joks privatus pamaldumas. Šie žodžiai priskirtini pagrindinei minčiai, kad žmogus, atsisaikydamas savo „Aš“ uždaru ir pasitenkinimo savimi, iškeliauja už savo ribų, idant galėtų sekti Nukryžiuotąjį ir būti čia dėl kitų. Tai, kas čia įvardijama kaip pagrindinė krikščioniškojo gyvenimo laikysena, iš esmės jau yra pačiai kūriniškai būdinga žymė: „Iš tiesų, iš tiesų sakau jums: jei kviečių grūdas nekris į žemę ir neapmirs, jis pasiliks vienas, o jei apmirs, jis duos gausių vaisių“ (Jn 12, 24). Jau gamtoje galioja dėsnis, kad gyvenimas ateina tik per mirtį, per savęs atidavimą. Būtent Jėzuje atbaigiama tai, kas kūrinijoje ryškėja tik bendrais bruožais: jis, išengdamas į kviečio grūdo dalį, atsigręždamas į kitus ir savęs netekdamas, atveria tikrąjį gyvenimą.

Tačiau, kas nori tik duoti ir nepasirengęs priimti, kas trokšta būti tik dėl kitų ir nenori pripažinti, kad ir pats savo ruožtu gyvas nelaukiamu kitų savęs dovanojimu, tas neteisingai supranta pagrindinį buvimo žmogumi būdą, todėl neišvengiamai sunaikina tikrąjį buvimo dėl kito prasmę. Idant būtų vaisingas, bet koks savęs peržengimas turi būti lydimas priėmimo iš kitų ir galiausiai iš Kito.

Parengė br. Ramūnas Mizgiris OFM

Bažnyčios žinios

Eina nuo 1996 sausio 15 dienos

STEIGĖJAS

Lietuvos Vyskupų Konferencija
S. Skapo g. 4, 01122 Vilnius

LEIDĖJAS

Lietuvos Katalikų Bažnyčios informacijos centras
Papilio g. 5, 44275 Kaunas

REDAKcinė KOMISIJA

Pirmininkas

arkivyskupas Sigitas Tamkevičius SJ

Nariai:

vysk. Gintaras Grušas
kun. Ričardas Doveika

Vyskupijų atstovai:

Kaišiadorių vyskupija / mons. Algirdas Jurevičius
Kauno arkivyskupija / Darius Chmieliauskas
Panevėžio vyskupija / kun. Gediminas Jankūnas
Šiaulių vyskupija / kun. Evaldas Alūza
Telšių vyskupija / kun. Remigijus Saunorius
Vilniaus arkivyskupija / kun. Saulius Bužauskas

VYR. REDAKTORIUS

Gediminas Žukas

REDAKTORIAI

Kastantas Lukėnas
Violeta Micevičiūtė
Asta Petraitytė

KORESPONDENTAI

kun. Žydrūnas Vabuolas / Vilnius
kan. Andriejus Sabaliauskas / Telšiai
Inesė Ratnikaitė / Šiauliai
kun. Gediminas Tamošiūnas / Kaišiadorys

ADRESAS

Papilio g. 5, 44275 Kaunas

TELEFONAI

Redakcija (37) 323 853
Platinimo tarnyba (37) 322 758
El. paštas lkbic@lcn.lt

SPAUDŽIA

LC „Dakra“
Jonavos g. 260
44131 Kaunas

TIRAŽAS 750 egz.

ISSN 1392-6098

© 2011, „Bažnyčios žinios“